

1988

K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

DÜNDEN BUGÜNE KONYA

MEZUNİYET ÇALIŞMASI

Danışman

Doç. Dr. Bülent YORULMAZ

Hazırlayan

Hasan Hüseyin İÇLİ / 961143

Lefkoşa/2001

D Ü N D E N B U G Ü N E

K O N Y A

ÖNSÖZ

Bu mezuniyet çalışması, Yakın Doğu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı dersi kapsamında hazırlanmıştır.

Bu mezuniyet çalışmam, Konya'nın, Tarihi, coğrafi, kültürel ve ekonomik faktörleri başta olmak üzere tüm yönleriyle tanıtılmasını amaçlamaktadır.

Yakın Doğu Üniversitesi'nde okuduğum süre içerisinde destek ve tavsiyelerini benden esirgemeyen ve bu çalışmayı hazırlama noktasında bana yardımcı olan değerli hocam ve bölüm dekanımız Doç. Dr. Bülent YORULMAZ' a da teşekkürü bir borç bilirim.

Konya/2001

Hasan Hüseyin İÇLİ

GİRİŞ

İnsanlık tarihinin ilk yerleşim yerlerinden biri olan ve tarihi akışı içerisinde bir çok medeniyetin izlerini bağında taşıyan Konya, adeta bir müze şehir hüviyetindedir.

En geniş toprak alanı içerisinde sayısız tarih, kültür ve doğal zenginlikleriyle ilgi odağı olmuş olan Konya, yetiştirdiği İslam büyükleri ile maneviyat aleminin vazgeçilmez şehirlerinden biri olmuştur.

Hız. Mevlana gibi büyük bir alim, din adamı ve mütefekkeri bünyesinde taşıyan Konya, her sene yüz binlerce insanın ziyaret ettiği ve huzur bulduğu bir şehirdir.

Konya, turizm konusunda da önemli mesafeler kat edilmekte olup, turizmin her türüne cevap verecek niteliğe kavuşmuştur.

Sayılamayacak kadar çok ilginç eserleri, tarihi, doğa ve kültür olgularını izleme imkanı bulacağınız güzel Konya'mızda misafirperverlik ve güler yüz temel ilkedir. Mevlana, Şems-i Tebrizi, Şeyh Sadrettin Konevi ve üç yüze yakın velisiyle inanç turizmine, İlgın ve İsmil' deki sıcak suları ile kaplıca ve termal turizmine, Kültür Sarayı ve yeni yapılacak büyük tesislerin tamamlanmasıyla kongre turizmine, Beyşehir Gölü ile su sporları turizmine, Tınaztepe Mağarası ile mağara turizmine ve bir çok turizm dalında Konya'mız bir cazibe merkezi olacaktır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
GİRİŞ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
1.BÖLÜM KONYA’NIN TARİHÇESİ	1
2.BÖLÜM KONYA’NIN COĞRAFİ DURUMU	6
2.1.Konumu.....	6
2.2.Tabii Durumu.....	6
2.3.İklim Verileri.....	7
2.4.Bitki Örtüsü.....	9
2.5.Orman.....	9
3.BÖLÜM TARİHSEL KÜLTÜREL ÇEVRE	10
3.1.Mevlana Müzesi.....	10
3.2.Karatay Çini Eserler Müzesi.....	11
3.3.İnce Minare Taş ve Ahşap Eserler Müzesi	12
3.4.Sırçalı Mezarı Anıtlar Müzesi.....	12
3.5.Arkeoloji Müzesi	13
3.6.Atatürk Müzesi.....	13
3.7.Etnoğrafya Müzesi	14
3.8.Koyunoğlu Müzesi.....	14
3.9.Akşehir Müzesi	15
3.10.Ereğli Müzesi	15
4.BÖLÜM ÇEVREDE ARKEOLOJİK DEĞERLERE HAİZ YERLER.....	16
4.1.Çatalhöyük	16
4.2.Karahöyük.....	16
5.BÖLÜM KONYA’NIN ESKİ ESERLERİ.....	18
5.1.Alaaddin Camii	18
5.2.Sultanlar Türbesi.....	18
5.3.İplikçi Camii	19
5.4. Sahip Ata Külliyesi	19
5.5.Sille	19
5.6.Ak Manastır	20
5.7.Aya Eleni Kilisesi	20
5.8.Hatunsaray	20
5.9.Glistra (Gökyurt).....	20
5.10.Alaaddin Tepesi	21

5.11.Kesikbaş Türbesi.....	21
5.12.Emir Nurettin Türbesi	21
5.13.Şerafettin Camii	22
5.14.Kapu Camii	22
5.15.Nakipoğlu Camii	23
5.16.Aziziye Camii.....	23
5.17.Şems Tebrizi Türbesi ve Mescidi	23
5.18.Tac-Ül Vezir Türbesi	23
5.19.Sadrettin Kanevi Camii ve Türbesi.....	24
6.BÖLÜM TÜRBELER	25
6.1.Yeşil Türbe (Kubbe-i Hadra).....	25
6.2.Gömeç Hatun Türbesi	25
6.3.Ateş Buz Veli Türbesi.....	25
6.4.Tavuz Baba Türbesi	25
6.5.Tahir ile Zühre Türbesi ve Mescidi	25
6.6.Sırçalı Medrese	26
6.7.Karatay Medresesi	26
6.8.İnce Minare Müzesi	27
7.BÖLÜM KARAMANOĞULLARI	28
7.1.Ali Gav Zaviyesi ve Türbesi	28
7.2.Kadı Mürsel Camii.....	28
7.3.Hasbey Darül Huffazı	28
7.4.Meram (Hasbey) Mescidi	29
7.5.Ali Efendi Muallimhanesi.....	29
7.6.Nasuh Bey Dar-ül Huffazı	29
7.7.Tursunoğlu Camii	29
7.8.Burhaneddin Fakih Türbesi.....	29
7.9.Kemaliye Medresesi.....	30
8.BÖLÜM SOSYAL FAALİYETLER	31
8.1.Yaylalar Ulusal Parklar Gezi ve Mesire Yerleri	31
Meram.....	31
Çayırbağı.....	31
Hatip Suyu	31
Dutlu Kırı.....	31
Hıdırlık.....	31
Üzümlü.....	31
Beyşehir Gölü Civarı	31

İvriz	32
8.2. Av Turizmi-Balıkçılık	32
Konya-Doğanhisar	32
Ereğli	32
Karapınar	32
Seydişehir	32
8.3. Sağlık (Kaplıca) ve Dağ Turizmi	32
8.4. Gençlik ve Kongre Turizmi	33
8.5. Kamp İmkanları	33
8.6. Alışveriş İmkanları	33
8.7. Spor Tesisleri	34
Spor Tesisi ve Bina Durumu	34
8.8. Konya Yemekleri	35
A-Çorbalar	35
B-Etler	35
C-Sebzeler	35
D-Meyveler	36
E-Börekler	36
Konya Yemek Öğünleri	37
Sofra Düzeni	37
Çorba	37
Bütümet	37
Bamya	38
8.9. Folklorik Değerler	39
8.a. Konya Giyimleri	39
1-İç Çamaşır	39
2-Entari	39
3-İşlik	39
4-Şalvar	40
5-Hırka	40
6-Salta	40
7-Kebe	40
8-Ayakkabı	40
9-Süs ve Takılar	40
Erkek Kıyafetleri	40
1-Ulema Kıyafeti	40
2-Abdestlik	40

3-Cübbe	40
4-Lata	40
5-Biniş	40
6-Esnaf Kıyafeti	41
7-Efe (Hovarda) Kıyafeti	41
8-Cepken	41
9-Kuşak ve Silahlık	41
10-Şalvar	41
9.BÖLÜM KONYA AİLELERİNDE ESKİ EV ADET VE GELENEKLERİ	42
Yaz Hazırlığı	42
9.1.Evlenme Gelenek ve Görenekleri	44
9.1.a-Kız İsteme	44
9.1.b-Nişan	44
9.1.c-Düğün	45
9.1.d-Evlenme ve Düğüne Ait Atasözleri ve Deyimler	47
9.2.Konya Türküleri	48
9.3.Konya Oyunları	58
Küstü Oyunu	58
Sekelim Kızlar	59
9.4.Konya Çocuk Oyunları	59
Aşık Oyunu	60
Şivlilik	60
Aç Kapıyı Bezirganbaşı	60
9.5.Konya Dilekleri	60
9.6.Konya İlençleri	61
9.7.Konya Deyimleri	61
9.8.Konya Tekerlemeleri	61
9.9.Konya Atasözleri	62
9.10.Konya Efsaneleri	62
1-Alaaddin Tepesi	62
2-Üçler	62
3-Şems'in Kuyusu	62
4-Deve Taşı Efsanesi (Seydişehir)	62
9.11.Konya Bilmeceleleri	63
Kafiyeli Bilmecelelere Örnekler	63
9.12.Belirli Günler	63
9.13. Konya Manileri	64

Konya Manilerinden Örnekler	64
9.14.Boş Zaman Faaliyetleri	72
9.15.Yerel Mimari Özellikler	73
10.BÖLÜM SARAYLAR-KERVANSARAYLAR	74
10.1.Alaaddin Köşkü	74
10.2.Zazadın Hanı	74
10.3.Horozlu Han	74
10.4.Kubad-Abad Sarayları	75
10.5.Kızılviran Hanı	75
11.BÖLÜM İL VE ÇEVRENİN TURİZM POTANSİYELİ	76
11.1.Ekonomik ve Sosyal Yapı	76
11.2.Sanayi	76
11.3.El Sanatları	77
12. BÖLÜM KÜLTÜREL KURULUŞLAR	79
12.1. Kütüphaneler	79
a. İl Merkezindeki Kütüphaneler	79
İl Halk Kütüphanesi	79
Kütüphane Şubeleri	79
b. Çocuk Kütüphanesi	79
c. Ödünç Verme Şubeleri	79
d. İlçe ve Taşra Kütüphanesi	80
Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Müdürlüğü	80
Güzel Sanatlar ve Galerî Müdürlüğü Gezici Kütüphane Hizmetleri	80
12.2. Yüksek Öğrenim Kurumları	81
Selçuk Üniversitesi	81
Fakülteler	81
Yüksek Okullar	81
13. BÖLÜM KONYANIN İLÇELERİ	83
13.1. Selçuklu	83
13.2. Karatay	83
13.3. Meram	83
13.4. Ahırlı	83
13.5. Akören	83
13.6. Akşehir	83
13.7. Altınekin	83
13.8. Beyşehir	83
13.9. Bozkır	83

13.10. Cihanbeyli	84
13.11. Çeltik	84
13.12. Çumra	84
13.13. Derbent	84
13.14. Derebucak	84
13.15. Doğanhisar	84
13.16. Emirgazi	84
13.17. Ereğli	84
13.18. Güneysınır	84
13.19. Hadim	84
13.20. Halkapınar	84
13.21. Hüyük	85
13.22. Ilgın	85
13.23. Kadınhanı	85
13.24. Karapınar	85
13.25. Kulu	85
13.26. Sarayönü	85
13.27. Seydişehir	85
13.28. Taşkent	85
13.29. Tuzlukçu	85
13.30. Yalınhöyük	85
13.31. Yunak	85
ÖZGEÇMİŞ	86
BİBLİYOGRAFYA (KAYNAKÇA)	87

1. BÖLÜM

KONYA'NIN TARİHÇESİ

Anadolu'da ilk yerleşik hayat Neolitik devirle M.Ö. 5.000 yılında Antalya-Karain mağaralarında belgeleriyle karşımıza çıkar. Neolitik devirde Göller Bölgesinde Hacılar M.Ö. 6500, Niğde-Bor, Köşk köyü M.Ö. 7.000 ve benzeri Konya-Çumra-Çatalhöyük M.Ö. 7.000 yıllarından kalma yapılan ilmi araştırmalarla ispatlanmış, belgelenmiş tarihi yerleşme yerlerini vermektedir. Böylece Konya Anadolu'nun ilk yerleşme yeri olma niteliğine sahiptir. Ayrıca, Er Baba, Karahöyük gibi yerleşme merkezlerini ilin Calcolitik, Alaaddin Tepesi eski tunç, M.Ö. 3.000 ve Hitit devirlerinden M.Ö. 2.000'de tarih sahnelerinde yer aldığını belgeleyen merkezlerdendir. Beyşehir yakınlarındaki Eflatunpınar ve Fasıllar Abideleri Hitit İmparatorluğu devrinde ilin mühim merkezlerinden olduğunu kanıtladığı gibi, Ereğli İvriz Kaya kabartması M.Ö. 1.200'den Hititlerin yıkılmasıyla meydana çıkan genç Hitit Beylikleri devrinde de şehrin tarihi önemi hakkında bilgi edinmemizi sağlamaktadır. M.Ö. 1.200'de bu devrin Kargamış Beyliği hakimiyetindedir. Hititleri yıkarak tarih sahnesinde yeni bir medeniyete çıkış açan uzun yıllar Anadolu'yu hakimiyetleri altına alan batıdan boğazlar üzerinden gelen Ege veya Dor Göçleri adı ile Anadolu'yu istila eden Frigler Konya'da uzun yıllar hakimiyet kurmuşlardır.

Kimmer istilasından sonra Lydisalılar eline geçen M.Ö. 546'da Perslerin eline geçmiş ve İran'a bağlanmıştır. Büyük İskender 333'de bütün Anadolu ile birlikte Konya'yı da almış ölümünden (M.Ö. 323) az sonra şehir generallerinden Lysilachos'un kurduğu devletin toprakları arasına katılmıştır. Bundan sonra Konya'nın sık sık el değiştirdiğini nihayet Attalos I. tarafından Bergama Krallığına bağlandığını görürüz. M.Ö. 323 Attalos III. ölürken, M.Ö. 133 bütün ülkesini Romalılara vasiyet etmesi üzerine Konya'da Roma İmparatorluğuna geçmiş, Pontus kralı Mithridates VI istilasını atlattıktan sonra Romalılar tarafından imar edilmeye başlanılmıştır.

Bu arada, Ciladuis'in gösterdiği alakaya izafeten eski Grek ve Latin kaynaklarından iki Conium-Coniun; Haçlı Seferleri kaynaklarında V Conium-Coniun olan şehrin adı Dilaydi Coniun'a Hadrianus zamanında da Conania Allia, Augusta, İcoinensium'a çevrilmiştir. Arap-İslam coğrafya kitaplarında da Kunniye adıyla da anılmıştır. (Emevi Halifesi Abdulmelik ve Velid zamanında 703-704) Konya kısa bir süre Emevilerin hakimiyetinde kalmıştır. ST. Pauli'nde 47-50 ve 53 yıllarında ziyaret ettiği ileri sürülen şehir 2. asırdan beri büyük bir din merkezi olarak inkişaf etmiştir; Roma imparatorluğunun kuruluşundan sonrada ehemmiyetini muhafaza etmiştir. 7. ve 10. asırlarda Anadolu'daki Bizans hakimiyetini sarsan Arap-İslam akınlarından etkilenmiştir.

XI. asırda Anadolu'yu yeni bir Türk vatani yapacak olan Selçuklu fütühatının ilk yıllarında Kutalmışoğlu Süleyman Şah Konya'yı fethetmiştir (1077). Böylece Türklüğe mal edilen şehir I. Kılıçarslan zamanında Selçuklu Devletinin başkenti olmuştur (1097).

Bu hadise ile tarihinde yeni bir devir aşan Konya günden güne gelişmiş, Selçuklu Hükümdarları ile devlet erkanının yaptırdığı muhtelif eserlerle süslenmiş ve kısa zamanda Anadolu'nun en mamur şehirlerinden biri olmuştur.

Askeri fetihler ne kadar güçlü olurlarsa olsunlar kültürel, ekonomik ve bir takım alt yapı tesis ve kuruluşlarıyla desteklenmedikleri takdirde yok olmaya hatta erimeye mahkumdurlar. Tarihte nice askeri fetihler vardır ki kültürel, ekonomik ve diğer alt yapı hizmetleriyle desteklenmedikleri için fethettikleri beldelerin yerli kültürleri içinde eriyip yok olmuşlardır. Bunun en güzel örneği Moğollardır. XIII. yüzyılda Anadolu da dahil bütün Asya'yı fethettikleri halde fethettikleri beldelere kendilerine mahsus bir kültür ve kültürel hizmetler götüremedikleri için eriyip yok olmuşlardır. Türkler Anadolu'yu fethettikten sonra vücuda getirdikleri bir çok alt yapı tesisleri kültürel ve ekonomik hizmetler sayesinde Anadolu'nun yerli halkları içinde erimemiş, bilakis Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasını gerçekleştirmişlerdir.

Bugün dahi Selçuklular zamanında yerleşim yeri olan yörelerde bu alt yapı tesisleri yaşamaktadır. Bunlar; camii, tekke, hanikah, medrese, kervansaray, hastane, hamam, su yolu, çeşme ve diğer alt yapı kuruluşlarıdır. Bundan başka Selçuklular zamanında sosyal, kültürel, ticari ve siyasi nitelikli organizasyonlar da vardır. Ahi teşkilatı esnaf ve sanatkarların kurduğu bir organizasyondur. Bacılar Teşkilatı, Türkmen kadınların meydana getirdikleri bir örgüt olup, kadınlar arasında kültürel faaliyetlerde bulunuyor, kadın el sanatları eğitim ve öğretimi yürütmektedirler.

O dönemde Anadolu'da mükemmel işleyen ve gayet canlı ticaret vardı. Kayseri yakınlarında "Yabancı Pazarı" (Yabancılar Pazarı) diye bilinen milletlerarası bir Pazar yeri vardı. Senenin belli günlerinde kurulan bu pazarda Bizans, Kırım, İran, Irak ve Suriye'den gelen taciller mal satar ve mal alırlardı. Abdallar, Gaziler ve diğer dini tasavvufi organizasyonların hepsi belli bir alanda hizmet vermektedirler.

Bilhassa XII. asrın ilk yarısında Alaaddin Keykubat (1219-1236) ve halefleri zamanında yakın doğunun her tarafından gelen ilim ve sanat adamları Konya'da toplanmışlardır. Bahaddin Veled, Muhyiddin Arabi, Mevlana Celaleddin Rumi, Sadrettin Kanevi gibi Türk ve İslam alemlerinin en büyük şahsiyetleri Konya'da yaşamışlardır. Konya'nın altın çağı denilebilecek olan bu devir XII. asır yarısına kadar sürmüştür. 1243'de Konya Moğol istilasında kalmıştır. İlhanlı Moğol hakimiyeti altında gittikçe zayıflayan Selçuklu Devleti çökünce şehre Karamanoğulları hakim olmuştur (1327). Uzun müddet devam eden Osmanlı-Karamanoğlu mücadelesini son devresinde 1397 yılında muvakkaten Yıldırım Bayezid tarafından ele geçirilmiş, nihayet 1466-1467 yılında Anadolu'yu siyasi birliğe kavuşturmak isteyen Karamanoğulları hakimiyetine son veren Fatih Sultan Mehmet tarafından fethedilmiştir. Osmanlılar döneminde önemli şehzade

sancaklarından biri olan Konya 1892 yılında Kavalalı İbrahim Paşa tarafından geçici olarak bir ara istila edilmiştir. 1867’de Konya vilayeti kuruldu. O dönemde vilayetin sınırları içinde Niğde, Isparta, İçel ve Teke sancakları yer almaktaydı. Konya’da 1867’de büyük bir yangın ve 1873’de büyük bir kıtlık olmuştur.

30 Ekim 1918 Mondros Mütarekesinden sonra İtalyan işgaline uğrayan, Konya iki yıl işgal altında kaldı. İtilaf Devletleri arasında çıkan anlaşmazlıktan sonra İtalyan 11-12 Mart 1920’de şehri terk ederek 20 Mart 1920’de tamamen işgalden kurtulmuş oldu. Milli Mücadele döneminde Konya’nın Türk Tarihinde önemli bir yeri vardır. Batı cephesi Karagahının Konya Akşehir’de bulunması, büyük taarruz planlarının burada hazırlanması ilimize ayrı bir önem kazandırmıştır. Cumhuriyet devrinde hızla büyüyen ve gelişen Konya tarihi eserler ile bugün açık hava müzesi görünümünde bir şehirdir.

Yöresinde Çatalhöyük’te M.Ö. 7.000’lere ulaşan iskan Konya civarında, Alaaddin Tepesi’nin 6 km kadar güneybatısındaki Karahöyük’te ona yakın bir zamana kadar gider. Burası Bakır çağından eski Hitit devrine kadar sürekli olarak iskân edilmiştir. Karahöyük, bu devir başlarında Anadolu’daki önemli şehirlerden birisiydi.

Şehrin ortasındaki Alaaddin Tepesinde Hitit devrine ait iz bulunmayıp, burada M.Ö. 1.000’lerden itibaren iskan başlamıştır. Konya’daki iskân günümüze kadar, bazen güçlü bazen de zayıf bir şekilde etmektedir.

Konya, İskender’in Doğu Avrupa ile Batı Asya ile Kuzeydoğu Afrika’yı birleştirmesinden sonra gelişmeye başladı.

Zira Konya bu üç yöreyi birleştiren yol üzerinde bulunuyordu. İskender’in haleflerinden Selevkos’ların daha da geliştirdiği bu yol üzerinde yeni yeni şehirlerde kuruluyordu. Bunlardan Konya’nın kuzeyindeki Laodikeia, Aksaray yöresine giden yolun kavşağı idi. Çanakkale boğazı ile Toros geçitleri arasındaki bu ana yolun, Efesos’a giden bir kolu da vardı.

Roma çağında Efesos, Anadolu’nun önemli şehri, Roma’ya açılan bir kapısı olmuştu. Bu limandan başlayıp Tralles, Leodikeia, Apamaeia ve Antiokhia’dan geçen yol, Konya’ya da uğrayarak doğuya devam ediyordu. Konya bu dönemde, Akdeniz kıyısındaki limanlara da bağlı bulunuyordu. Roma çağındaki gelişmeler, Konya’yı çağının önemli bir şehri yapmıştır.

Bu sebeple Konya, ilk Hristiyan devrinde de önemli bir yer tutar. Konya’nın bu devrine ait kalıntılar, bugünkü şehrin üç metre kadar altında kalmışlardır.

IV. yüzyıl başlarından itibaren Anadolu’da kuzeybatı’da yeni bir merkez belirmeye başladı. İstanbul’un Doğu Roma’nın merkezi olmasıyla, M.Ö. 3. yüzyıldan beri Anadolu’da teşekkül eden durum bozuldu. Batı’ya Efesos’a yönelen ve üzerlerindeki şehirleri canlandıran yollar işlemez oldu. Bu tarihten itibaren İstanbul’a giden yollar işlemeye başladı. Konya, Apameia veya Antideiha gibi sadece Efesos’a giden yol üzerinde olmadığı için varlığını devam ettirdi. Zira Konya, İstanbul’a giden yolların da üzerinde bulunuyordu.

Roma döneminde, ülke dış bakımından güvenlik içinde olduğundan Konya, Alaaddin Tepesi etrafında açık alanda gelişmişti. Bizans döneminde ise ülkenin dış güvenliği sarsıldı. İran'la başlayan savaş sırasında Konya'da büyük zarar görmüş olmalıdır. Alaaddin etrafındaki şehir, tahrip edilmiş olabilir.

VII. yüzyılın ortalarından itibaren bu defa İslamlar Anadolu'ya akınlara başladılar. Toros geçitlerinden İstanbul'a yönelen İslam süvarileri, Konya ve yöresini de sık sık yağma ve tahrip etmiş olmalıdırlar. Yüzyıllar süren bu hareket sırasında, Roma İkonion'u hemen tamamen tahrip olmuş, bir kısım halk, savunması daha elverişli dağ eteklerine çekilmişlerdir. Buralardaki sarp tepeler üzerindeki kale/kastralar Bizans döneminin en belirgin hususiyetidir.

Varlığını Selçuklu devrinde Kevale olarak sürdürecektir olan Kaballa, bu dönemin en ünlü kalelerinden birisidir. Bu dönemde Konya'nın merkezi olduğu Lykaonia, Anatolia teheması dahilinde idi. Bununla beraber Konya, Bizans tarihlerinde nadiren geçer.

X. yüzyılda Bizans, İslam akınlarını durdurmuş, hatta daha sonra karşı saldırıya geçerek bir kısım yerleri geri bile almıştı. Konya bu nisbi güvenlik içinde kısmen gelişmiş olmalıdır. Ancak S. Eyice'nin de belirttiği gibi "Bizans İkonion"unun sınırları, surları, genişliği ve başlıca önemli yapıları hakkında hiçbir bilgiye sahip değiliz. Bizans devrinde Konya şehrinin bir kısmını ve belki de esasını Alaaddin Tepesi teşkil ediyordu. Ancak bu şehrin yapılarından Eflatun Mescidi diye anılan yapı dışında pek az kalıntısı XX. yüzyıla kadar gelebilmiştir. Şu halde, bu şehir öylesine büyük ve önemli bir yer değildi.

Türkler, Konya'ya ilk defa 1069 yılında geldiler, tahkimatı pek bulunmayan bu şehri alarak çok geçmeden geri döndüler. Fakat kesin şekilde 1071'i takiben fethedildi. Anonim Selçukname'ye göre Süleymanşah Antakya'ya gelmiş, buradan Rum'a yönelerek Konya'yı Martavkosta'dan Gevöle Kalesini de Romanus Makri'den almıştır.

Konya'nın fethiyle ilgili bir Türk rivayeti de vardır. 1897'de Ahmet Tevhid'in de duyduğuna göre, Konya'da bir tekkesi olan Ali Gav, "Konya Fatih'i" idi. Buna dair olan hikayeye göre "Selçuklu Sultanı Konya kalesini gevurdan alamamış, Ali Gav Tekkesinde yatan zad bir gün öküz postuna bürünerek sığırlarla beraber kale kapısından içeriye girmiş, gece kapıyı Türk askerine açmış, onlar da kaleyi fethetmişlerdir."

Konya için önemli olan, diğer olay Selçuklu payitahtının İznik'ten Konya'ya dönüşüdür. Türk'ler Anadolu'daki genel durum gereği ilk olarak İstanbul'u hedef edinerek İznik'i payitaht yapmışlardır. İznik bu dönemde Anadolu'dan İstanbul'a giden yolların üzerinde bulunuyordu. Konya, Türkiye Selçuklularının payitahtıdır. Konya'nın "kısmen merkezi vaziyeti kısmen de civarının çevrede (Lykonion'da) nadir görülen letafeti için" Selçuklular tarafından payitaht seçildiği söylenir. Zaten Selçuklu döneminde rağbet gören Konya, Aksaray ve Karaman/Larende'nin tabii ve topografik durumlarının birbirlerine benzediği de dikkati çekiyor. Bu üç şehirde de otlak olarak elverişli geniş sahra ortasında höyük tepesi dikkati çekiyor.

Türkiye Selçukluları XII. yüzyılda Sultan Mesut (1116-1155) ve II. Kılıçarslan (1155-1192) döneminde varlıklarını güçlendirmiş, diğer Türk beylerini itaata almış ve Bizans karşı saldırısında durdurmışlardır.

II. Kılıçarslan devrinin bir diğer önemli özelliği, Konya etrafında yeni bir yol şebekesinin belirip ortaya çıkmasıdır. Aynı zamanda bu yollar üzerinde, yolların hem barınmasını hem de korunmasını sağlayan, yarı han, yarı karakol mahiyetinde “ribat”larda yapılmaya başlanmıştır. II. Kılıçarslan inşa ettirdiği ve daha çok önem verdiği Aksaray yolu üzerinde bir “ribat” yaptırmış, oğulları ve torunları döneminde de Konya’nın batısındaki yollar üzerinde “ribat” ve “han”lar yapılmaya devam olunmuştur. Konya etrafında XII. yüzyıl sonlarında beliren ve XIII. yüzyılın ilk yarısına kadar ribat ve han yapılan bu yol şebekesinin görünüşü şöyledir.

II. Kılıçarslan’ın Şehzadelerini ülkenin önemli şehirlerine göndermesine rağmen Konya Selçuklu Devletinin merkezi kaldı. Gıyaseddin Keyhüsrev ile büyük kardeşi Süleyman Şah arasındaki mücadele de Konya etrafında oldu. (1197).

II. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemi (1237-1246), ülkesinin önce iç daha sonra da dış tehlike ile savaşıyla geçti. Selçuklu idaresinin “Uc” ile münasebetlerini olumsuz bir yöne dökmesi, ülkenin İlhanlı idaresine geçmesiyle XIII. yüzyıl ortalarından itibaren bir kısım Türkmenler, kendi beyleri idaresinde güçlendiler. Bunlardan Karamanoğulları 1277’de Konya üzerine yürümüşler, bu tarihten sonra zaman zaman tehditlerini sürdürmüşlerdir. İlhanlıların bunlara karşı sert tepkimeleri ile şiddetli mücadele Konya ve civarında da olumsuz etkiler yapmıştır. XIII. yüzyılın son çeyreği Selçuklu Sultanlarının İlhanlı idaresi altında bocaladıkları bir dönemdir. İnzibatı sağlayacak bir askeri güçleri bulunmadığından Konya şehri, bu dönemde Ahi liderlerinin kontrolüne geçmiş gibiydi. Ancak zaman zaman gelen Karamanlılar da bu Ahi direnişini kırdılar.

Konya’nın siyasi tarihi, XIII. yüzyılda, bir önceki yüzyıla kıyas kabul etmez derecede karmaşıktır. Yüzyılın ilk yarısında yine Selçuklu gücü etkilidir. Ancak gerek Baycu’nun, gerekse diğer Moğol kumandanlarının da dahil oldukları siyasi güç, Selçuklu idaresini giderek sildi. Kaybolan bu gücün yeri, bir zaman için şehrin kendi imkanları ile doldurulmak istendi. Böylece XIII. yüzyılın son çeyreğindeki çatışma ortaya çıktı. Kısmen iç siyasi mücadele ile desteklenen Konya rindleri, şehirde güvenliği bir ölçüde sağlamak istediler. Başlarında güçlü Ahi liderleri var iken bunu sağladılar. Ancak Karamanoğulları, bu Ahi liderlerini bertaraf ederek Konya’ya hakim olacaktır.

Konya’daki Selçuklu sülalesinin hakimiyeti, XIV. yüzyıl başlarında kesinlikle yok oldu. Karamanlıların sık hücumlarını İlhanlılar durdurmak istediler. Ancak Selçuklu hakimiyeti kesin olarak ortadan kalktı. Anadolu’da yeni bir dönem başladı. Bu dönemde önce İlhanlı idaresi altında güçlenen beyler, bir süre sonra bağımsız olacaklardır.

2. BÖLÜM

KONYA’NIN COĞRAFI DURUMU

2.1. Konumu

Konya ili yurdumuzun İç Anadolu Bölgesinde, 36.5-39.5 Kuzey paralelleri ile 31.5-34.5 Doğu meridyenleri arasındadır. Batısında Afyon ve Isparta, Doğusunda Niğde, Aksaray, kuzeyinde Ankara ve Eskişehir, güneyinde Antalya, Karaman ve İçel illeri ile komşudur. Yüzölçümü: 38.132 km² olup, toprak genişlik bakımından Türkiye’nin en büyük arazisine sahiptir. 1990 genel nüfus sayımına göre il nüfusu 1.754.980’dir. merkez nüfusu ile toplam 509.208’dir. merkeze bağlı 31 ilçe ve bunlara bağlı olarak 125 adet belediye ile 684 adet köy bulunmaktadır. Merkez ise 3 ilçeye ayrılmıştır. Bunlar Karatay, Selçuklu ve Meram ilçeleridir. Karatay 139.382, Selçuklu 187.726, Meram 181.500 nüfusa sahiptir.

2.2. Tabii Durumu

İlimiz bir ova görünümünde olup, bu ovaların büyük bir bölümü jeolojinin birinci zamanında bir iç deniz iken, şiddetli deprem ve yer sarsıntıları sonucu değişikliklere uğramış, üçüncü zamanında ovanın suyu çekilmiş ve bugünkü şeklini almıştır. Hayvan fosilleri, taşlaşmış kemikleri ve tortular ile kıyı kordonlarında jeolojik değişikliğin bütün safhaları göze çarpar. İlin merkezi, doğu ve kuzey kesimleri ovalıktır. Güneydoğu ve Güneybatı tarafları Toros dağları ve kolları ile çevrilidir. Bu dağların yüksekliği 1500-3000 m arasındadır. Her birinin yerine göre türlü adları vardır. Bunların başlıcaları şunlardır:

Ereğli civarında 3240 m Volkar dağları ve Aydos dağları bulunmaktadır. Güneybatıda 2467 m yüksekliğinde Geyik dağı, Haydar dağı, Karakuş dağı, Konya ile Isparta ilini birbirinden ayıran 2580 m yüksekliğinde Sultandağı bulunmaktadır. İl sınırları içerisinde bu saydığımız dağlardan başka volkanik dağlar da vardır.

Konya Ereğli yolu üzerinde Karaca dağı ile şehrin batısında 1400 m yüksekliği olan Tekkeli dağı üzerinde krateri sönmüş bir volkandır. İl sınırları içerisinde çoğu krater gölü olan irili ufaklı bir çok göl ile denizlere ulaşmayan akarsular mevcuttur.

Bunların başlıcaları; Tuz gölü, Beyşehir gölü, Akşehir gölü, Seydişehir Suğla gölü, Acıgöl, Ilgın Çavuşçu gölü, Ereğli Akgöl, Deveci, Pınar gölüdür. Akarsu bakımından oldukça fakirdir. Bunların çoğu dağlık bölgelerdedir. Kar ve yağmur suları ile beslenirler. Başlıca akarsuları Çarşamba çayı, Delimahmutlu çayı, Divle suyu, Meram çayı, İvriz çayı, Sille deresi, Borasan çayı, Doğanhisar çayı, Mayderesi, Göksu ve İnsuyu çaylarıdır. Cihanbeyli, Akşehir ve Obruk yaylaları Konya ovasını tamamlayan unsurlardır. İlin rakımı 1026’dır.

İlin sulama ve elektrifikasyonunu sağlayan Beyşehir gölü barajı, Ayrancı barajı, İvriz barajı, Apa barajı, Altınapa barajı, Sille barajı gibi barajları en önemlilerindendir.

2.3. İklim Verileri

Konya ilinin topraklarının yaklaşık dörtte üçü İç Anadolu yüksek düzlükleri üzerine yayılır. Güney ve Güneybatı kesimleri Torosların uzandığı dağlık alan üzerine rastlar.

Hadim, Bozkır, Seydişehir ve Beyşehir Akdeniz Bölgesine, diğer yöreler ise İç Anadolu Bölgesine dahildir. Yukarıda izah edilen coğrafi durumu ile Konya ili topraklarının geniş bir alanı kapsaması ve güney kısmının Akdeniz Bölgesine, diğer iç kısımlarının ise İç Anadolu Bölgesine dahil olması nedeniyle değişik iklim karakteri görülmektedir. Göksu Vadisinin alçak tabanı dışında her yerde kışlar sürekli ve şiddetli, yazlar ise ova kesimlerinde gündüzleri sıcak, yaylalarda ise daha serin geçer. Genellikle kara iklimi hüküm sürer. Hadim, Ermenek, Kazancı, Göktepe Kasabaları çevrelerinde Akdeniz iklimi hakimdir. Bu mıntikalarda yağışlar daha çok kış aylarında olur.

Konya Bölgesinde kış aylarında basınç çok sık olarak hemen hemen daima yüksektir. Bölgenin coğrafi yapısı bakımından çok sık olarak depresyonların çekici olmadığından basınç değişiklikleri az olur.

İlkbaharda ise yüksek basıncın çekilişi ile İç Anadolu'da kış mevsimine göre daha çok depresyonların tesiri altına girer. Basınç değişikliklerine sebep olur. Yıllık ortalama basınç 8.987 m' dir. Mahalli en yüksek aktüle basınç 922, mb ile Kasım ayında en düşük aktüle basınç ise 771.5 mb ile Mart ayındadır.

Yıllık ortalama bulutluluk 4.5'dir. En fazla bulutlukla 6.8 ile Ocak ayında, en az bulutluluk ise Ağustos ayına ait olup, 1.4'tür. Yıllık ortalama açık günler sayısı: 108.9'dur. Ortalama kapalı günler sayısı: 69.8'dir.

Konya'nın yıllık ortalama yağış miktarı 323.9 mm. Olup, en fazla yağış 44.4 ile Mayıs ayındadır. Yağışın 0.1 mm. Olduğu günler sayısı 80.8 mm' dir.

Ortalama kar yağışlı günler sayısı 11.0'dır. En çok kar yağışı Mart ayında olup, 3.2 gündür.

Konya ilinin fırtınalı günler sayısı 17.2 ml seç, ortalama rüzgar hızı saat 14:00'da 3.1 ml/seçtir.

Yıllık ortalama sıcaklık 11.5'dedir. Ortalama en yüksek sıcaklık 30.1'de ile Temmuz ayıdır. En düşük sıcaklık ise 28.2 ile Ocak ayıdır.

Konya ili sınırları içerisinde önemli sayılacak akarsu olmamakla beraber ekseriye göllerde ve bataklıklarda kaybolan kısa boyda dere ve çaylara rastlanır. Konya ovasının etrafını yüksek dağlar çevirdiği için bu küçük boylu sular denizlere ulaşmadan ova içinde kaybolur. Yalnız tek bir nehir denize ulaşabilmektedir. Bu da Toroslar arasında Akdeniz'e ulaşan Göksu akarsuyudur.

Konya ilinin ikinci derecedeki önemli diğer bir suyu da Çarşamba çayıdır. Çarşamba çayı Bozkır ilçesinin güneyinde bulunan dağlardan çıkar. Bozkır ilçesinden geçtikten sonra Mavi

boğazına girer. Burada 1907 yılında Almanlar tarafından yapılan Beyşehir kanalı ile birleşir. Çay üzerinde Apa barajı bulunmaktadır. Bu baraj sayesinde Çumra ilçesi ile Konya merkez köylerine ait topraklar sulanır.

İvriz çayı Ereğli'nin kuzey doğusunda bulunan Aydınkent köyünün içindeki çeşitli kaynaklardan doğan üç kola ayrılarak şehrin bağ ve bahçelerini suladıktan sonra Akgöl'e dökülür.

Ereğli'nin Ayrancı bucağının Kurşunlu dağından çıkan, Ayrancı barajında toplanıp Karaman tarafından gelen derelerle birleşerek, Suğla suyu adında Akgöl'e dökülür. Son zamanlarda yapılan barajlar sayesinde Konya ovasında düzenli sulama yapılmaktadır.

Yurdumuzun ikinci, Konya'nın ise birinci büyüklükteki gölü Tuz Gölü'dür. Deniz seviyesinden 940 m. yükseklikte, yüzölçümü 1.600 km²'dir. Gölün uzaklığı 80-100 km genişliği 25 km'dir. Gölün üzerinde 510 cm ile 2 m kadar tuz tabakası hasıl olur. Suyu çok tuzludur. Yazın göl kurumaya yüz tutar, kuruma devam ettikçe meydana gelen tuz tabakası Tekel İdaresi tarafından çıkarılarak yığınlar yapılır. Yılda ortalama olarak 120-150 bin ton tuz çıkarılır. Tuz Konya ili çevresi ve Doğu Anadolu Bölgesi halkının ihtiyacını karşılamaktadır.

Beyşehir gölü Konya'nın ikinci büyük gölüdür. Gölün büyük bir kısmı Konya, bir kısmı Isparta il sınırları içinde bulunur. Deniz seviyesinden 1121 m yükseklikte olup, yüzölçümü 650 km² uzunluğu 50 km genişliği 18-20 km arasındadır. En derin yeri 15 m'dir. Suyu tatlı olduğu için bol miktarda sazan, kızılkanat, gökçe, çamurca, turna, levrek, küçük boyda yılan balıkları yaşar.

Beyşehir gölü turizm yönünden çok ilginç bir yerdir. Son zamanlarda Belediye tarafından bu işe çok önem verilmiş olup, modern plajlar yapmaya başlanmıştır. Ayrıca gölün kenarları sırf orman ve ağaçlarla süslüdür. Manzarası hakikaten güzeldir. Göl Konya ovasının 100 m yüksekte olduğu için Konya ovasının sulanmasında büyük önemi vardır. Göl M.Ö. 1500 yılında taşmış ve Konya ovasını sular altında bırakmıştır.

Suğla-Karaviran gölü; Beyşehir gölünün 68 km güney doğusunda bulunur. Bozkır ve Seydişehir sınırları içerisinde. Konya'nın en iyi nohutları buradadır. Bire seksen-yüz civarında nohut elde edilir. Gölde yağışlı yıllarda tatlı su balıkları ile göl kuşları çok miktarda bulunur. Suyu tatlıdır. En çok bulunan balık cinsi sazandır.

Çavuşçu (Ilgın) gölü; Ilgın ilçesinin 3 km kadar kuzeyindedir. Yüzey ölçümü 10 km²'dir. Gölün dört tarafı sazlık ve bataklıklarla çevrilidir. Gölde her yıl tonlarca balık avlanır. Bol miktarda turna balığı vardır. Turna balıklarının ortalama ağırlığı 2-3 kg arasındadır. Konya ve çevresine sevk edilir. Ilgın gölü ufak çay ve derelerle beslenir. Denizden yüksekliği 1019 metredir.

Akgöl; Konya ilinin Yunak ilçesindedir. Deniz seviyesinden 990 m yüksekliktedir. Bu göle Küçük Hasan gölü de denir. Yüzölçümü 10 km²'dir. Suyu tatlıdır.

Acıgöl; Karapınar ilçesindedir. Yüzölçümü 2 km², olup suyu tuzlu ve acıdır. Bir krater gölüdür. İçinde hiçbir canlı yaşayamaz.

Deveci Pınar (Murat Gölü); Tuz gölünün batısında bulunan Deveci Pınar gölünün suyu tatlıdır. Bu gölden çıkartılan tuz evcil hayvanlara verilmektedir.

Akgöl; Ereğli ilçesinin batısında küçük bir göldür. Kızılca çay ve İvriz deresinden gelen sularla beslenir.

Tezihan gölü; Tuz gölü civarında bulunur. Suyu tuzludur.

Obruklar; Konya sınırları içinde bu saydığımız göllerden başka oldukça derin ve geniş çukurlarda biriken sulardan meydana gelen ve Obruk adı verilen göller vardır. Obrukların suları tatlıdır. İçlerinde balık türü canlılar da yaşar. Konya Ovasında bu obruklardan 5 tane bulunmaktadır. Bunların en büyüğü Obruk bucağındadır. Bundan başka Karahöyük, Alibey Höyüğü, Apa saraycık adıyla anılan Obruklar bulunmaktadır.

2.4. Bitki Örtüsü

Konya ili sınırları içerisinde kara iklimi hüküm sürdüğünden ilkbahar çok kısa geçer. İlkbaharda yağmurların başlamasıyla otlar birden yeşerir. Fakat bu yeşerme çok uzun devam etmez. Yağmurların kesilmesiyle beraber sararır, kurur. Ova bir tip step (bozkır) haline döner. Bitkiler ekseriye bozkır tipi bodur, dikenli ve toprağa derince girebilen yumru köklüdür. Konya ovasının en önemli bitkisi Yavşandır. Hayvanların baş gıdasını bu bitki sağlar. Yavşandan başka yandak, tezgen ve geven bulunur.

2.5 Orman

İlin dağlık kesimlerinde ormanlara rastlanmaktadır. Orman alanlarına daha çok Ermenek, Hadim, Bozkır, Seydişehir, Beyşehir, Ilgın ve Doğanhisar ilçesi sınırları içinde rastlanmaktadır. Akşehir ve Kadınhanı ilçelerinde ormanlık saha azdır. Sarayönü, Yunak, Kulu, Cihanbeyli, Karapınar ilçelerinde ormanlık saha bulunmamaktadır. Konya ilinde bulunan ormandaki ağaç çeşitleri % 50 çam, % 25 ardıç, % 15 ladin, % 3 meşe, % 2 köknar ve dış budaktır.

Bir parça yaban armudu, az miktarda karaağaç görülür. Hadim ilçesinin Aladağ bucağında biraz da zeytin vardır.

Son yıllarda Beyşehir, Çumra, Ereğli, Sarayönü ilçeleriyle, Sarayönü Yenicekaya köyünde kavakçılığa hayli önem verilmiştir.

Ülkemiz düzeyinde başlatılan ağaçlandırma kampanyası nedeniyle il yöneticileri, askeri birlikler ve üniversite, ilin çeşitli yerlerinde milyonlarca ağaç dikmek suretiyle ormanlık sahalar kurmuşlardır. Bunun en güzel örneği 2. Ordu tarafından Dutlu kıra mevkii ormanları ile belediye tarafından Meram' ın Tavusbaba semtinde kurulan fidanlık ve üniversite sahasında yapılan ağaçlandırma çalışmalarıdır.

3. BÖLÜM

TARİHSEL KÜLTÜREL ÇEVRE

3.1. Mevlânâ Müzesi

Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykûbat tarafından Mevlânâ' nın babasına hediye edilen ve saraya ait gül bahçesi olan bu yerin ilk defa imarı 1274 yılında bir türbe yapımıyla başlamıştır. Türbenin üzerinde 1396 yılında çini kaplı bir külah yapılmıştır.

Selçuklularla başlayan bu imar çeşitli tamirlerle son Osmanlı padişahına kadar devam etmiştir. Mevlî dergahı 1926 yılında müze olarak açılmıştır. Yüz yıllar boyunca dergâha çeşitli vesilelerle hediye edilmiş eserler teşhire konulmuştur. Müzenin en ilgi çeken kısmı Mevlânâ ve Şemsî Sultan Veled'in kabirlerinin bulunduğu yeşil kubbedir. Müzede Mevlânâ'nın yakınları, müritleri ile Mevlevî büyüklerine ait 65 kabrin yanında dergâh zamanından beri muhafaza edilen Mevlânâ ve Mevlevilikle ilgili hat, cilt ve tezhip numuneleri, Mevlevî musiki aletleri, madeni cam ve ahşap eserler ile değerli halı ve kilimler sergilenmektedir.

Müzede eskiden derviş hücresi olarak kullanılan, sonradan halı kumaş pavyonu haline getirilen hücrelerden üçü mankenlerle devrinin özelliklerini ihtiva eder şekilde tertip edilmiştir.

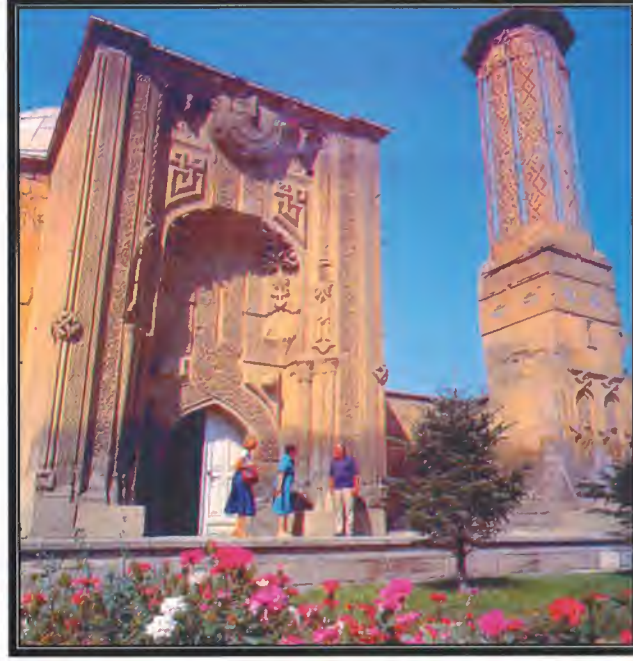
Müzeye bağlı olarak 9116 basma, 3705 adet yazma eserin bulunduğu bir de ihtisas kütüphanesi vardır. Ayrıca müze bahçesinde şeb-i aruz, Hürrem Paşa, Hasan Paşa, Murat Paşa kızı Fatma Hatun, Mehmet Bey türbeleri bulunmaktadır.

3.2. Karatay Çini Eserler Müzesi

Selçuklu Devri vezirlerinden Emir Celaledin unvanı ile tanınan Abdullah Bin Karatay tarafından 1251 yılında yaptırılmıştır. 1955 yılında müze çini eserler müzesi olarak ziyarete açılmıştır. Müzenin iç tarafı Selçuklu Devri çini kaplama sanatı ve tekniği, çini işçiliğini en güzel şekilde ifade etmektedir. Müzede Beyşehir gölü kenarındaki Kubâd-Abâd Sarayı çinileri ile Osmanlı Devrine ait çiniler, alçı ve cam eserler sergilenmektedir. Ayrıca medresenin kendisi mozaik duvar çinileriyle kaplı bulunmaktadır.

3.3. İnce Minare Taş ve Ahşap Eserler Müzesi

Selçuklu vezirlerinden Hüseyin Fahrettin tarafından hadis ilmi okutulmak üzere 1258-1297 yılları arasında yaptırılmıştır. Selçuklu Devrine ait taş ve ahşap eserlerin teşhir edildiği bu müze 1956 yılında İnce Minare Medresesinde hizmete açılmıştır. Medresenin giriş bölümünde Selçuklu ve Beylikler Devri, kapı pencere kanadı, rahle gibi ahşap eserlerle Osmanlı Devrine ait kakma tekniği ile yapılmış ahşap çekmeceler teşhir edilmektedir. Müzede bulunan “Taş Kabartma Çift Başlı Kartal, Ejder ve Kanatlı Melek” figürleri dikkat çekmektedir.

3.4. Sırçalı Mezarı Anıtlar Müzesi

Gıyaseddin Keyhüsrev II. Devrinde 1242 yılında yapılmıştır. Müzede şehirden istimlak edilmiş bulunan mezarlıklardan toplanan tarih ve sanat tarihi yönünden değerli mezar taşları (Selçuklu Beylikler, Osmanlılar) Devrine tasnif edilerek teşhire hazırlanmışlardır. Ayrıca mezar taşları motif ve yazı karakterleriyle göz önüne alınarak değerlendirilmiş ve kronolojik bir sıraya konulmuştur.

Bugün için Röleve ve Anıtlar Kurul büroları üst katta çalışmalarına devam etmektedir.

Müzede restorasyon çalışmaları tamamlanmış olup, ziyarete açıktır.

3.5. Arkeoloji Müzesi

Müze 1962 yılında açılmıştır. Burada Neolitik Eski Tunç, Erken Hitit, Eski Yunan, Roma ve Bizans Devirlerine ait eserler teşhir edilmektedir. Özellikle Konya Bölgesinde yapılmış ve yapılmakta olan Çatalhöyük, Süberde, Er Baba, Alaaddin Tepesi, Sızma ve Karahöyük kazılarında elde edilen eserler ile Roma Devrine ait lahitler bu müzeyi oldukça zenginleştirmektedir.

3.6. Atatürk Müzesi

1912 yılında yapılan ve 1928 yılında Konyalılar tarafından Atatürk'e hediye edilen iki katlı ev, 1964 yılında müze olarak düzenlenmiştir. Müzede Atatürk'ün kullandığı giyim eşyaları, yemek takımları, oyun masası, Atatürk pulları, Konya'nın Kurtuluş savaşındaki yeri fotoğraflarla ve belgelerle anlatılmaktadır.

3.7. Etnoğrafya Müzesi

1975 yılında açılmış olan müzede, Konya ve civarında derlenen etnoğrafik eserler (para, saat ve tütün keseleri, oyalar, çorap ve eldivenler, kumaşlar, giysiler ve süs eşyaları, halı, kilim, cam ve porselen eşyalar, anahtar ve kilitler vb.) ile yakın zamanlara ait silahlar teşhir edilmektedir.

3.8. Koyunoğlu Müzesi

Konya'nın köklü ailelerinden A. R. İzzet Koyunoğlu, Topraklık mahallesindeki evinde, yıllarca toplamış olduğu tarihi eserlerle özel bir müze ve kitaplık kurmuştur. Daha sonra kurmuş olduğu müze ve kitaplığı Konya Belediyesine bağışlamıştır. Konya Belediyesince, modern müzecilik anlayışının her türlü ihtiyacına cevap verecek şekilde yaptırılarak bugünkü durumuna getirilmiştir. Müzede arkeolojik eserler ile etnoğrafik eserler sergilenmektedir.

Müze bahçesinde bulunan İzzet Koyunoğlu'na ait ev restore edilerek tipik Konya evi örneği olarak ziyarete açılmıştır. Binada eski ve yeni sivil mimari tarzı bir arada görülmektedir. Müze yazma, basma eserler bakımından çok zengindir.

3.9. Akşehir Müzesi

Hitit, Frig, Lidya, Roma, Bizans devirlerine ait Arkeolojik eserler teşhir edilmektedir.

Akşehir Atatürk Müzesi İstiklal savaşımız esnasında Garp cephesi komutanlığının karargahı olarak kullanılan tarihi bina, Atatürk Müzesi olarak hizmet vermektedir. Başkomutan Atatürk'ün Garp cephesi Komutanı İsmet İnönü'nün odaları o günlerindeki gibi muhafaza edilmekte, İstiklal savaşımıza ilgili diğer belgeler teşhir edilmektedir.

3.10. Ereğli Müzesi

1968 yılında kurulan müze Bulvar caddesi üzerinde 2000 metrekarelik bir alanda yer almaktadır.

Bir teşhir salonu ve bahçedeki taş eserleri ile pazartesi günleri hariç diğer günler ziyarete açıktır. Müzede Neolitik dönemden Osmanlı dönemine kadar periyodik olarak 10000 adet Taşınır Kültür Varlığı vardır.

Müzenin görev alanına; Ereğli Halkapınar, Karapınar ve Emirgazi ilçeleri girmektedir.

4. BÖLÜM

ÇEVREDE ARKEOLOJİK DEĞERLERE HAİZ YERLER

4.1. Çatalhöyük

Konya'nın Çumra ilçesi sınırları içerisinde olup, ilçenin 10 km doğusunda yer almaktadır. Karayolu ile ulaşım sağlanmaktadır. C. MELEART tarafından en son 1965 yılında kazı yapılmıştır. Erken neolitik devirde iskan edilmiş olup, Anadolu'nun günümüzdeki anlamda ilk yerleşim iskan örneği olması nedeniyle önemlidir. M.Ö. 7000'e kadar uzanmaktadır. İlk ev mimarisi ve ilk kutsal yapılara ait özgün buluntuları ile insanlık tarihine ışık tutan bir merkezdir. Anadolu'da ilk yerleşik hayata başlandığını çok sayıda eser Konya Arkeoloji ve Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesinde teşhir edilmektedir. Bölgede kazı çalışmaları devam etmektedir.

4.2. Karahöyük

Konya il merkezine 15 km Güneydoğusunda Harmancık mahallesindedir. Ulaşım belediye otobüsleri ile sağlanır. Ord. Prof. Dr. Sedat Alp Başkanlığında 1953 yılında başlayan kazılar halen devam etmekte olup, üzerinde en uzun süren çalışma en eski Türk kazılarındandır. Karahöyük'te yapılan araştırmalarda Höyüğün M.Ö. 3000 (Eski Tunç Devri ve M.Ö.2000 Asur ticaret kolonileri devri) de iskan edildiği anlaşılmış olup, 27 kazı tespit edilmiştir. Konya bölgesinin M.Ö.3000 ve 2000 yıllarının tarihine ışık tuttuğu bilinmektedir. Eski Anadolu'nun en önemli şehir harabeleri arasındadır.

Karahöyük kazılarında çıkan buluntular, devrinin kültürel ve ticari ilişkilerini anlatan belgelerdir. Hitit İmparatorluk çağı öncesi eski tunç devri mühür sanatının Orta Anadolu'nun güney bölgesindeki en önemli buluntularını veren merkezdir. Grafitolon kap markaları ve bazı mühürler Anadolu'da yazının erken safhalarının araştırılmasında yardımcı olmaktadır. Gaga ağızlı testiler, fincanlar, yonca ağızlı testiler, rhytonar, üzüm salkımı biçimli kandiller ve diğer buluntular olup, mahalli özellikleriyle mukayese malzemeleri, ayrıca at nalı biçimli damgalı ...ltarlar, ocaklar ve yarım ay biçiminde atkılar devirlerinin karakteristik eserleridir. Buluntular Konya Arkeoloji Müzesi'nde teşhir ve muhafaza edilmektedir.

5. BÖLÜM

KONYA’NIN ESKİ ESERLERİ

5.1. Alaaddin Camii

Anadolu Selçuklu Devri Konya’nın en büyük ve en eski camisidir. Şehrin merkezinde yüksekçe bir büyük alana Alaaddin Tepesi üzerinde inşa edilmiştir. Selçuklu Sultanı Rükneddin Mesud I.’in son zamanlarında başlanılmış, Kılıçarslan II (1156-1192) devrinde inşaatına devam edilmiş, Sultan Alaaddin Keykubat tarafından 1221 yılında tamamlanarak hizmete açılmıştır.

Camii İslam mimarisi tarzında inşa edilmiş, üzeri ağaç ve toprakla örtülmüştür. İçerisi sütunlar ormanını andırmaktadır. Bizans ve klasik devirlere ait 41 taş mermer sütundan ibarettir. Caminin en ilginç taraflarından birisi de minberidir. Minber abanoz ağacından birbirine geçmiş olup, Anadolu Selçuklu ahşap işlemeciliğinin en güzel örneklerindendir. 1155 yılında Ahlatlı Mengum Berti tarafından yapılmış bir şaheserdir. Çinilerle süslü mihrabın önünde çini süslü kubbesiyle örtülmüş bir saha mevcuttur. Mihrap ve kubbelerinin çinileri kısmen dökülmüştür.

5.2. Sultanlar Türbesi

Camii içinde kuzeydedir. Gövdesi kesme taşlardan 10 yüzlü prizma şeklinde yükselmiş, üzeri tuğladan 10 köşeli piramit ile örtülmüştür. Türbe Sultan Kılıçarslan tarafından yaptırılmıştır. Türbede 8 çinili sanduka vardır. 8 Anadolu Selçuklu Sultanı Medfun bulunmaktadır.

Camiinin kuzey tepesindeki kapılar avluya açılmaktadır. Avlunun Selçuklu Sultanı yakınları için mezar olarak kullanıldığı tahmin edilmektedir. Batı kısmında kare plan üzerine 8 köşeli mermer bir mihrabı olup, giriş kapısı beyaz ve gök mermerlerden yapılmış kale duvarıyla çevrilmiştir. Avlu, kuzeybatı ve doğudan kesme taşlarla yapılmış kale duvarıyla çevrilmiştir. Bu duvarlar üzerinde süslü nişlerle 8 tane kitabe bulunmaktadır. Camii Konya’nın en eski camii

olmakla bugüne kadar çeşitli değişikliklere uğramıştır. Restorasyon çalışması tamamlanmış olup, ibadete açıktır.

5.3. İplikçi Camii

Alaaddin Caddesi üzerindedir. Şemseddin Altun Apa tarafından 120 yılından sonra yaptırılmış, Samurcu Ebu Bekir tarafından genişletilmiştir. (1332). Camii dikdörtgen bir planla inşa edilmiştir. İçerisinde iki sıra halinde on adet köşeli fil ayağı, çapraz tonozlarla bağlanan kemerleri tutmaktadır. Kuzey-Doğu ve Batı olmak üzere üç giriş kapısı vardır. 17 pencereden ışık almaktadır. Camiinin ortasında iki tane oval, bir tane de yuvarlak kubbesi vardır. Orijinal çinili mihrabı yıkılmıştır. Şimdiki mihrabı XII. yüzyılda gök mermerden yapılmıştır. Bitişik minaresi yıkılmış sonradan yeniden yaptırılmıştır.

5.4. Sahip Ata Külliyesi

Selçuklu vezirlerinden Sahip-Ata Fahreddin Ali tarafından 1258-1283 yılları arasında inşa edilmiş olan mescit, türbe, hanıgah hamamdan ibarettir.

5.5. Sille

Sille; Konya il merkezinin 8 km kuzeybatısındadır. Bugün merkez Belediyesi hudutları içinde olup, şehir otobüsü çalışmaktadır. Erken Hristiyanlık döneminde önemli bir merkezdir. Bu dönemden başka Ak Manastır diğer adı HAGIOS Khartion (st. hariton) olmak üzere bir çok manastır kesişler tarafından kayadan oyularak yapılmıştır. Bu manastırlar dünyada kurulan ilk manastırlar arasındadır.

5.6. Ak Manastır

Geniş ve mağara gibi kayadan oluşmuş olup, mağara itaf edilmiş bir kilisesi 6,7 şapeli ve bir çok hücreleri vardır. Bu manastırda bulunan Mikael Homnenos ve Mikaleos oğlu Abruham'a ait mezar taşları Konya Arkeolojik Müzesinde teşhir edilmektedir.

5.7. Aya Eleni Kilisesi

Bizans İmparatoru Constantin' in annesi Halena M.S. 327 yılında Kudüs'e hac için giderken Konya'ya uğramış ve Sille' deki söz konusu kaya oyuğu manastırları görerek burada büyük bir kilisenin yapılmasına karar vermiştir.

Kilisenin iç kapısının üstünde Türkçe ifadeli ve Rumca yazılı tazir manzumesinde Mihail Arhankolan ismine kurulduğu anlaşılmaktadır. Muntazam kesme taşlardan yapılmış, kilisenin duvarlarında bir kubbe içinde renkli İsa-Meryem havari ve azizlerin freskleri görülmektedir.

5.8. Hatunsaray

Konya'nın güneybatısında bulunan Hatunsaray Kasabasına 1 km karayolu, sağ tarafından yaklaşık 400 m içerde Zolkara denilen yeredir. Söz konusu yerde bulunan bir kitabe ile de yeri kesinlik kazanmıştır.

5.9. Glistra (Gökyurt)

Meram ilçesi sınırları içinde bulunan ve merkeze 55 km uzaklıkta bulunan Hatunsaray Kasabası civarındaki bu yöremiz Hristiyanlık için önemli bir yerdir. İsa peygamberin havarileri ile S.T. Paul'un Hristiyanlığı yaymak amacı ile bir süre burada yaşamıştır. İncil'de bahsi geçen bir mevkidir. S.T. Paul Yalvaç'tan ayrıldıktan sonra bu bölgeye gelmiş, Barnabis ile birlikte bu bölgede vaazlar vermiştir.

Birinci yılda 70 havariden biri olan Artemuz Lystra Piskoposu olarak görev yapmıştır. Birbirine çok yakın olan Lystra ve Glistra Hristiyanlarca hac maksadı ile ziyaret edilmektedir.

5.10. Alaaddin Tepesi

Şehrin merkezinde bulunan bir höyüktür. Frig, Roma, Bizans ve Selçuklu devirlerinde iskan edildiği yapılan kazılar sonucu anlaşılmıştır.

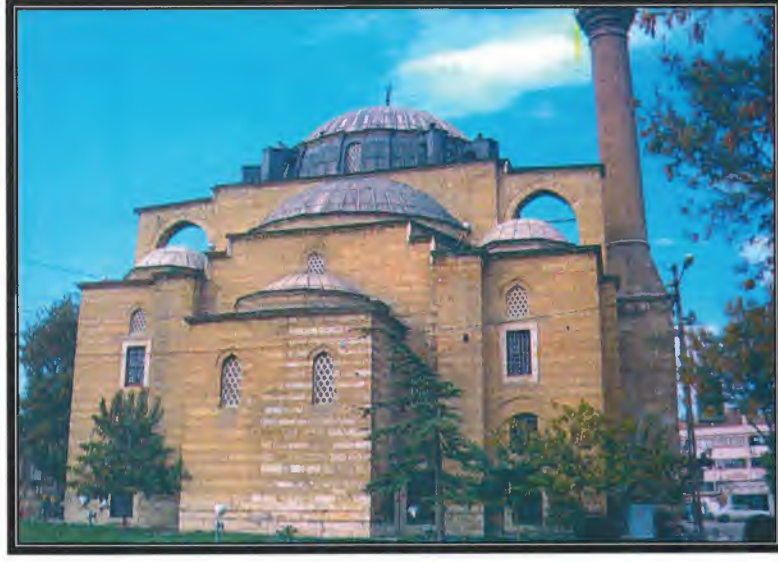
5.11. Kesikbaş Türbesi

Kalenderhane mahallesindedir. Kime ait olduğu bilinmemektedir. Klasik Selçuklu türbe örneklerine uygun olarak yapılmıştır. Sekizgen bir kaidesi ve gövdesi vardır. Sekizgen bir piramitle örtülmüştür.

5.12. Emir Nurettin Türbesi

Sephavan mahallesindedir. Selçuklu emri Nurettin'e aittir. Sekiz köşeli bir plan üzerine kesme taşlarla yapılmış ve sekizgen bir külahla üzeri kapatılmıştır.

5.13. Şerafettin Camii

Hükümet konağının güney cephesindedir. Camii ilk defa XII. yüzyılda Şeyh Şerafettin tarafından yaptırılmış, 1336 yılında tamamen yıktırılarak Çavuşoğlu Mehmet Bey tarafından inşa ettirilmiştir. Camii gövdesi kesme taşlardan büyük bir kubbe ile örtülmüştür. Kubbeyi 10. fil ayağı tutmakta, güneyinde bir yarım kubbe ile desteklenmektedir. Mihrabın bulunduğu kısmı dışarıya taşmaktadır. Yarım bir kubbe ile örtülmüştür. Güney kısmı hariç diğer yönlerdeki ikinci kat mahfelleri bulunmaktadır. Camiinin iç yazı ve nakışlarla dekorize edilmiş olup, mermer işlemeli minber ve mihrabı takdire değer bir sanat eseridir. Sonradan ilave edilmiş tek şerefeli bir de minaresi vardır. Osmanlı camii mimarisinin en müemmiyyis vasıflarından birisi olan cemaat yerine yer verilmiş olup, altın mermer sütun üzerine oturmuş yedi küçük kubbe ile örtülmüştür.

5.14. Kapu Camii

Eski odun pazarı semtindedir. 1658 yılında Post Nişin Pir Hüseyin Çelebi tarafından yaptırılmıştır. İki defa yıkılan bir defa da yanan camii 1868 yılında bugünkü şeklini almıştır.

Camii kare plan üzerine kesme taşlardan inşa edilmiş, muhtelif çaplarda sekiz kubbe ile örtülmüştür. Doğu, Batı ve kuzey yönlerinde ikinci kat mahfelleri ve giriş kapıları vardır. Kuzeyinde on mermer sütunu son cemaat yeri ve batısında şadırvanı vardır. Minarenin alt kısmı taş, şerefeden yukarı kısmı tuğladır. Kapu camii Osmanlı Devrinde Konya'da yapılan camilerin en büyüğüdür.

5.15. Nakıpoğlu Camii

Nakıpoğlu mahallesindedir. 1762 yılında yaptırılmıştır. Kare planlı ve ahşap çatılı bir camidir. Kuzeyinde dört sütuna istinat ettirilmiş kemerli bir son cemaat yeri mevcuttur. Köşesinde tek şerefeli bir de minaresi vardır. Camii 1925 yılında yıktırılarak yeniden yaptırılmıştır. Minaresi orijinaldir.

5.16. Aziziye Camii

Türbe caddesindedir. 1671, 1676 yıllarında Damat Mustafa Paşa tarafından yaptırılmış, 1867 yılında yanmış, 1875 yılında Sultan Abdülaziz'in annesi Pertevmiyal'in yardımlarıyla yeniden tanzim edilmiştir. Camiyi Barok-Rokoko tarzının birleşmesinden meydana gelmiş bir üslubun mahsulü olup, her yönü ile yeni bir sanat anlayışını aksettirmektedir. Son cemaat yeri sağ ve solunda birer şerefeli minaresi mevcuttur.

5.17. Şems Tebrizi Türbesi ve Mescidi

Şems mahallesindedir. Kurşunlu piramit ve kubbenin altında Şemsi Tebrizi'nin sandukası bulunmaktadır. Türbe ve mescidin yapılış tarihi bilinmemektedir. Evvelce bir mezarlık içerisinde bulunan mescid ve türbenin etrafı bir park haline getirilmiştir.

5.18. Tac-Ül Vezir Türbesi

Dede bahçesi civarındadır. Klasik Selçuklu kümbetleri tipinde bir külliye dahil olarak yapılmıştır. Bugün Külliye de yalnız türbe kalmıştır. Anadolu Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubat I, Gıyaseddin Keyhüsrev II, emirlerden Tac-Ül Vezir Seyid tarafından sekizgen bir gövde üzerine, sekizgen bir piramit külahtan tuğla ile yaptırılmıştır.

5.19. Sadrettin Kanevi Camii ve Türbesi

Şeyh Sadrettin mahallesindedir. 1274 yılında açılmıştır. Caminin kitabeli kapısı ortasında tonos bulunan bir salona açılmaktadır. Salonun doğusundaki küçük bir kapıdan camiye geçilir. Camii tek kubbelidir. Tuğla kubbesi yıkılmış 1899 yılında Konya Valisi Ferit Paşa tarafından ahşap ve çatıyla örtülmüştür. Mihrabı Selçuklu çini süslemeciliğinin güzel örneklerinden olup, tahta pencere kanatlarından Selçuklu ahşap işlemeciliğinin zerafetini görürüz. Taş ve tuğla örülmüş olan minaresi Osmanlı minare tipine uymaktadır ki; Osmanlı devrinde ilave veya yeniden yapıldığı düşünülebilir.

6. BÖLÜM

TÜRBELER

6.1. Yeşil Türbe (Kubbe-i Hadra)

Dört fil ayağı sütun üzerine biri Selçuklu şaheseridir. Kubbe-i Hadra'nın ve Kalkmalı dıştan on altı dilimli bir külâhı vardır. Külâhla silindir gövdenin birleştiği yerde Ayet-ül Kürsi yazılıdır. Kubbe muhtelif motifler süsü ve kufi ayetlerle bezenmiştir. Kubbenin altında Mevlana ve Sultan Veled yatmaktadır. Mezar üzerinde en son Abdülhamit II'nin hediye ettiği altın sim işli bir puşide örtülüdür. Kubbenin doğusunda Sultan-Ül Ülema'nın kabri bulunmaktadır. Selçuklu ağaç işlemeciliğinin bir şaheseri olan sandukçası yüksektedir. Arka cephesi görülmediğinden ayakta imiş hissini verir. Bu sanduka Mevlana için yapılmış, bilahere babasının üzerine kaldırılmıştır.

6.2. Gömeç Hatun Türbesi

Musalla mezarlığındadır. Selçuklu türbeleri arasında değişik bir karakteri vardır. Bodrum, Sivri, Kemerli beşik tonozlu bir eyvandan müteşekkildir. Büyük bir kısmı kesme taştan, geri kalan kısmı ise tuğladan örülmüştür. Dış görünüşü itibariyle bir kaleyi andırmaktadır. Eyvan kemerlerin içinde mozaiklerle süslenmiştir. Türbenin Anadolu Selçuklu Sultanı Rukreddin Kılıçarslan'ın karısı IV. Gömeç Hatun'a ait söylenmektedir.

6.3. Ateş Buz Veli Türbesi

Eski Meram yolu üzerindedir. Klasik Selçuklu kümbetleri tipindedir. Türbe 1285 yılında ölen Mevlevi Ateş-Buz Yusuf'a aittir. Kesme taşlardan sekiz köşeli gövde, sekizgen piramit tuğla örtülü bir külâhla kapatılmıştır. Taş Söveli kemerli kapısının altından mezar mahzenine inilen bir de kapısı mevcuttur.

6.4. Tavus Baba Türbesi

Konya'nın bir tarihi ve mesire yeri olan Meram' dadır. Alaaddin Keykubat I'nin devrinde Konya'da ölmüş olan Şeyh Tavuz Memen El Hilmiye aittir. Taş ve tuğladan yapılmış tenoz kubbeli sade bir eserdir.

6.5. Tahir ile Zühre Türbesi ve Mescidi

Beyhekim mahallesindedir. Türbe halk hikayelerine geçmiş Tahir ile Zühre'ye aittir. Tuğla örtülü bir kubbe olarak yapılmıştır. Mescidin doğusunda tuğla mozaiklerle küçük portal oradan çapraz kubbeli bir dehlize oradan da bir kapı ile mescide geçilmektedir. Türbenin alçı relyeflerle süslü bir mihrabı vardır.

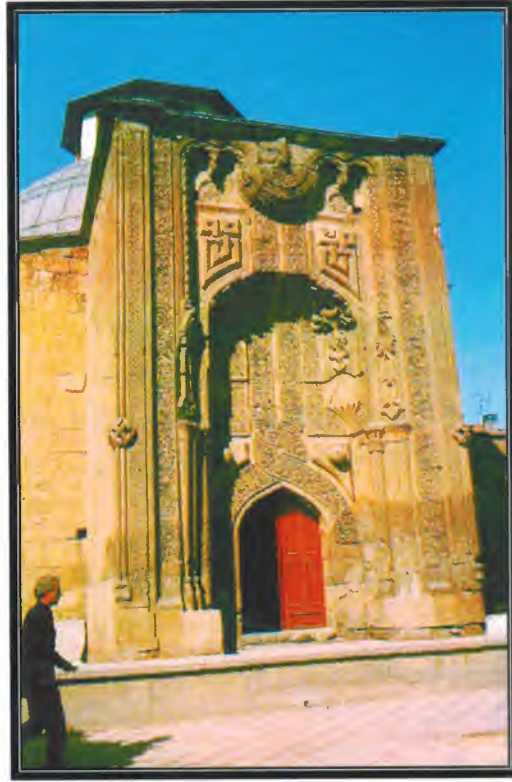
6.6. Sırçalı Medrese

Gazi alemşah mahallesindedir. Açık avlulu medrese tipinin güzel örneklerindendir. Fıkıh öğrenmek üzere Bedrettin Muslih tarafından 1242 yılında yaptırılmıştır. Medrese doğusunda taş işlemeli bir portal ve basit kemerli giriş kapısıyla tonoz örtülü metale, avluya açılır. Metalin sağında taş merdivenle çıkılan ve üzeri hasır örtülü bir kubbe ile kapatılmış bir türbe bulunmaktadır. Sonunda ise tonoz kubbeli bir oda bulunmaktadır. Metalden sonra bir avlu, avlunun iki tarafından da bugün yıkılmış vaziyette bulunan talebe odaları bulunmaktadır. Son restarosyonda tamamlanmıştır. Avlunun solunda zeminde biraz yüksekte sivri kemerli ve tonoz kubbeli bir eyvan vardır, eyvanın bordürleri firuze ve çinilerle ayetler nakşedilmiştir, yan duvarları altı köşeli firuze çinilerle kaplı iken bunlar zamanla dökülmüştür. Eyvanın karyşı yüzeyi geometrik motiflerle süslüdür. Bordurune AYETEL KÜRSİ yazılmıştır. Kible yüzeyinde mozaik çinilerle süslü güzel bir mihrap vardır. Eyvanın sağ tarafında ve solunda avluya açılan kubbeli iki oda vardır. Medrese firuze kahverengi mor siyah çinilerle süslü olduğu için banisine izafetende adını almıştır.

6.7. Karatay Medresesi

Alaaddin Tepesinin kuzeyindedir. Emir Celaleddin tarafından 1251 yılında yaptırılmıştır. Selçuklu devri kapalı medreselerinin tipindendir. Doğusunda beyaz ve gök mermerden büyük bir taş kapısı vardır. Giriş kapısının üzerinde saçağa bitişik olan kısmında bir kitabe, bunun altında sivri kemeri nişini çeviren yüzeyde kaytan örgü bordürleri mevcuttur. Dikdörtgen şeklindeki giriş kapısının sağında ve solunda burma sütunlar vardır. Giriş kapısı metalle medreseye bağlıdır. Medresenin sağ kısmının üzeri çini mozaik kaplı büyük bir kubbe ile örtülüdür. Kubbe merkezinden ufak bir pencere salona açılmakta ve tam altında da bir havuz bulunmaktadır. Büyük kubbeyi taşıyan duvarların köşelerindeki dilimler yelpaze şeklinde açılmış olup, beşer üçgene bölünmüştür. Her birinden Kufi ile Muhammed, İsa, Musa, Davut ve dört halifenin ismi yazılmıştır. Avlunun batısında zeminden biraz yüksekte eyvan bulunmaktadır. Kubbe ve duvarlarının çinilerle kaplanmış ince bir işçilikle arabesk ve rumi kıvrımlarla süslenmiştir. Eyvanın sağ ve solunda birer oda mevcuttur. Solundaki Celaleddin Karatay'a ait türbe eyvanın güney ve kuzeyinde tonozlu talebe odaları yıkılmıştır. Medrese bugün çini eserler müzesi olarak kullanılmaktadır.

6.8. İnce Minare Müzesi

Selçuklu devri kapalı medrese tipindendir. Doğu yönünde bir portalı vardır. Portal üzerine işlenmiş ayetler ve motifler Selçuklu taş işlemeciliğinin şaheseridir. Portaldan sonra dehliz büyük bir kubbenin örttüğü kare planlı salon gelmektedir. Salonun tam ortasında bir havuz vardır. Sağ ve soldaki öğrenci müderris odaları yıkılmıştır. Batı yönünde zeminden biraz yüksekte eyvan vardır. Sivri kemerli ve tonoz kubbelidir. Kubbe yuvarlağında dörder üçgen bingi ile geçinmektedir. Bu üçgenler koyu lacivert çizgili ve bitkisel motifler süslü çinilerle süslenmiştir. Mescid kısmının bugün yalnız mihrabı kalmıştır. Minare mescide ait olup, iki şerefeli iken 1901 yılında yıldırım vabesiyle birinci şerefeye kadar yıkılmıştır. Tuğra örgülü ve çinilerle süslü silindirle dilimli bir gösteri kazanmıştır. Medresenin bilimsel hüviyeti çok önemlidir. Burası devrinin fakültesi olmuş, XIX. yüzyıla kadar faaliyetini devam ettirmiştir. Bugün ahşap eserler müzesi olarak kullanılmaktadır. Restorasyonu tamamlanmış olup, ziyarete açılmıştır.

7. BÖLÜM

KARAMANOĞULLARI DEVRİ ESERLERİ

7.1. Ali Gav Zaviyesi ve Türbesi

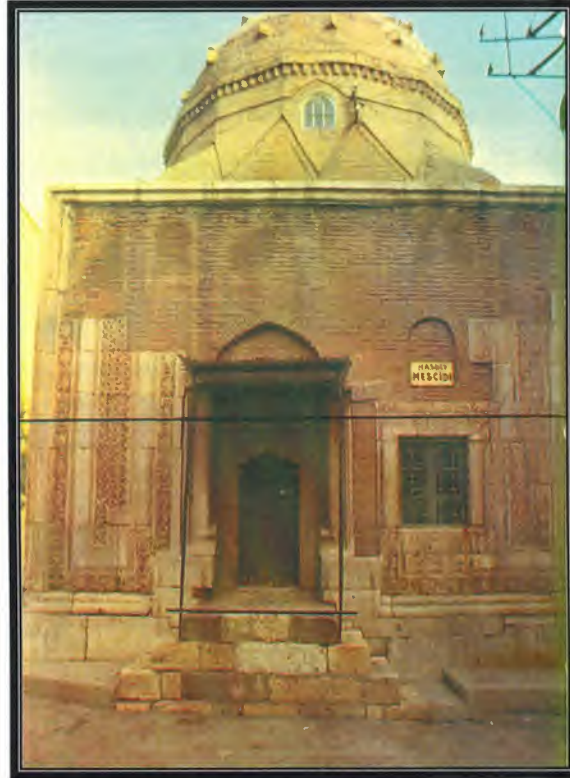
Tavla mahallesindedir. XIV. yüzyılda inşa edilmiş, medresede bulunan bir zaviyesidir. XV. yüzyılda, yaşamış Hacı Bayram-ı Veli ahvalinden Ali Gav Baba metfundur. Eyvanı ve dört odası vardır. Eser yeniden restore edilerek halk kütüphanesi emrine verilmiştir.

7.2. Kadı Mûrsel Camii

Hükümet konağının batısındadır. 1409 yılında Hacı Mustafa oğlu Mûrsel tarafından yaptırılmıştır. Camii dikdörtgen bir plan üzerine ve taş ve molozlardan yapılmıştır. Üzeri çatı ile örtülmüştür.

Mihrabı gök mermerden işlenmiş, stalattik dolgudur. Güney cephesinde bir de güneş saati yapılmıştır. Camii bugün ibadete açıktır.

7.3. Hasbey Darül Huffazı

Gazi Alemşah mahallesindedir. Karamanoğlu Mehmet II. Devrinde Hacı Hasbey oğlu Mehmet Bey tarafından (1421) “Hafızlar evi” yaptırılmıştır. Tuğla örgü gövdesi kare bin plan üzerine oturtulmuş ve üzeri üç taraftan yontma toprakla kaplanmıştır.

Giriş kapısının bulunduğu batı cephesi işlemeli kemeti süslüdür. Gövdeden kubbeye klasik üçgen köşebentlerle geçilmektedir. Üçgenlerin ikişer kenarları yeşil çinilerle süslenmiştir. Kubbe gökçe olup, içten düşey dilimlidir. Ayrıca; kubbe gövdesi alt kenarında tuğla dikeyleri mevcuttur. İçerisinde çinilerle süslü güzel bir mihrabı da vardır. Şimdi yıkılmış olan bir mescid de Darulhuffaza bitişik olarak yapılmıştır.

7.4. Meram (Hasbey) Mescidi

Konya'nın tarihi bir mesire yeri olan Meram'da dır. Karamanoğlu Mehmet II'de Hasbey oğlu Mehmet adına yapılmıştır. Kesme taşlardan yapılmış, üzeri toprak damla örtülmüştür. Minberi çok sadedir. Caminin yanında bir de Darülhuffaz vardır. Kare planı üzerine yapılmıştır. Bugün çocuk kütüphanesi olarak kullanılmaktadır.

7.5. Ali Efendi Muallimhanesi

Şerafettin camii civarındadır. Müderris Ali Efendi tarafından Kuran Kursu olarak yaptırılmıştır. Kare plan üzerine taşlardan yapıldır. Üzeri büyük bir kubbe ile kapatılmıştır. Bugün çocuk kütüphanesi olarak kullanılmaktadır.

7.6. Nasuh Bey Dar-ül Huffazı

İstasyon caddesi üzerindedir. Karamanoğlu İbrahim Bey II. zamanında Kadioğlu Nasuh Bey tarafından yaptırılmıştır. Kare plan üzerindedir. Üzeri sekiz köşeli bir tanbura oturan yüksekçe bir kubbe ile kapatılmıştır. Üç kubbeli bir revakı varken bugün yıkılmıştır.

7.7. Tursunoğlu Camii

Abdülaziz mahallesindedir. Tursunoğlu Mehmet Bey tarafından XV. yüzyıl başlarında yaptırılmıştır. Dört duvar üzerine sekiz köşeli bir tamburu oturan tuğla örgü kubbe ile Karaman sanatının temsilcisidir. Caminin son cemaat yeri ve tek şerefeli, köşeli bir minaresi vardır.

7.8. Burhaneddin Fakih Türbesi

Burhandede mahallesindedir. 1454 yılında bilgin ve mutasavvıf Burhaneddin Fakih Paşa için yaptırılmıştır. Kare bir plana oturan gövde sekiz köşeli ikinci bir gövde ile tamamlanmakta ve örtü piramit bir külahla son bulmaktadır. Türbenin içten tuğla örgülü bir kubbe ile örtülüdür. Basit bir sandukası ve mermer kitabesi mevcuttur.

7.9. Kemaleyi Medresesi

Karatay medresesinin doğusundadır. 1251 yılında Kemalettin Türumtaş tarafından, Selçuklu Devri açık avlulu medrese örneklerine uygun olarak yaptırılmıştır. Bugün ancak: tonozu yıkılmış bir eyvan ile portalinden taş bir küre görülmektedir.

8. BÖLÜM

SOSYAL FAALİYETLER

8.1. Yaylalar Ulusal Parklar Gezi ve Mesire Yerleri

Toros dağlarının eteklerinde kurulu Ahırlı, Bozkır, Seydişehir, Yalınhöyük, Beyşehir, Hadim gibi ilçelerde çok sayıda yayla bulunmaktadır. Beyşehir gölü çevresi ve göl içinde bulunan çok sayıda ada Milli Park alanı olarak ilan edilerek koruma altına alınmıştır.

MERAM: Şehir merkezine 8 km uzaklıktadır. Evliya Çelebi' nin Seyahatnamesinde bahsi geçen Meram bağları eğlenceleri ve dost meclisleri ile ünlü idi. Günümüzde yapılaşmanın artması ile birlikte bu bağlar çok azalmıştır. Hz. Mevlana' nın Meram'a sık sık gittiği ve buralarda sohbetlere katıldığı rivayet edilir. Halen restoranlar, çay bahçeleri ve piknik alanları ile ilimizin en güzel mesire yeridir.

ÇAYIRBAĞI: Şehir merkezine 20 km. uzaklıkta olup tabi güzelliği ile ünlü mesire yerlerimizdendir. Yerli ve yabancı turistlerin dolup taşıdığı çayırbağı suyunun civarı güzel bir mesire yeri olmasının yanı sıra tatlı billur suyunda şehrimizin su ihtiyacını karşılamakta önemlilik arz etmektedir. Devrin çalışkan valisi Avlunyalı Ferit Paşa çayırbağı suyunu şehir merkezine akıtmak için yol parasından 18 bin altın lirasını 1317 mali yılı su işine sarf edilmesi için padişahın izin almış ve o tarihlerde bu güzel su şehrimize akıtılmıştır. Bu güzel mesire yerimizde herhangi bir turistik tesis kurulmamış ancak; eski tabiliğini bugüne kadar muhafaza edilmiştir.

HATIP SUYU:Şehir merkezine 17 km mesafede bulunup, güzel manzarası, bağ ve bahçe, billur gibi suyu ile özellikle üzümleri ile meşhurdur. Piknik yapacak aileler kendi imkanlarıyla bu bağ ve bahçelerden yararlanırlar.

DUTLU KIRI:Manzarası ve yeşilliğiyle ünlüdür. Güzel yaz aylarında her ağaç altında bir aile ve grup görmek mümkündür.

HIDIRLIK:Akşehir ilçesi sınırlarına dahil olup, şehre uzaklığı 135 km, su, piknik sahası, el değmemiş tabiat güzelliği, çamlık ve piknik yerleri ve Belediye Dağ oteli mevcut olup güzel bir dinlenme yeridir.

ÜZÜMLÜ:Beyşehir ilçesi sınırlarına dahil olup, şehre uzaklığı 115 km'dir. Çam ormanları ile ünlüdür.

BEYŞEHİR GÖLÜ CİVARI:Beyşehir ilçesine dahil olup, şehre uzaklığı 110 km, su, piknik sahası, plaj ve camping yerleri mevcut olup, yeşil ve mavinin karıştığı manzarayı buruk çam kokusuyla seyretmek mümkündür.

İVRİZ:Ereğli sınırlarına dahil olup, şehre uzaklığı 180 km'dir. Tabii güzellikleriyle insanı büyüleyen ve su kaynakları ile piknik sahaları iyi bir dinlenmeye cevap verecek niteliktedir.

Ayrıca mesire yerlerimize Hadim ilçesi Aladağ sınırları içerisinde bulunan Göksu Hidro elektrik santrali yer köprü şelalesi de doğal güzelliği ve manzaralarıyla iyi bir dinlenme kamp yeri ve şifalı suyu çeşitli hastalıkların iyileşmesini sağlayan yerlerimizdendir.

8.2. Av Turizmi-Balıkçılık

Tarım ve Orman Köyişleri Bakanlığınca tefrik ve tesis edilen koruma ve üretme sahaları ile av yerleştirme sahaları:

Konya-Doğanhisar: Başköyünden Yazlıca Göletine, Yazlıca Göletinden ve Yenice köylerine bağlayan yol ile Yenice köyünden Başköy asfaltını takiber Başköy ile çevrili saha.

Ereğli: A) Doğusu; Soğanlı dağı sırtını takiben, Bulgar Bozoğlan tepeye ve kuzey batı istikamette kırımanlı dere, Batısı; Büyükaraş köyü yolu, Pınarkaya'dan perçin ve tepesi sırtından Mer dağı tepeye, Güldünüm ve Soğanlı dağı tepeye, Kuzeyi; Ayrancı-Divle yolu takiben Uludere Kısık boğazına

B) Ereğli-Karapınar asfalt, Batısı; Başkuyu yaylası-Ayrancı yolu, Kuzeyi;Y Kazanhüyük-Y. Beşkuyu yolu, Güneyi; Ayrancı –Ereğli asfaltı ile çevresi saha.

Karapınar: İlçenin doğusunda bulunan Acı gölden başlayarak Karaca dağın güneyinde Kuzu kuyusu köyü, Oymak köyü, Başın yaylası ve oradan direk bir hatla Yeni kuyu köyü, Çiğil köyü, Karakışla köyü ve buradan direk bir hatla Acı göl arasında kalan saha.

Seydişehir: Çatmakaya köyü hududu, Kuzeyi; Suğla köyü, Batısı; 2200 rakımlı Zincirli tepe, Tütüncü tepesini birleştiren sırt, Güneyi; Antalya hududu ile çevrili saha, Susuz, Gülyüzü köyü sınırları, içeri Kışla mıntıkası, küpe dağları, Taraşçı kasabası, Asar tepe.

İlimiz sınırları içerisinde balıkçılığın en yoğun olduğu bölgeler Beyşehir ve Akşehir gölleridir. Özellikle Beyşehir gölünde ihracata yönelik balık üretimi yapılmakta ve ülkemize döviz kazandırmaktadır. Amatör olarak Hotamışlı gölü, Çavuşçu gölü, Suğla gölü ve bir çok baraj gölünde balıkçılık yapılabilmektedir.

8.3. Sağlık (Kaplıca) ve Dağ Turizmi

Konya ili sınırları içerisinde sağlık turizminin en yoğun olduğu yer Ilgın ilçesidir. 1 adet açık yüzme havuzu, biri Vakıflar Bölge Müdürlüğüne diğeri Belediyeye ait olmak üzere iki adet kaplıca, ayrıca konaklama tesisleri toplam 1100 yatak kapasitesine sahiptir.

Kaplıca, bir çok hastalığa (iç ve dış) tedavi ettiği uzmanlarca tespit edilmiştir. Renksiz, kokusuz, tabii lezzetinde kaplıca suyu 42 °C olup, felç siyatik, traham, göz ağrıları, cilt hastalıkları, sinir ve yorgunluklar, kadın hastalıkları, romatizma ve içilmek suretiyle böbrek taşlarının düşürülmesinde çok faydalıdır.

Ayrıca yapımı devam eden termal kaplıcalar hizmete girdiğinde ilimiz çok önemli termal turizm merkezi olmaya adaydır.

Sayha İsmail Kaplıca ve Termal Tesisleri: Soyha holding dünyanın doğusu ve batısı arasında köprü konumunda olan Anadolu'nun bağı, kültür, medeniyet ve turizm şehri Konya'da Avrupa'nın en büyük termal tesisini kuruyor. Tamamen kaplıca ve termal tesis proje ve anlayışı ile gerçekleştirilmekte olan kompleks tam bir turizm ve dinlenme merkezi görünümünde, Soyha İsmail Kaplıca ve Termal Tesisleri Konya'nın doğusundadır. Ereğli-Karapınar yolu üzerinde 50 km' de İsmail Kasabasının yanı başındadır.

Türkiye'nin ve dünyanın çeşitli merkezlerinden gelen insanları kültür-ticaret sanat bağlantılarıyla bütünleştirecek olan kompleks hem bir kaplıca ve termal tesisi olarak şifa kaynağı hem tasarım ve dizaynıyla tatil ve dinlenme merkezi hem de bütün canlılığı ile turizm merkezi konumunda.

Belirli noktalarda kuş yuvaları ve göçmen kuşlar için barınakların oluşturacağı İsmail Kaplıca ve Termal Kompleksi termal kür merkezleri, Sağlık Bakanlığından izinli sağlık istasyonu, fizik tedavi rehabilitasyon merkezi, açık-kapalı termal havuz, umumi özel banyolar, halka açık bölümler, termal basınçlı duşlar, terapi havuzları, içme inhlasyon, çamur terapi masajı fizik tedavi birimleri, jimnastik salonları, gezinti, dinlenme, oyun, güneşlenme, eğlence mekanları, bölgesel ticaret merkezleri, seracılık ve tıbbi bitki üretim merkezleri içeriyor.

8.4. Gençlik ve Kongre Turizmi

Selçuklu Üniversitesinin ve çeşitli yüksek okulların çalışmaları il çapında panel, açık oturum, konferanslar ve sergiler yapılmaktadır.

8.5. Kamp İmkanları

Farklı coğrafi özellikleri olan ilimizde tabiat yürüyüşü, kamp yerleri ve yaylaları çok sayıda bulunmaktadır. Ayrıca Beyşehir gölü çevresinde kamp yerleri ve camping alanları bulunmaktadır. Derebucak, Seydişehir, Beyşehir ilçelerinde turizme açılmış ve uluslar arası dergilerde tanıtımlarda yapılmakta olan mağazalar mevcuttur. Bu mağazaların etrafında uygun kamp yerleri bulunmaktadır.

8.6. Alışveriş İmkanları

Konya geniş bir sanayi bölgesi içindedir. Her türlü alışveriş imkanları bulunmaktadır. Halkın haftalık ihtiyaçlarını karşılayabileceği büyük pazarlar kurulmaktadır. Ayrıca Afra, Adese, Gima, Zafer Pasajı, Saray Çarşısı, Fatih Çarşısı, Mevlana Çarşısı, Sümerbank ve Rampak Çarşı gibi Süpermarketlerine yanı sıra, hediyelik eşya alışveriş için Mevlana caddesi, Sarraflar yer altı çarşısı, halı ve kilimciler yerli ve yabancı turistlere rahatlıkla ve ucuz alışveriş imkanları sunmaktadır.

8.7. Spor Tesisleri

Spor tesisi yönünden ilimiz Türkiye'nin en şanslı ve zengin illeri arasındadır. İl merkezinde hemen bütün spor tesisleri burada bulunmaktadır. Bu tesislerin ve stadyumun adı 1920 yılından 1978 yılına kadar "ŞEHİR STADYUMU" ve 1978'den 1979'a kadar "İNÖNÜ STADYUMU" ve 1980 yılında ise Bölge Danışma Kurulu kararı ile "ATATÜRK SPOR SİTESİ" adını almıştır.

Spor Tesisleri ve Bina Durumu

<u>Yeri</u>	<u>Tesisin Adı</u>
Meram	Atatürk Stadı
"	100. yıl Spor Salonu
"	Atatürk Spor Salonu
"	2 Nolu Futbol Sahası
"	3 Nolu Futbol Sahası
"	Yüzme Havuzu
"	"
"	Teniskortlar
"	Açık Basketbol Sahası
"	Soy. Odası-Misafirhane
"	Kamping
Selçuklu	Futbol Sahası
"	Antrenman Sahası
"	Soyunma Sahası
"	Cumhuriyet Futbol Sahası
"	Ardıçlı Futbol Salonu
"	Sanayi Futbol Salonu
Karatay	Saraçoğlu Atış Poligonu
Akşehir	Şehir Stadı
Akören	Aktaş Futbol Sahası
Altınekin	Futbol Sahası
Beyşehir	Hamidiye Stadyumu
Bozkır	Futbol Sahası
Çumra	Şehir Stadyumu
Ereğli	Şehir Stadyumu

8.8. Konya Yemekleri

Konya'nın diğer şehirlere göre özellik gösteren yemekleri vardır. Bu yemekleri gruplar halinde şöyle sıralayabiliriz:

A-ÇORBALAR

- 1-Toyga Çorbası
- 2-Mercimekli oğmaç çorbası
- 3-Arabaşı çorbası
- 4-Tandır çorbası
- 5-Bamya çorbası
- 6-Tutmaç çorbası (kesme çorba)
- 7-Süt çorbası
- 8-Erişte çorbası.

B-ETLER

- 1-Çebiç (Tandır Kuzusu)
- 2-Fırın Kebabı
- 3-Etli Pide (Etli ekmek)
- 4-Çullama
- 5-Bütümet (orta)
 - a) Bütümetli Pilav
 - b) Bütümetli Patlıcan
 - c) Bütümetli Patates
- 6-Kaburga Dolması
- 7-İki bıçak arası ciğer
- 8-Yağda kızartma ciğer
- 9-Ala kuzusu (Ela kuzusu)
- 10-Gerdan Pişirmesi
- 11-Topalak Köftesi
- 12-Tas Kebabı
- 13-Cella.

C-SEBZELER

- 1-Ekşili Kabak (Et kabağı)
- 2-Tatlı Kabak (Et Kabağı)
- 3-Patlıcan Musakkası
- 4-Dolma içleri

- 5-Etli dolma içi
- 6-Zeytinyağlı dolma içi
- 7-Yumurtalı kabak
- 8-Zülbiye (papaz yahnisi)
- 9-Patlıcan Bayıldan (1)
- 10-Patlıcan Bayıldan (2)
- 11-Çöplü Bayıldan
- 12-Lahana Kapaması
- 13-Etli Lahana Kapaması
- 14-Zeytinyağlı Lahana Kapaması
- 15-Ildıs Kökü
- 16-Patlıcan söğürmesi
- 17-Boranı (Lahana Kapuskası)
- 18-Çöpleme.

D-MEYVELER

- 1-Kayısı Yahnisi
- 2-Sarı erik dolması
- 3-Sarı erik yahnisi
- 4-Ayva dolması
- 5-Ayva bastısı
- 6-Elma dolması

E-BÖREKLER

- 1-Börek İçleri
 - a)Peynirli Börek içi
 - b)Kıymalı Börek içi
 - c)Kıkırdaklı Börek içi
- 2-Tandır Böreği
- 3-Saç Böreği
- 4-Çarşı Böreği
- 5-Su Böreği
- 6-Sigara Böreği
- 7-Sedirler Böreği
- 8-Tatar Böreği

Bu yemeklere; hoşmerim, bogaça; oturtma, zerdalı, pilav, yağlı ekmek, yağlı çörek, terhunlu yahni, mantarlı ekmek oğması, ekmek salması, yoğurtlu yumurtalı tirit, vişneli tirit, sündürme-papara, çılıbr, erişte pilavını ilave edebiliriz.

Konya Yemek Öğünleri

Kuşluk Yemeği: Eskiden Konya’da iki öğün yemek yenirdi. Kuşluk ve akşam yemekleri. Kuşluk yemeği öğle yemeğinden iki saat önce yenirdi.

- 1- Öğle Yemeği: Hafif yiyecekler yenen öğün.
- 2- Akşam Yemeği: Akşam namazından sonra yenirdi. Kışın uzun gecelerde yenirdi.

Konya’nın yiyeceklerinden Ekmeği-Ballı Böreği, Helvasının çeşidi, zülbiyesi, pişmaniyesi meşhurdur.

Gonya ağzıynan Gonya Yemeklerinden birkaç tane örnek alıntılar:

Sofra Düzeni

Böyük odaya haneli sufra bezini serip ortasına gasnağı göyacan. Onun üstüne de teker gibi süre süre tahda oturdup sininin atık boyalarını, kirini kirtliğini bi güzel gasde kıyadıynan gapadacan. Ekmeği, gaşığı, çatalı, değirmice şöle bi sıralayacan. İki-üç su billorunu doldurup goyacan gaşılıklı ikişer üçer de turşu-salata goydun mu ya, al sana sufra hazır. Tabi bitigare peşgirleri unudursak ayıb olur.

Bi de misafir galabalığıysa arkaya ev saapları, çoluk çocuk üçün ikinci bi sufra. Boş kalan yirlerde sülahiler, desdiler, hoşafılar, gavun-garpuz dabakları, ekmek gabı vesaire tam teknil bekleşillerkene su böreği ocakda fısır fısır göz gırpmaya devam ider. Ahali oturupda yirleşdimi ya Bismillah diyip çorbadan başlıyacaaz.

Çorba

Gonya’da yimeklerin hepsinin bir makamı var. Hem de ööle aşşalık filan değil, hepsinin gözü yokarlarda, büyük makamlarda. Bamyı yimeklerin şaahı, su böreği padişah, yaprak sarması sultan. İkinci pilav “söz kesen” Hozor hepbininin bööle şatafatlı isimleri olurda çorba duru mu? O da gendi gendine ne dimiş bilir misiniz?

“Ne bu yaav. Biri şaah, bir padişah, ben de gafiyeye uyar “mifdaah” olurum. Gafamı bozmasınlar, benden izinsiz kimseyi sufraya goymam dimiş.

Bütümet

“Bütümet” tabirinin zıddı “yarımet” veya guşbaşı filan değildir haa. Bu Gonya’ya has, başka bir yerde de gullanılmayan özel bir tabirdir. Dah okgalı söölemek gerekirse “gayri munsariy” ve “la zıdde leh” bir kelimedir. O bunnarın ne manaya geldiğini gidin bir Arabbiyye bilene sorun da siz şimdi gelin şu bütümetin dadına bi bakınele.

Goyunun arka budundan nafif yağlı imil imil bişen bütümeti bişiren avrat eğer “avrad” ısa Hacı Şükrü filan gusoora bakmasın solda sıfır galır. Haa ööle avrat didiğime filan da gızmayın bu kelimeyi Emsile- Bina okuyannar bilir. Dört dörtlük gadın dimektir o. Bi de Gonya’da marifetli, becerikli, dipli bucaklı gadın, sizin annıyacağınız “hanım” manasına gelir. İş de böyle bir gadının bişindiği, yirli balcanın üstüne saldığı bütümeti yirkene barmağınızı filan ısıtırırsınız haa.

Gışın bunun altına kişnişli, nohutlu piriş pilavı bişirilip ağşam ezanına yarım saat-bi saat gala odun zopasının kenarına bürüleyip, sırası gelince pilavı tepsiye boşaldacan. Üstüne de “orta”yı goyacan, garabiberi maadisini de epeleyecen, ondan sona yime de yanına yat.

Tabi yanında gaysi hoşafı olmasa olmaz. Bu iş gışın böyle akıllı Gonyalılar ööle aralığın ortasında dünyanın parasını virip de hormonlu yaban balcanını filan yemezler. Ondan soğna işin yoğusa ganserinen, tokdorunan uğraş dur.

Amma yaz günü gelipde baççeden gılları eline bata bata yirli balcannarı, topladınmı ya o zamanda “Gabız yokmuş gibi iç galede pirinci möörecen yaav” diller. O zaman yakışanı da bütümetin altında yirli balca. Sufranın etrafına da yirli tomatileri, patır patır gil biberleri sırlayacan. Yazın hoşaf yapacağışın da gayısı değil fişne hoşafı. O mübarek de pek güzel olur. Amma taşın yüzüne bazen canlı mahlubat çıkışırırsa insanın işdahı galmaz. Hadi onu da geç, çoluk-çömlek yağlı gaşşıkları tasın içine daldırıpda o caanın hoşaf petrol rafineri gibi ıplıl ıplıl parlayınca “Age aplaa, bana bi biller getirde ben onnan içiviriyim olmaz mı?” deyip yağdan yağadadan gurtarıllar paçayı. Amma fazla inciklamayannar daldırı gitsin garim yağlı tasa bi de bakmışsın sininin etrafı guzu dişi yağar gibi patır patır fişne çekirdegiyenen dolmuş...

Bamya

Çorba, bütümet, su böreği, datlı... dan sonra bamyaynan başlayan fasıl, tiyatroomun ikinci perdesi gibi sanki. Bamya, yaprak, yoğurt, pilav, soğukuk... dirkene yine başdan bi fasıl daha geçilir. Gonya sufralarında “bu gadarı da fazla” diyendir. Amma naapalım adet böyle.

Doorusu o yağlı etin, böreğin, datlının üstüne de eğşili bamya akar gider haa... Asgerde pambığının tüfeğin namlısını temizler gibi, boğazda-gırtlakda ne varsa siler süpürür. Yalnız laf aramızda evlerde davetlerde yapılan bamyaların, düğünlerde gazan açma duasıyanan yinen bamyaların dadı bir başga oluyor. O düğünlerde bişenner nedense daha bir usdaca oluyor.

Bamya gonupda ilk gaşığı çeken şööle bi höpürdederek içdimi ya, millet dört göznen ondan haber bekleiyor. “Acaba ıscak mı soğuk mu?” Ondan işaret geldi mi gaşşıklar tasa dolmaya başlaıyor. Tabi ısağısa da Hacıneyiszade Hazretlerinin sünnetini tatbik idilip bi bardak soğuk suyu devirdin mi hemen yinecek hale geliyor. Başga bir yimeğe bir gaşşık su dökse dadı bozular yinmez, amma bu mübarek bir bardak suya bana mısın dimeyor.

Bazen bamya yimeyennere “Geç haylen akılsız mısın, bamya yinmez mi hiç?” diyi dudak bükülür. Bazan da bamya gibi ilimonlu ilahana sarması gonur sufraya eğer ilahanalar damarsız, ince ince sarıldıysa o da eğşili eğşili fena olmaz hani.

Yimekten Soona

Yimek ve dualardan soona misafirler ev saabına diller ki: Eline saalık Fadime aba, Allah ziyaad itsin, İsmayıl emminin canına değsiin, pek güzel olmuş yimekler, pek zaamet oldu sizee...

Bu duvarlar uzayıp giderkene ev saabı sözü alır:

Ana'ne zaameti, afiyet olsun, gusoora bakman, bilmem garim doydunuz mu? Gine buyrun gelin, bunu saymayız, yah rahmetli olaydı pek severdi yidirmeyi içirmeyi, nur içinde yatsın...

8.9. Folklorik Değerler

8.a. Konya Giyimleri

Her ulusun, her şehrin hatta her kasaba ve köyün kendine göre gelenek halinde devam ettire geldiği bir giyiniş şekli vardır. Konya'nın Cumhuriyet' ten önceki yıllarda özel biçimde bir giyim, kuşam, görenek ve adetleri vardır. Konya'nın bu kıyafeti Akşehir'de biraz değişmekte buna karşılık şehrin hemen kıyısında bulunan Silile Bucağının tamamen değişik bir biçimde kıyafeti vardır.

Şimdi Konya'nın kadın, erkek kıyafetleri üzerinde duralım: Konya kadınının ev içi ve dışarıda giymek üzere iki kıyafeti vardır. Başta bir çember, üstünde işlik, alt (don) şalvar, ayağında ince yemeni biçiminde terlik veya örme patik bulunurdu. Bu kadının normal günlük iş kıyafetiydi.

Konya kadınının dış kıyafeti şu parçalardan meydana gelmektedir:

1-İç Çamaşır: Eskinden kadın ve erkek için, iç çamaşırı bükme iplikten, ev tezgahlarında dokunarak, çamış bezi denilen kıvrık pamuklu bezden yapılırdı. Buna kıvratma da denilirdi. İç gömleklerin yakaları yoktur. Erkek ve kadının kol uzunluğu bileklerine kadar uzanmaz, etekler ise diz kapakları üzerine varırdı. Göğüs kısmı açık olurdu. İç çamaşırın kol ağzları ve boğaz kenarları kadınlarda oyalarla süslenirdi. İç don belden topuk üzerine kadar uzundu, paçalar çok dardı. Bel kısmı uçkur ile bağlanır, geniş olarak dikilirdi. Dış elbiseler ise, kadın başına koyun kırmızı bir fes giyerdi. Bu fesin kirlenmemesi için, fesin içine kellepoş denilen kısa kenarlı takke giyilirdi. Fesin etrafına ipekten ince bir şifon sarılır. Bunun üzerine ayrıca bir yazma dolanırdı. Şifonun faydası, başa iğne takıldığı zaman, iğne ağırlığının dengesini sağlar. Fesin üzerine iki ucu sağ ve sol olumuzda bulunan renkli çember örtülürdü.

2-Entari: Konya'da entariye eskiden pek ilgi gösterilmezdi. Ancak gelinler, bir de yaşlı kadınlar entari giyerlerdi. Çünkü işlik ve şalvar entariden daha çok giyilirdi.

3-İşlik: İşlik vücuda yapışırca sıkıca dikilen bir dış giyecekti. Yakadan göğüs boşluğu üzerine uzanır, buraya kadar düğmeli ve kapalı idi. Kolları bileklere kadar uzun olup, burada kol genişliği bir düğme ile daraltılarak giderilirdi. İşliklere; ala, kadife, pazen, basma, kutmişetari, şelaki, astar, kaput, humayun, yandım alamadım ve alpaktı. Renkleri ise, mevsimine göre seçilirdi. Bahar ve yazın yeşil, koyu yeşil, beyaz, açık sarı, nar çiçeği rengi ile açık mavi beğenilirdi.

Sonbahar ve kışın ise koyu renklere ilgi gösterilirdi. Bunlar; Koyu vişne çürüğü, siyah, koyu kahverengi, koyu gri ve koyu mavi idi.

4-Şalvar: Bir kadının giydiği şalvar 8-9 metre kumaştan yapılırdı. Akşehir ve çevresinde 14 metre kumaştan bir takım elbise yapıldığı söylenir. Şalvar, belden topuklara kadar uzanır, gayet bol dikilir, çekme payı buna eklenmektedir. Paçalar oldukça dar olup, vücudun hatları şalvarın kıvrımları arasında belirsiz hale gelmektedir.

5-Hırka: Hırkanın içi astar, üstü şelaki ve diğer kumaşlardan yapılır. İçerisine pamuk dökünerek aynı yorgan biçimi dikilmektedir. Etekleri kalçaya kadar uzun olup, bir çeşit cekete benzer.

6-Salta: Yünlü kumaştan dikilen, kollu ve ön kısmı açık, etekleri kısa, yarım ceketi andıran bir yelektir. Saltalar çok süslü yapılır. Sırma ve kaytanlarla çeşitli bezemeler yapılır. Saltalara ayrıca madeni parlak pullar da dikilir.

7-Kebe: Bir çeşit salta olup, kolları ve göğüs kısımları işlemelidir.

8-Ayakkabı: Deve derisinden yapılmış, parlak arka kısmı açık pabuç, yanları lastikli uzun konçlu, bir çeşit topuklu kunduradır. Ayrıca mestler de giyilirdi.

9-Süs ve Takılar: Fesin üzerine veya göğsüne elmas iğne takılırdı. Ayrıca boğaz kısmına inci mahmudiye, hamidiye, beşi bir yerde altınlar ile altın kordonlu cep saati takılırdı. Parmaklarda kıymetli taşlı yüzükler, kulaklarda elmas küpeler takılırdı. Fakat bu takılar her kadında bulunmazdı. Kollardaki çeşitli bilezikler kadının en önemli ziynetini ve süsünü meydana getiriyordu.

Erkek Kıyafetleri: Konya'nın erkek kıyafetleri, birbirinden farklılık arz eder. Her erkeğin görevine göre kıyafeti de vardır. Kıyafetlerinden o kişinin ne olduğu kolayca anlaşıldı.

1-Ulema Kıyafeti: Başta kırmızı veya devetüyü rengi bir fes, üzerine açıldığı zaman bir adam boyu uzunlukta beyaz tülbent sarık bulunurdu. Fesin altında aynı kadın kelleposu gibi erkeklerin giydiği ve adına terlik denilen takke vardı. Başka bir çeşidi de üç peşli, astarlı entari giyilirdi. Sonradan bu usûl terk edildi. Bu entari üzerinde de şal kuşak kuşanırdı.

2-Abdestlik: Çuhadan, softan veya kıldan yapılmış bir çeşit pardesü olup, cep yerleri olmakla beraber cep keseleri yoktu.

3-Cübbe: Kazmir kumaştan yapılırdı. Aynı abdestlik biçiminde olup, ceplerin hem yeri, hem kesecikleri vardır.

4-Lata: Yakası kalkıkça, iç göğüslerde cepleri vardı. Ağır kumaştan yapılan lata cübbeye benzerdi. Yakasından çapraz bulunan bir çeşit pardesü denilebilecek biçimdeydi.

5-Biniş: Kol ağızları çok geniş bir çeşit cübbedir. Ayakkabılar, kallos kundura ve mestten ibaretti.

6-Esnaf Kıyafeti: Bu tip kişiler orta yaşlı kimselerden oluşurdu. Başlarında genellikle kırmızı fes, üzerine yazma sarık, sırtta koyu renklerin hakim olduğu salta, meydana. İşlik, ilmiye sınıfına benzeyen şalvar, ayakta beyaz yün çorap ve yemeni belde silahlıkla şal kuşak bulunurdu.

7-Efe (Hovarda) Kıyafeti: Başta açık kırmızı, uzun sivri fes, arkada uzun koca püskül üzerinde kırmızı ince çemberli sarık işlik dar ve uzun kollu, yaka kapalı, karın boşluğuna kadar etek çapraz düğmeli ve ilikli, vücuda sıkı oturmuş bir çeşit gömlek.

Bu gömlek pamuklu bezden yapılır, dokunuş çizgilerine göre isim alırdı. İnce meydan, beşparmak, meyda gibi işliğin üzerine kol uçları bileklerden dört parmak yukarıda olur vaziyette, içi astarlı ön kısımları kavuşmayan salta giyilirdi.

8-Cepken: Etek, kol, yaka ağzları kaytanla süslü olan bir çeşit saltayı benzeyen cepkendi. Cepkenin yaka ve etek kısımları işlemeliydi.

9-Kuşak ve Silahlık: Kuşaklar, gürün, trablus, acem, keşmiş, Tosya şallarından yapılır. Arasına yumuşak deriden yapılmış, bir çeşit cep görevini gören kat kat bulunan silahlık kuşanılır.

10-Şalvar: İlmiye (Ulema) sınıfından farklıydı. Diz kapaklarından aşağıya kadar uzanırdı. Bu sebeple adına şalvar yerine “dizlik” denilirdi. Ayaklarında kundura ve yün örgü çorap bulunuyordu.

Cumhuriyet devrinde erkek kıyafetlerinde büyük çapta bir değişiklik olmakla beraber, kadınların giyiminde fazla bir değişiklik olmamıştır. Özellikle köylerde ve kasabalarda yaşayan kadınların en önemli giysisi şalvar, işlik, yelek ve poşudan oluşmaktadır. Ayaklarından kışın mest ve lastik yazın ise çorap ve lastik ayakkabı giyilir.

9. BÖLÜM

KONYA AİLELERİNDE ESKİ EV ÂDET VE GELENEKLERİ

Eskiden Konyalı bir ailenin dört mevsimine göre ayrılmış bir takım adet ve gelenekleri vardı. Bunlar halen bazı yerli ailelerden kısmen görülmektedir. İlkbaharda, Nisan ayının ortalarından sonra ev işleri artardı. Evvela sobalar sökülür, temizlenir, rutubetsiz bir yerde saklanır. Sıra halıların temizlenmesine geldi ki ev halkı ile berber komşuların yardımı da istenirdi. Halılar ve kilimler bahçede veya sokakta çırpılırdı. Halının üzerindeki tozlar süpürülerek naftalin saçılıp katlanır, serin bir yerde muhafaza edilirdi. Bu olaya göç denirdi. Bu arada yataklar ve minderlerin yünleri dökülür, değneklerle dövülür, temizlendikten sonra eski kılıflarını doldurulurdu. Bu eşyanın bazıları göçe konurdu. Odalardan kışlık serecekler kaldırıldıktan sonra bu defa sedir üzerine divan yastıkları üzerine kar gibi beyaz etekleri dantelli işlemeli yaygı ve örtüler serilirdi. Geniş odaların ortasına kilim yayılırdı. Bu işler yapılmadan önce duvarlar kireç ise badana toprak sıva ise “ak toprak” cılası yapılır. Oda taban tahtaları, dolap kapakları, pencere çerçeveleri fırça ile sürtülerek yıkanıp temizlenir, camlar silinirdi. Ev eşyasından sonra, kışlık giyecekler yıkanır, kurutulur, naftalinlenerek temiz bohçalar içerisine konup, göçün üzerine bohça istifi yapılırdı.

Bahar temizliği bittikten sonra sıra sebzelerin kurutulmasına gelir. Taze nane ve maydanoz alınır, bol suda temizce yıkanır, sapları yıkandıktan sonra gölgede kurutulurdu. Kurutma işleminden sonra, temiz keseler konarak izbe duvarlarındaki çivilere takılırdı. Meram ve çevresinden bağ evlerine göçülür ve yaz boyunca oralarda oturulurdu.

Eskiden Konya'nın yerlileri, yağ, peynir, yoğurt ve süt ihtiyaçlarını çarşıdan karşılamazlar evlerindeki besledikleri inek ve mandıralardan temin ederlerdi. Ayrıca güz ayında etlik yapmak için ve yine kışın kesmek maksadıyla 8-10 kadar koyun ve keçi alınır, ahırın bir tarafına bağlanıp, gündüzleri bahçede veya civar meralarda otlatılırdı. Güz aylarında bahar aylarında kadar ahır kapısı yanında toplanmış olan hayvanların gübreleri, ev halkının veya bu iş için tutulan işçi kadınların yardımıyla yapma veya mayız (tezek) denilen bir eşit kış yakacağı hazırlanır. Bunlar kışın tandıra ekmek yapmak için yakıldığı gibi odun yerine sobada da yakılır. Kuruyan yapmalar tandır civarında yakacak örtmesi veya yakacak damı denilen yerlerde intizamli olarak kayılırdı.

Yaz Hazırlığı

Meyveler bu mevsimde olur, kışın ev ihtiyacını karşılayacak miktarda vişne, kayısı, erik bahçede varsa ağaçlardan toplanır, yoksa çarşıdan satın alınırdı. Vişne reçelinden başka vişne şurubu da kış için kaynatılırdı. Diğer taraftan kayısı, erik üzeri karanfille süslenmiş armut ve elma reçelleri hazırlanırdı. İçleri yeşilsırlı çömleklere reçeller doldurulur, ağızları okuyup üflenerek ve

ağız tadı ile yenmesi temennisiyle ağızları temiz ve bez örtülerle örtülür ve bağlanır. İzbenin serin olan duvar diplerine konulur. Reçellerden sonra sıra kurutmalara gelirdi. Sabah serinliğinde bahçedeki ağaçlardan toplanan kayısı, küfelere toplanarak ikinci serinliğinde damın temiz bir yerine örtü ve hasır serilerek kayısılar üzerine ayrılıp kurutulmaya bırakılırdı.

Erik ve meyvelerde aynı tarzda kurutulurdu. Kayısı ve erik meyvesi fazla olgunlaşmış durumda olursa süzgeçten geçirilerek, içleri yağlanmış bakır tepsilere pestil yapılmak üzere dökülürdü.

Kışın hoşafılık için vişne, elma kurutulur, bazıları kabukları soyulur dilimlere ayrılarak kurutulmaya hazırlanırdı. Ayrıca yaz mevsiminde evin ihtiyacını karşılayacak nisbette domates salçası çıkarılır, kabak, patlıcan ve biberleri içleri oyularak kurutulurdu. Bazı sebzelerde ince dilimler halinde dam üzerinde kurutulmaya bırakılırdı. Yaz aylarının sonlarına doğru sıra buğday pazarından yumuşak buğday alınır. Komşularla yardımlaşarak bulgur kaynatılırdı. Dama serilmiş olan örtülerin üzerine yayılarak kurutulur, iki günde kuruyan buğday çuvala konarak değirmende öğütülürdü. Bundan sonra sıra kışlık ekmek buğdayına gelirdi. Bir kış yetecek miktarda birkaç ton buğday alınır, temizlenip yıkanır, kurutulduktan sonra değirmene götürülerek öğütülür ve izbedeki un ambarına dökülür ve çuvallar konularak muhafaza edilir.

Sonbahar mevsiminde kış hazırlıkları başlardı. Bu hazırlıkların başında hiç şüphesiz üzüm bağı olanlar için pekmez kaynatma gelirdi. Bağdan araba veya merkep üzerine yüklenmiş küfelerle üzüm eve getirilir, yakacak damı yakınında bulunan çarışhaneye dökülür, salkımlardan iri ve sert olarak seçilerek sicimlerle birbirine bağlanır. İşte bu hazırlanmış Hevenkler tavan arası veya izbenin direklerine çakılmış çivilere asılırdı. Çaraşa doldurulan üzümler ayakla ezilmek suretiyle suyu çıkarılır, ak topraktan geçirilen bu şıra üzerinde kaynatılır, leğenden kazana alınarak soğutulmaya bırakılırdı. Pekmez kaynarken bir kısmının içerisine kuru kayısı dilimlenmiş yahut ufak bütün kabak, patlıcan atılarak pekmezli reçel elde edilirdi. Pekmez hazırlığı bittikten sonra sıra turşu kurmaya gelirdi.

Sırçalı küpçüklerle sebzesine göre ve evde en çok sevilen sebzelerin turşusu kurulurdu. Turşu sirkeleri çarşıdan ziyade evlerde hazırlanırdı. Bu sirke ekseriye pekmez için sıkılan üzümün posasından yapılırdı. Buna çıbra denirdi. Turşu hazırlığı bittikten sonra da sıra pastırma ve sucuk yapılmasına gelirdi. Çarşıdan alınan veya evde beslenen kısır inek veya düve kesilerek bir kısmından pastırma, bir kısmından sucuk yapılırdı. Sığır eti sucuğunun sert olmaması için bir veya iki keçi, koyun kesilerek, etleri karıştırılırdı. Pastırmalar denge konulduktan sonra sucuklar doldurulup kurutulur. Ayrıca kışın hazır olması ve çarşıdan et alınmaması için (etlik yapma) denilen kavurma hazırlanırdı. Pazardan alınan 5-6 koyun veya keçi, ya da ufak bir sığır, eve getirilen kasap tarafından kesilerek etleri komşuların yardımıyla doğranır, bir kısmı da kemikli olmak üzere kıyma denilen kavurma hazırlanırdı. Kavurma piştikten sonra yardımda bulunmuş olan komşuların evlerine birer sahanın içerisi ekmekli kavurma gönderilirdi ki buna (ekmek salması) denir.

Sıra en son kışlık yakacağı gelir. Ekseriye kışlık yakacak bahardan alınıp kırıllarak yapılır, halılar ve kilimler göçlerden çıkartılarak serilir, sobalar kurulur, kışlık giyecek eşyaları bohçalardan çıkarılarak giyime hazırlanır, bundan sonra günlük ev işleri başlar.

9.1. Evlenme Gelenek ve Görenekleri

Hayatın üç önemli geçiş safhasından biri olan evlenme, pek çok gelenek ve göreneklerle donatılmıştır. Üzerinde en fazla durulacak olan konu düğünlerdir. Çok geniş bir konu olan düğünleri bölümlere ayırarak incelemek gerekir.

9.1. a-) Kız İsteme: Oğlunun evlenmesine karar veren baba ve ona dünürücü göndermede gayet gizli hareket eder. Bu da ilk önce kadınlar tarafından yapılır. Önce oğlanın anası ve kız kardeşi, yoksa akrabalarından en yakını bir iş bahane ederek kız evine gider, kızın güzelliğine terbiyesine, vücudunun sağlamlığına alıcı bir gözle bakarlar. Kızı uygun bulmazlarsa, hiçbir şey demeden giderler. Kız beğenilirse bu işlerde hünerli olan bir kadını öncü olarak, kızının önce anasının ağzını arar. Bu arada oğlanın durumu hakkında bilgi verir. Uygun görülürse kızlarına dünürücü geleceklerini anlatır. Kadın dünürücü, kız tarafının verimkar olduklarını öğrenince kız tarafına gönderilir. Bu dünürçülere, kızın anası kesin cevap vermeye niyetli olsa bile bir kere babasına ben söyleyeyim der. Kadın dünürçülere fazla hürmet yapılırsa, kızın verileceğine bir işaret sayılır. Hatta şöyle durumla da sonuç anlaşılır. Ayakkabıları çevrilmişse bu işin olacağına, çevrilmeyip dışarı konulmuşsa olmayacağı anlaşılır. Bu şekilde bir başlangıçtan sonra, erkek dünürücü kız evine gider. “Allah’ın emri peygamberin kavliyle kızınızı oğlumuza zevceliğe istemeye geldik.” Diyerek dünürlük edilir. Buna karşılık kızın babası hiçbir şeyden haberi yokmuş gibi, bir süre düşünür, eğer vermeye gönlü varsa; “Sizin ve mahdumumuz için bir şey diyemem, Allah yazdıysa bir şey diyemem.”

Bana birkaç gün müsaade edin. Ben bir düşünüyüm der. Vermeye niyeti yoksa, “kızım küçüktür, evlenme vakti değildir” ya da “kızımız sözlü, sözlü olmasa sizden iyisine mi verecektik” deyip savuşturulur.

Gönüllerin inancına varılırsa, bu konuşmalardan sonra iki veya üç gün ara verilir. İkinci kez gidişte, kızın babası “biz razıyız fakat hısım akrabaya bir danışalım diye cevap verir.”

“Kız evi naz evi” derler. Üçüncü gidişte “ne yapalım, Allah nasip etmişse bizim elimizde ne var, alın yazısına bir şey diyemeyiz” denir. Oğlan tarafı da “Allah razı olsun sizden, hayırlısı Allah’tan biz verdik diledik kapınıza geldik siz de bizi sevip diledinizse nişanımızı (bellimizi) koyacağız” denir.

9.1. b-) Nişan: Kararlaştırılan günde nişan koyma merasimi yapılır.yüzük takılarak ve şerbet içilerek yapılan nişan koyma merasimi daha ziyade kadınlar arasında yapılan bir toplantıdır.Eğer kızın evi müsait ise evde,yoksa bir akraba evinde yapılır.iki tarafında akrabaları

toplanır. Bu toplantılarda aileler fazla mutasipsa hocaların ilahi ve dua okuduğu görülür. Eğer değilse çalgıcılar getirilir, oyunlar oynanır.

Gelin, eltisi ve görümcəsi tarafından yoksa oğlanın genç bir yakını tarafından salona getirilir. Yüzüğü oğlanın annesi takar. Gelin, arada bulunanların ellerini öper, akrabalar takı takarlar.

Oğlan tarafının kız tarafına getirdiği hediyeler gösterilir. Yapılan ikram oğlan tarafına aittir. Nişan genellikle Perşembe günleri olur. Nişanın bazen yemekli olduğu da görülür. Nişandan sonra kararlaştırılan günde elbise görme işi başlar. Elbise görme işi düğüne yakın bir zamanda olur. Beraberlerinde gelin kız da olduğu halde köyde oturuyorsa şehre getirilir. Şehirde ise çarşıya çıkılır. Daha önce “mehir kesiminde” kararlaştırılan ve alınması gereken eşyanın alınmasına başlanır. Kız tarafı da güveyin diyeceği eşyayı alır. Elbiseyi dikecek terzi oğlan evine bildirilir. Nişandan sonra kız evine yollanacak dürüye sıra gelir. Dürü bohça içinde kız evine gönderilir. Her iki tarafın hısım akraba ve konu komşusuna gönderilir.

9.1. c-) Düğün: Düğün genellikle Konya’da haftanın Pazar ve Perşembe günleri yapılır. Düğünden birkaç gün önce yemek hazırlıkları yapılır. Gelinin oğlan evine getirileceği günün sabahı oğlan evinde pilav verilir. Oğlan tarafının eşi dostu yada umanları çoksa okuntu (davetiye) dağıtılır. Köylerde de, komşu köylere okuntu gönderilir. Pilav dökme işi devam ederken gelin hamama ve berbere gider, geline yakın arkadaşları da eşlik eder.

Güveyi de pilav gününden bir gün önce geceleyin “zamah” düzenler. Zamahta içki içilir, her türlü çalgı çalınır.

Güvey fakirse zamah fakir geçer. Çünkü zamah ayrı bir masraf açar. Zamahtaki gecesi kız evinde eğlence düzenlenir. Buna “kına gecesi” denir. Kına gecesine oğlan evinden bir grup kadında o eğlenceye katılır. Kına gecesinde gelin kıza bir türküyü kınası yakılır. Kına gecesi türkülerinden örnekler:

“Altın baş içinde kınan ezilsin,
Sabah olsun güzel yüzün yazılsın,
Görümceler etrafına dizilsin.
Gelinim kınan kutlu olsun,
Burada dirliğin tatlı olsun.

Esvap yıkadığın ak taşlar,
O gölgelendiğin ağaçlar,
Tuz ekmek yediğin gardaşlar,
Gelin kınan kutlu olsun.
Orta dirliğin tatlı olsun.

Hani bu kızın anası
Önünde mumlar yanası
Gel gelinin kaynanası
Gelinim kıran kutlu olsun.
Orta dirliğin tatlı olsun.”

Yine gelin okşanırken şu mani söylenir:

“Atladım çıktım eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Kız evinin yakışığı
Git kızım sağlıklarla
Sil gözünü yağlıklarla

Babamın öküzü beştir
Anadan ayrılmak güçtür
Kızların emeği boştur
Git kızım sağlıklarla
Sil gözünü yağlıklarla

Analar besler hurma ile
El oğlu döver yarma ile
El oğluna oldun yalvarma ile
Git kızım sağlıklarla
Sil gözünü yağlıklarla

Gelinin yükü tutuldu
Oğlan evi yıkıldı
Ananın beli büküldü
Git kızım sağlıklarla
Sil gözünü yağlıklarla.

Ertesi gün oğlan evinde pilav yenir. Buna düğün yemeği de denir. Yemeğin bitiminden sonra kız (gelin) alma zamanı gelir.

Oğlan tarafı, araba, otobüs, taksi ile kız evine gider. Köylerde de at arabası, traktör veya değerli at ile kızın evine gidilir. Kayınpeder yanında iki kişi olduğu halde, gelinin bulunduğu odaya varılır. Gelin odası arkasından kapanır. Kız tarafı kayınbabadan çeşitli bahşişler almadan gelini vermezler. Gelinin kolundan önce kaynana tutar bir kolundan da diğer akrabası girer. Gelin dış

kapıya çıkarılır. Bineceği vasıtaya yerleştirilir. Toplucu "Allah'a ısmarladık" denildikten sonra gelin alayı da düzülür. Köylerde bahşiş alabilmek için yollar engellenir. Gelin, oğlan evine gelinceye kadar bir hayli müşkülle karşılaşır. Oğlan evinde, gelin arabadan inerken gireceği kapının iki tarafı kilimlerle kapatılır. Bazı yerlerde gelinin önüne içi dolu bir testi bırakılır. Güvey tarafından gelinin başına para ve çerez saçılır. Çocuklar tarafından paralar kapışılır, bu arada gelini damat karşılık, koluna girerek odasına kadar götürür. Sonra sağdıçla beraber evden ayrılır. Evine dönen damat gelinin yüzünü açar. Yüz görümlüğü parayı verir. Gelin ev halkı ile tanıştırılır. Güveyi kapıda bekleyen sağdıç ile akşam yemeğine kadar kaybolur. Akşam yemeğinden sonra yatsı namazı kılınır. Dini nikah, imam efendi tarafından gelinden söz alınarak kıyılır. İmam efendi, gelin odasından kapısı önünde bir dua eder ve güveyi gelin odasından kapısını açarak gerdeğe sokar.

Güvey kapıdan içeri girerken en yakın arkadaşları tarafından sırtına kuvvetlice bir yumruk indirilir.

Ertesi günü, gelin yüzü düğünü yapılır. Bu düğün kadınlar arasında yapılır. Gelin oyuna kalktığı zaman göğsüne para takılır. Güveyde aynı günün öğleni, "yiğitbaşılarda" bir yemek yer. Yemekten sonra sağdıç yiğitbaşılarda düğün süresince emeği olan "yiğitbaşı parası" dağıtır. Gelinin getirdiği pişmiş tavuk ve helva beraberce yenilir. Düğün böylece sona erer. Birkaç gün sonra damat ve gelin hısım akrabalara el öpmeye çıkarlar. El öpmeye geline gizlice para verilir. El öpmeye haberli gidilir. Gidecekleri yerde damat gelin gelecek diye yemek hazırlanır. Önceden o akrabalara alınan dürü el öpmeden sonra bırakılır. Eli öpülenler "Allah başa kadar sürdürsün" diye dua ederler.

9.1. d-) Evlenme ve Düğüne Ait Atasözleri ve Deyimler

- Anasına bak kızını al, kenarına bak bezini al.
- Belededen kadın olmaz, gül ağacından odun olmaz.
- Cins, cinsine çeker.
- Düğün el ile, harman yel ile.
- Er kalkan yol alır. Er evlenen döl alır.
- Gelin iskemle getirir, üstüne kendi oturur.
- Kızı kardeşli yerden, tarlayı taşlı yerden almalı.
- Kız kocayınca gayret dayıya düşer.
- Lafın özü, çobana verme kızı, ya koyun götürür ya kuzu.
- Ne kızı verir, ne dünürü küstürür.
- Oyun bilmeyen gelin yerim dar, eteğim asık der.
- Öksüz evlenmek isterse, herkes anası babası olur.
- Pekmez küpte, kadın dipte.
- Şaşan karısına teyze der.

- Vardığın yer kör ise gözünü kırp, topal ise sek.
- Yiğite ver kızı, Mevla'dan iste rızkı.

9.2. Konya Türküleri

Türkü Horasan da icat edilmiştir. Asıl türküler yapımcıları bilinmeyen anonim niteliktedirler. Şüphesiz ki ilk söyleyeni vardır. Fakat ya adını koymamıştır, ya da zamanla bu ad unutulmuş, türkü topluma mal olmuştur.

Konya türkülerine gelince, Selçuklulardan bu yana devamlı çoğalıp gelen türkülerimiz sanat değerini ve geçmiş dönemlerini hissiyat ve fikirlerini müşahade etmekte olup, diğer taraftan da hasret, tepki, ilenmeyi, isyan etme kafa tutma, ezgi, dilek, ağıt, yakınma, eğlence ve arınmalar nakış nakış işleniyor türkülerimizde.

Konya türkülerinde güfte ve saz ikilisi büyük bir uyum içindedir. Seçilen her söz aynı tef ve kaşık seslerine adapte edilmiştir. Anadolu'nun zengin folklor hazinelerinden biride Konya'nın mahalli motif ve güzellikleri ile süslü türkülerdir. Eski dönemlerde Mevlevi dergahlarında sema ayini içinde Konyalı müzisyenler kendi aralarında muhabbet yaparken oturarak alemlerinde beste yapıp türkü söylemişler. Konya türkülerini muhabbet toplantıları oturak alemlerinde bir arada sunulur, çalınış sırası ve makamlarına göre.

Konya türkülerine giriş: Konya Peşrevi, Sandıklı, Sabahın seher vakti, Menteşeli, Sille, Aşabilsem, İçme Beyim, Urfalıym, Mabushane, Üsküdar, Saffet Efendi, Turnalar, Bülbülü, Aksaray Develisi, Efendim, Divan.

İkinci Bölüm: Nafiledir Sevgilim, Aksinne, Karanfil, Çay kenarı, Kara koyun, Emmiler, Enginli Yüksek kayalarımız, Çıbık telden bağlama, Lima, süpürgesi yoncadan aslan Mustafa, Kazan Dağı, Necip Oğlan, Ağlar Gazeli, Tosun At, Şerif Hanım, Memberi Elmalı.

Üçüncü Bölüm: Atımı Bağladım, Furun üstünde furun, eczanenin şişeleri, Caminin mazini yok, Alim evlerinin önü, Tatar, Eşmekaya, Kabak, Elmaların yoncası, Gül dibi belleniyo, Baygın Cemilem, Hocam, Şabab Oğlanım, Karamanlı Mezar arası, Jandarmalar, Hafız mektepten gelir, Mapus damlarına serdim postu, Yeşilim.

Konya türkülerinde çeşitleme; Biz Türkler acılarını, sevinçlerini, sevgilerini hep türküler ile söyler, ifade ederiz. Türküler tüm bu duyguların anlatılmasında aracı görevi yaparlar.

Bu türkünün yakılabilmesi için halk ağzı söylenmiş bir şiir bir ezgi ile donatılırsa ortaya söylenmeye hazır türküler çıkar. İlk yakılmış türkü otantikdir. Yani; güfte ve bestesine hiçbir ulama yapılmadığı gibi, türkü üzerinde eksik mısralar da yoktur. Türkü yakanlar genellikle; öğrenim düzeyi bakımından yetersiz ve nota bilgisinden yoksun kimselerdir. Yakılan türkü notaya geçirilmediğinden ve elde yazılı bir metin bulunmadığından; icra edilen türkülerin hangisinin otantik olduğu doğal olarak tam saptanamamaktadır. Yöresel türküler yerel sanatçılar tarafından çalınıp çığırılırken icracı sanatçı, ya unutkanlık eseri veyahut kendi kendi yeteneklerinin gereği

olarak icra ettiği türkúye monte ederek, belki de istemeyerek yeni bir türkú varyantı yaratmaktadır. Bu husus güftelerde olduğu gibi, ezgiler içinde söz konusu olabilir.

Yukarıda söylediğimiz nedenlerle meydana gelen çeşitleme türküler, söylene söylene benimsenip kalıplaşarak sanatçının repertuarına yerleşmektedir. Böyle olunca da hangi türkünün otantik, hangi türkünün varyant olduğunun saptanması güçleşiyor. Her icracı sanatçı kendi söylediği türkünün asıl türkú olduğunu iddia eder. Konya türkúleri karşılaştırılmalı olarak saptamalar yapıldığında bir çok türkú varyantlarına rastlanmaktadır. Bu durum Konya türkúleri için puan kazandırabilir. Ama otantik türkúleri yakanlarında kemiklerini sızlatır.

Her şey bir tarafa ben derim ki; Gelin Konya'nın türkülerinin uzman bir kurul ile otantikliğini saptayalım. Herkes elindeki türküyü ortaya koysun. Yaşlı kaynak kişiler bulup onlardan yararlanalım. Her türkünün otantliğini bulalım. Bunları tescil ederek kayıtlara, belgelere geçirelim. Ama bunun yanında varyantlar da çağrılıp, çağrılısın.

Çeşitlemelere örnek olmak üzere kendi türkú arşivlerinden örnekleri yazmada uygun gördüm.

KONYA TÜRKÜLERİNDEN ÖRNEKLER

1.KETEN GÖMLEK

Keten gömlek filfili yar,
Nerden aldın bu dili yar yar?
Aman hanım aman hanım,
Şirvaneli hanım ortaboylu elvanlı hanım,
Bu dil buranın değil İstanbul'un dili.

Amanın hanım amanın hanım,
Şirvanlı hanım orta boylu elvanlı hanım.

Güz günü harman olur mu?
Güzele derman olur mu?
Oğlan yangın kız yangın,
Onlara derman olur mu?

Aman hanım şirvanlı hanım,
Orta boylu elvanlı hanım.

Keten gömlek dize dek hanım,
Kalk gidelim bize dek.
Keten gömlek diz kaytan hanım,

Gezerim dükkan dükkan aman.

Şirvanlı hanım orta boylu elvanlı hanım,
Aman aman şirvanlı hanım.

Karpuz kestim yer misin?
Kız bana gelir misin?

Aman hanım şirvanlı hanım,
Keten gömlek dizedek hanım,
Kalk gidelim bize dek.

2.BİLMEM HAYAL MİDİR

Bilmem hayal midir aman aman bilmem düş müdür? (2)
Mektubun gelmiyor aman aman yollar kış mıdır?
Yürü sürmelim yürü, yürü kaküllüm yürü.

Aksinne'ye vardım aman aman koyun yaymaya,
Aklıma geldi aman aman beni döğmeye.
Yürü sürmelim yürü, yürü kaküllüm yürü ah!

Hamama giderken aman aman bohcam tutuştu,
Uçkurum kırıldı aman aman şalvarım düştü.
Yürü sürmelim yürü, yürü kaküllüm yürü.

Bir eli kaseli aman aman bir eli taslı,
Bir tanem uslu aman aman bir tanem deli ah!
Yürü sürmelim yürü, yürü kaküllüm yürü.

İki derviş geldi aman aman Şam'dan eşkarı. (2)
Taramış zülfünü aman aman vermiş tımarı.
Yürü yürü sürmelim bir tanem yürü.

İki derviş gelir aman aman postu arkasında,
Keramet nişanı aman aman var hırkasında.
Yürü sürmelim yürü, yürü kaküllüm yürü.

3.ÇEK DEVECİ

Çek deveci develeri yokuşa of,
Bal memeler birbirine tokuşa.
Ben yandım aman develi al al yanaklım.

Kiraz dudaklım öpmeye nazik,
Sıkılmış kolların altın bilezik of.

Develi giderse ben de gidiveririm,
O kız uğruna bir kan iderim of.
Develi densiz gerdanı bensiz of.
(Tekrar)

Devem yüksek atamadım kilimi of,
Susadıkça ver ağzıma dilini.
Aman develi gerdanı bereli,
Yandım develi aman develi.

Develi kız kapıları yan girer,
Hovardası Konya'lıya şan verir.
Ben yandım al al yanaklım kiraz dudaklım.

Devem yüksek atamadım urganı of,
Susadıkça ver ağzıma gerdanı ben yandım aman.

Devem yüksek atamadım urganı,
Üşüdükçe çek üstüme yorganı.

4.HANİ YA DA BENİM

Hani ya da benim elli dirhem Seher'im, (şekerim?)
Sarhoş ol da ben kahrımı çekerim.

Yürü kızım yürü Konyalım yürü,
Aldattılar bizi vermediler kızı,

Yanağında duruyor dişlerimin izi.
Hani ya da benim elli direm sucuğum,

Konyalıdan oldu benim çocuğum.
Hani ya da benim elli direm yoğurdum,
Konyalıdan oğlan çocuk doğurdum.

Of hani ya da benim elli direm bastırmam,
Konyalıdan başkasına bastırmam.

İstanbul'dur benim asli vetanım,
Gel Konyalım birer tane atalım.

Of hani ya da benim elli direm ırakım,
İçeyim de def olsun şu meragım.

5.SÜPÜRGESİ YONCADAN

Süpürgesi yoncadan,
Gayet beli inceden. (Hepsi tekrar)
Şaşırdık yeni şeylerden,
Dağlara düşürdük.

Vay bana vaylar bana,
Su vermez çaylar bana.
Alim şaşırttı beni,
Dağlara düşürttü beni. (Bu mısra tekrar)

Tespihimin mercanı,
Neren ağrır hey canım?
Meram'daki bağını,
Satıp savun harcanın.
Alim şaşırttın beni,
Dağlara düşürttün (beni).

Derviş geldi hoş geldi,
Bendi bağlar su geldi,
İlleri düğün bayram,
Bize haktan bu geldi.

Alim şaşırttın beni,
Nire düşürttün beni.
Dağlara düşürttün beni.

Harman yeri yarıldı,
Baban bana darıldı,
Ne darıldın hay baba
Elin puştı sarıldı.
Alim şaşırttın beni.

6.ÇEK DEVECİ (AKSARAY DEVELİSİ)

Çek deveci develeri yokuşa,
Yandım aman aman yokuşa of.
Bal memeler birbirine tokuşa.
Devesinin burnu elvan çıkak (çılıkak?)
Devesine kurban olduğum aman,
Edasına kurban olduğum aman.
Uzamışsın hey sevdiğim,
Dal gibi de aman aman yar dal gibi,
Gelin geçen selam vermen,
İl gibi de aman dil gibi.
Devesine kurban edasına kurban olduğum aman.

Oh iremedim vefasına dünyanın da,
Aman aman dünyanın,
Haydi haydi aman dünyanın aman,
Bülbül konmuş serayına Konya'nın da,
Yandım aman Konya'nın.

Gel develi gelir hoppa develi (Tekrar),
Devesinin burnu da elvan çıkak,
Aman yandım yar çıkak,
Devesine kurban edasına kurban olduğum aman,
Çek deveci develerin sulansın yandım aman,
Akan çeşmelerin suya bulansın,
Bulansın da yandım aman bulansın,
Devesinin çanına, yanağının benine kurban olduğum

7. ŞU SİLLE’NİN BAĞLARI (SİLLE TÜRKÜSÜ)

Şu sillenin bağları beğim, aman aman aman,
Ders veriyor hocaları, aman aman aman,

Şu Sille’nin ufak tefek taşları aman aman,
Serbest bağlar kuşakları,
Hilale de benzer şu yavrumun kaşları.

Bayram gelsin kınalar yakayım eline beğim,
Sen salında ben boyuna bakayım, aman aman aman.
Şu Sille’den gece geçtim beğim, aman aman aman,
Acı dadlı sular içtim, aman aman aman.

Evlerinin önü zeytin ağacı, aman aman aman
Dökülür yaprağı kalır ağacı aman aman aman.

Evlerinin önü yüksek kaldırım, aman aman aman,
Canfes şalvar sıkılmış beyaz baldırın, aman aman aman.

8. BİR GİDER DE BEN ARDIMA BAKARIM (SAFFET EFENDİ ya da ÇELEBİ SAFFET)

Bir gider de ben ardıma bakarım,
Ben yandım aman, amanın aman sürmelim,
Ala gözlüm kanlı da yaşlar saçarım.
Aman, aman aman Saffet Efendi.

Güvercinim baş ucumda yayılır,
Ben yandım aman aman sürmelim,
Güzeli görünce fikrim dağılır,
Aman, aman aman Saffet Efendi aman aman.

İğme yüzünü bahar gelir gün gelir,
Onlar bezme az gelir aman aman,
Ben dayanamam küçücüksün inanamam.

Ulu kuşun havada olur oyunu,
Ben yandım aman aman,

Değme şahan illere vermez payını,
Aman, aman aman Saffet Efendi.

Kız oğlana yandı
Aman aman hanım cama dayandı,
Yarım uykulardan uyandı of.

Yiğın at gibi çarpma başını,
Ben yandım aman aman sürmelim,
Taze gelin gibi yıkma kaşını,
Aman, aman aman Saffet Efendi.

Bahar gelir güz gelir,
Onlar bezme az gelir aman aman,
Ben dayanmam küçüksün,
İnanamam of.

9. BİR URUM DİLBERİ (ALİMEM)

Bir Urum dilberi yaktı yandırdı beni,
Ben yandım aman aman,
Al yanaktan buse verdi kandırdı,
Aman aman Alime bak şu benim halime,
Üflen gelin yangına, billah kıyarım canıma of.

Alime'min dama karşı bacası,
Konuşurken çıkageldi kocası,
Aman aman Alime, bak şu benim halime,
Üflen gelin yangına, billah kıyarım canıma of.

Alime giderse ben de giderim,
O kızın uğruna bir kan ederim,
Aman aman Alime... (Nakarat)

Alime'nin samanlıktır sarayı,
Alışmıştır liraya almaz parayı.
Aman aman Alime bak şu benim halime.

10. CEMİLEM

Çeşmelerin bu mudur?
İçi dolu su mudur? (Tekrar)
Yedi yıldır beklerim,
Vay baygın Cemilem
Son cevabın bu mudur?
Ekin ekim olacak,
Sevdan beni bulacak.
Bu nasıl sevda imiş,
Kıyamete kalacak. (Tekrar)

Vay baygın Cemilem.

Kapıları kalındır,
Emmileri zalimdir.
Zalim olsa ne yapar,
Cemilem benim malımdır. (Tekrar)
Vay baygın Cemilem.

Ekin ekim çöllere,
Yoldurmadım illere,
Gizli gizli yar sevdim, dalgalı Cemilem,
Bildirmedim ellere.

11. ÇIKTIM KİRAZ DALINA (HANENDE İBRAHİM EFENDİ)

Çıktım kiraz dalına,
Baktım Urum iline.
Urum ili gençleri,
Kalmaz Balkan eline. (Tekrar)

Kara kazan taşmaz mı?
Askerlik yaraşmaz mı?
Evladı şehit olanın,
Anası ağlamaz mı? (Tekrar)

Edirne dedikleri,
Kuş yemi yedikleri.
Hiç aklımdan çıkmıyor,
Otları yedikleri. (Tekrar)

Kara kazan taşmaz mı?
Askerlik yaşmaz mı?
Evladı şehit olanın,
Anası ağlamaz mı? (Tekrar)

12. KONYALI-I

Haniya da benim elli dirhem şekerim?
Sarhoş ol da ben kahrını çekerim.
Yürü kızım yürü Konya'lım yürü.
Aldattılar bizi, vermediler sizi.
Yanağında duruyor dişlerinin izi.

Haniya da benim elli dirhem sucuğum?
Konya'lıdan oldu benim çocuğum.
Haniya da benim elli dirhem yoğurdum?
Konya'lıdan oğlan çocuğu doğurdum.

Off! Haniya da benim elli dirhem bastırmam?
Konya'lıdan başkasına.....
İstanbul'dur aslı benim vatanım.
Gel Konya'lım birer tane atalım.

Off! Haniya da benim elli dirhem ırakım?
İçeyim de defolsun şu merağım.

KONYALI-II

Hani benim sırma saçlı sevgilim?
Aldı gitti aklım, fikrim yüreğim.
Konya'lım yürü, yürü malım yürü,
Aslan yarım yürü, Konya'lım yürü.
Aldattılar bizi vermediler kızı.
Yanağında duruyor dişlerimin izi.

Hani benim elli dirhem bastırmam?

Konya'lıdan başkasına.... yar yar.

Yürü, yürü malım yürü aslan Konya'lım yürü,

Aldı da gitti yarı aldattılar bizi vermediler kız.

9.3. Konya Oyunları

Konya Kaşık Oyunu: Oyun denince kaşık oyun akla gelir. Konya kaşık oyunun Orta Asya'dan Türkler tarafından getirilmiştir. Kaşık oyunun Horasan Bölgesinde oynadığı sevi kalmıştır.

Kaşık oyunları figürleri çok fazladır. Fakat göbek figürü halkın daha çok hoşuna gitmektedir. Bu figür dinamik ve sert hareketlerden meydana gelmiştir. Oyuncu devamlı güler yüzlüdür. Çünkü neşe saçması gerekmektedir. Oyun başlar başlamaz kaşıkların çıkardığı ezgiler, seyircide, saçılmış olan her şeyi yeşertmeye başlar. Herkes farkında olmadan oyunun neşeli havasına kapılır. Kaşıklar vura dursun oyuncunun tıpış tıpış yürüyüşü topuk döve döve, nazlanışı yan yana sıralanışı, yavaş yavaş şah şah ve sekerek şakalaşması oyunun en belirgin figürlerindendir. Kaşık vurmaları yavaşladığı sırada oyuncu derin bir nefes alacak kadar fırsat bulur. Fakat kimse bunun farkına varamaz. Ayrıca Konya türkülerinin kaşık yapısı içinde oyun havaları niteliğinin de oluşu hayli dikkat çekicidir. Çünkü "oturak alemlerinde" ki oyunlarda icra edilen bu müziğin eşliğinde kadın oyuncular zil ve kaşıklarla iştirak ederler. Bu halk oyunlarının koreografisi motifleri yüzyıllardan beri hiçbir değişikliğe uğramadı.

Oturak alemlerindeki oyunlarda bu oyun türlerine Anadolu'nun başka yörelerinde rastlamak imkansızdır. Kadın oyunu oynayan, oyuncu kadın zamanla misafirlere sakilik yaptığı görülüyor. Bu usûlün Selçuklulardan önce olduğu iddia ediliyor. Konya kaşık oyununda, oyunlar çeşitli isimler alırlar. Şöyle sıralayabiliriz:

Küstü Oyunu: Konya'ya has bir oyundur. Kaşıkla oynanır, zille oynandığı da olur. Bu oyunla çalınıp, söylenen türkü "ince çayır" türküsüdür. Diğer havalarda oynandığı zamanki etkiyi bırakmaz. Sazlar ince çayır türküsünün okunmasına geçilir.

İnce çayır biçilir mi

Soğuk sular içilir mi amman

Türkünün burasında bütün sazlar durur. Oyuncu hangi durumdaysa öylece kalır. İşte bu duruş anında bir koşma okunur. Bu koşma umumiyetle küsme üzerindedir.

Küsme dilber barışalım, cümle isyan bendedir.

Cümle isyan bende ise, her kabahat sendedir.

Bundan sonra sazlar yavaştan başlar. Hızlanarak devam eder. Oyuncu da müzikle birlikte yavaştan hızlanarak oyuna devam eder. Bu figür iki ve üç kez tekrarlandıktan sonra oyun biter.

Sekelim Kızlar: Bu oyun Konya ve köylerinde, düğünlerde genç kızlar tarafından oynanır. Diğer saz meclislerinde bu oyun oynanmaz. Düğünlerde bir araya gelen genç kızlar, birbirlerinin bellerinden sarılarak halay oynar gibi dizilirler. Baştaki kız sazla birlikte şu türküyü okur:

Küp dibinde bastırma.

Kız saçını kestirme.

Yar evine gelince.

Gönülcüğünü kaptırma.

Sonra kızların hepsi bulundukları yerde sıçrarlar ve hep birlikte:

Sekelim kızlar, sekelim vay vay,

Arpada buğday ekelim vay vay,

derler böylece oyuna bir canlılık katarlar. Figürler birkaç kez tekrarlandıktan sonra oyun biter.

Oyuncu ile Oyuncunun karşılıklı Türkü Söyleyerek Oynadığı Oyun:

Bu oyun şu iki türkü ile oynanır:

A-)Kız sana fistan aldım yolladım geldi mi?

B-)Kıralım kıralım fındık fıstık kıralım.

Bu oyunda okuyucu ile oyuncu karşılıklı sorulu cevaplı türküler söylerler. Bu iki türküden biri çalınırken önce okuyucu, sazların kesilmesiyle oyuncu ya ahenkli sesiyle sorar. Oyuncu da tempo ile cevap verir. Cevaptan sonra oyuncu kaşıklarını vurarak sazların temposunu hareketlendirir. Oyun böylece başlar. Karşılıklı türkü söyleme iki veya dört kez olur. Bu oyunda da oyuncunun kadın olması şarttır.

Konya kaşık oyunu bir veya birkaç kişi ile oynanır. Kadın oyuncunun oynaması daha göz doldurur. Eskiden erkek oyuncuya iyi gözle bakılmazdı, şimdi ise erkek oyuncular olurdu. Oyuncunun ikinci gövde sakilik yapmaktık. Oyuncu kadına “çengi”, erkeğe “köçek” denirdi.

9.4. Konya Çocuk Oyunları: Konya’ımızda her yerde olduğu gibi mahalli nitelikler taşıyan bu oyunlar bazen değişik karakterler de gösterebilir.

Mesela; Şivililik, halen bu oyun oynanmaktadır. Misallere devam edelim. Gökte ne var; karpuz karpuz, eşim dalda ben burada: aç kapıyı bezirgan başı, edin nine bedin nine, uzun eşek, yattı kattı, mendilim köşe gibi. Günümüzde yaşayan oyunlarımızı açıklamaya devam edeceğiz.

Aşık Oyunu: Aşık hayvanların diz kapaklarında bulunan bir kemiktir. Bunun çukur tarafı “çil” şaşı tarafı “tok” adını alır. Yandaki çukur yere “kellek” şiş yerde “dappan” denir. Çok eski oyundur, hatta bunun fıkra ve atasözleri bile vardır. “Onunla aşık atılmaz” gibi.

Şivlilik: Regaip Kandili günü sabahı, sabah namazından sonra mahalledeki üç ile on beş yaş arasındaki kız erkek çocukları sokak başlarında toplanarak ilk kapıdan başlamak üzer kapıları bire birer çalarak açılmasını, beklerler, kapı açılması biraz gecikti mi hep bir ağızdan tempo ile şu maniye söylemeye başlarlar.

Şivli şivli şişirmiş
Erken kalkan pişirmiş
İki çörek bir börek
Bize namazlık gerek
Şivlilik...

Çocukların sesini duyan ev sahibi bayan, elindeki tabak dolusu üzüm veya ne verecekse onunla gelerek kapıyı açarlar ve sıra ile çocukların avucuna veya ekseriye boyunlarına takmış oldukları keselere birer avuç vermek suretiyle onları sevindirir, çocuklar bu kapıdan kismetlerini aldılar mı diğer kapıya topluca koşmaya başlar, öğleye kadar bütün mahalle dolaşmış olur.

Aç Kapıyı Bezirganbaşı: İki kişi kendilerine isim seçerler. Ellerini tutuşup, yukarıya doğru kaldırır, ellerinin altından arkadaşları geçer:

Aç kapıyı bezirganbaşı
Arkamdaki yadigar olsun derler.

En arkadaki geçerken kollarıyla yakalarlar. Diğerleri duymasın diye sessizce, kendilerine buldukları isimden birini seçmesini söylerler. Hangisinin aldığı ismi beğenmişse, onun arkasına geçer. Aynı soru bütün çocuklara teker teker sorulur. En öndekine sıra geldiğinde yüksek sesle sorulur. Hepsini seçim yaptıktan sonra araya bir çizgi çekilir. Başkanlar elleriyle tutuşarak çekişirler. Bu arada arkadakilerden onlara yardımcı olur. Hangi taraf kuvvetliyse, diğerini çeker. Kendi tarafında en son kalan kişiye “çürük elma” denir.

9.5. Konya Dilekleri

- 1-) Allah işini rast getirsin.
- 2-) Allah senden razı olsun.
- 3-) Allah iki iyilikten birini versin.
- 4-) Birin bin olsun.
- 5-) Hızır yoldaşın olsun.

- 6-) Hacı karısı ol.
- 7-) Elin kolun zeval görmesin.
- 8-) Kabrine nurlar insin.
- 9-) İki cihanda aziz ol.
- 10-) Dünyadan gelsin, geçsin yokluk görmesin.

9.6. Konya İlençleri

- 1-) Adın sanın kalmasın.
- 2-) Allah'tan bulasın.
- 3-) Boynu duvar altında kalsın.
- 4-) Cehennem kütüğü olasıca.
- 5-) Dermanı bulunmayan dertlere uğrayasıca.
- 6-) Ekmeğini it, yakasını bitler yiyesice.
- 7-) Örs gibi yara çıkarsın, körük gibi solusun.
- 8-) Seyyidi vakkasına uğrayasıca.

9.7. Konya Deyimleri

- 1-) Ateş bahasına.
- 2-) Avcunu yala.
- 3-) Buldukça buna.
- 4-) Deli fişek.
- 5-) Fesat kaynağı.
- 6-) Fukara babası.
- 7-) Kelle kulak, yerinde, somun düşkünü.
- 8-) Minder çürüten.
- 9-) Nur topu.
- 10-) Şeytan kulağına kurşun.
- 11-) Zebani kılıklı.
- 12-) Zahmetine değmez.

9.8. Konya Tekerlemeleri

- 1-) Armut biş, ağzıma düş.
- 2-) Bostanda hıyar, hoşt-hoşt diyene uyar.
- 3-) Çakar çakarda ustasına yan bakar.
- 4-) Daha Hanya'yı Konya'yı bilmez, devenin gevişine güler.
- 5-) Okkada pekmez, o kadar sökmez.
- 6-) Süratda yüzü yok, sandıkta bezi yok.

9.9. Konya Atasözleri

- 1-) Atalar sözünün tutmayanı, yabana atarlar.
- 2-) Aç kurt, aslana saldırır.
- 3-) Adamın iyisi alışverişte belli olur.
- 4-) Babası ölen bey, anası öleni kadın olur.
- 5-) Çatal kazık yere geçmez.
- 6-) Cami kapısını bilmez, sofuluk taslar.
- 7-) Deveyi dizinden, pireyi gözünden vurur.
- 8-) Fazla aş, ya karın ağrıtır, ya baş.

9.10. Konya Efsaneleri

1-) **Alaaddin Tepesi:** Konya Selçukluların başkenti iken Sultan Alaaddin bir cami yaptırmak istedi, bunun için şehir meclisi şehrin ortasında bir tepe meydana getirilmesinin ve bu tepenin üzerine caminin yapılmasını kararlaştırdı. Bu maksatla bir toprak vergisi kondu. Herkesin hissesine düşen toprağı çuval ve torbalarla getirmesi suretiyle meydana geldi. Caminin inşasına başlandı. Bir gün Sultan Alaaddin tepeye çıktı ve şehir halkının evlerinin damlarını da yarı çıplak yaptıklarını gördü. Bunun üzerine tepeye yalnız caminin yapılmasını, sarayın ise tepenin eteklerine inşasını istedi.

2-) **Üçler:** Üç dervişe hasta olan efendiler: “Sizin kısmetiniz burada kesildi, Konya’ya gidin” demesi üzerine Horasan’ı bırakıp Konya’ya göç ederler. Kale kapısına vardıklarında önlerine yüzü peçeli derviş kılıklı bir adam çıkar ve “gelin der, sizin yeriniz Mevlana Dergahıdır, oraya yerleşeceksiniz”. Yol gösteren derviş peçesini kaldırır, bir de ne görsünler; hasta olan kendi Mürşitleri değil mi? Mehmet, Mahmut ve Ahmet adlarında bu üç derviş ölünce Mevlana’ ya en yakın yere gömüldüler. Mezarlığa Fatih Sultan Mehmet zamanında Üçler adı verildi.

3-) **Şems’in Kuyusu:** Konyalı iki hacı Kabe’yi ziyarete giderler. Su alırken taşı zemzem kuyusuna düşürürler, fakat çıkaramazlar. Konya’ya geldiklerinde aynı taşı Şems’in türbedarının elinde görürler. Nereden aldın bu taşı diye sorduklarında türbedar, Şems’in kuyusundan aldığını söyler.

4-) **Deve Taşı Efsanesi (Seydişehir):** Seyyid Harun Küpe Dağının eteklerinde şehir kurarken bir haber ulaşır. İlgin, Kadınhanı arasındaki Mahmut Hisar Köyündeki Tekke’de müritleriyle oturan Didil Sultan adlı bir ermiş Şeyh, ayıya gem vurarak binmiş, müritleriyle birlikte Seyyid’in ziyaretine gelmektedir. Haberi alan Seyyid Harun, müritleri toplar, oradaki kocaman bir kayaya deve ol der. Deve şekline giren kayaya binerek Didiği Sultan’ı karşılar. Keramet ehli iki pir, Seydişehir’in girişinde buluşurlar. Didiği Sultan bindiği ayıdan iner, böylece halleşip, görüşürler. Seyyid Harun’un bindiği taş deve, çöktüğü yerde olduğu gibi kalır. Yüzyıllar boyunca deveye benzeyen bu kaya parçası halk tarafından ziyaret edilerek efsanesi anlatılır. Deve taşı olarak bilinen kaya bugün Alüminyum Tesisleri Lojmanları arasında kalmıştır. Bu efsanenin dışında daha çok

sayıda Konya'ya ve ilçelerine ait efsane mevcuttur. Bunları isim olarak zikretmek faydalı olacaktır. Kaşıkçı Güzeli, Nasreddin Hoca, Güllü Baba, Neyzen Hamza, Dede Efsanesi, Amazonlar Efsanesi, İtri Efsanesi, Yunan Efsanesi, Tahir ile Zehre Efsanesi, Kızlar Kayası Efsanesi vs.

9.11. Konya Bilmeceleri

Konya'da söylenegelen bilmecelerden bazı örnekler:

- 1-) Altı tahta üstü tahta, içinde bir sarı sofra? (Badem)
- 2-) Ata tay, mata tay, ince belli Karatay? (Atlı karınca)
- 3-) Bir kızım var gelenin elini öper, gidenin elini öper? (Kapı)
- 4-) Bir kuyum var, içinde iki türlü suyum var? (Yumurta)
- 5-) Çin çin hamam kubbesi tamam, bir kız aldım babası imam? (Saat)
- 6-) Çıt demeden çalıya düşer? (Güneş)
- 7-) Dağdan gelir olak gibi, kolu var budak gibi,
eğilir su içer, böğürür oğlak gibi? (Çingiraklı kuyu)
- 8-) Kara tavuk, karnı yarık?
(Ocak)
- 9-) Ufacık fil taşı, cümle alemin yoldaşı?
(Küçük fener)
- 10-) Yer altında yağlı kayış?
(Yılan)

Kafiyeli Bilmecelere Örnekler

- 1-) Kudretullah şehrinin dürdanesi
Oğlunun karnında yatar annesi. (Böcek)
- 2-) Ana bir kız doğurur ne ayağı ne başı
Kız bir ana doğurur hem ayağı var hem başı (Yumurta)

9.12. Belirli Günler

- 1-) 1-13 Haziran: Kurgulu Tüfek Bayramı (Beyşehir)
- 2-) 5-10 Temmuz: Nasreddin Hoca Şenlikleri (Akşehir)
- 3-) 17-18 Ağustos: Elma ve Tuana Şenlikleri (Ereğli)
- 4-) 24 Ağustos: Akşehir Şeref Günü (Akşehir)
- 5-) 5-6-7 Ağustos: Ekonomi ve Kalkınma Bayramı (Seydişehir)
- 6-) 4-12 Eylül: Hâdimi Anma Günü (Hadim)
- 7-) 25-26 Eylül: Türkiye Cirit Oyunları (Konya)
- 8-) 25-28 Ekim: Türkiye Aşıklar Bayramı (Konya)
- 9-) 30 Eylül: Yağlı Güneş Festivali (Doğanhisar)

- 10-) 10-17 Aralık: Mevlana Anma Törenleri (Karatay)
11-) 10 Aralık: Sanayi ve İhraç Ürünleri Fuarı (Selçuklu)
12-) 5 Ağustos-5 Eylül: Konya Fuarı (Selçuklu)

9.13. Konya Manileri

Mani, söyleyenleri belli olmayan dörder mısralı ve her biri mısrası bağımsız olan şiir kümeleridir. Halk şiirinin bir türü olan manilerde çoğu 1., 2., 4. mısralar kafiyelidir. Son iki mısradaki asıl söylenecek olan şey belirtilir. İlk iki mısra giriş bölümüdür. Manilerde genellikle hece ölçüsü olarak yedili ölçü (3+4) kullanılır. Çok az olmakla beraber sekizli hece ölçüsünün de kullanıldığı görülür. Manilerde konular geniş ve kapsamlıdır. Aşk, hasret, sevgi, ihanet, ilenç, övgü ve daha sayılamayacak kadar konular manilere girer.

Konya'da derlenen en eski maniler M. Ferid Uğur ile Sadettin Nüzhet Ergun Bey'in müşterek yayımladıkları KONYA HALKIYYAT VE HARSİYYATI kitabında görülmektedir. Daha sonraları sayın Mehmet Önder Bey'in eşi Zafer Önder hanımın TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI DERGİSİ' nin 1. cildinin 6. sayısı ile 2. cildin 27. sayısında yayımlanan Konya Manileriyle; esaslı bir çalışma ürünü olan, uzman folklorcu SEYİT KÜÇÜKBEZİRCİ dostumuzun derleyip YENİ MERAM gazetesinde yayınladığı folklorik araştırmanın bir bölümü olarak Konya Manilerini görüyoruz.

Anonim Manilerinin yanında, belirli günlerde özellikle Ramazan Aylarında mani düzüp yazan ve bu geleneği günümüze kadar getiren şair dostlarımız arasında A. RIDVAN BÜLBÜL, MAHİR İBA, NEVZAT KÜÇÜKKEROL ile YALÇIN DİKİLİTAŞ'ı unutmamak gerekir.

Son zamanlarda Feyzi Halıcı ağabeyin yazıp yayınladığı DÖRTLEMELER ise mani geleneğinin daha modernize edilmiş haliyle büyük beğeni kazanmaktadır.

Bölümler halinde bu sütunda yayımlayacağımız 110 adet mani, özel kitaplığında bulunan yazma bir defterden alınmıştır. Bazılarının kafiye ve ölçüleri bozuk olup biz değiştirmeden aynen alıyoruz. Ayrıca bu maniler arasında KONYA HALKIYYAT ve HARSİYYATI isimli kitaplarda yayımlanan maniler ile benzer olanlarına da rastladık. Bizdeki her maninin başında GEL AMAN nakaratı kullanılıyor.

Konya Manileri

Gel aman,
Altın tabakta vişne,
Gel yarım aşka düşme.
Aşkın sonu ayrılık,
Nafile dile düşme.

Gel aman,
Altın tabakta kiraz,
Biri al biri beyaz.
Kalemini sevdiğim Mevla,
Kıbarı kibara yaz.

Gel aman,
Bağdat'dan üzüm aldım,
Salkımın düzünü aldım.
Gel ela gözlü yarım,
Babandan izin aldım.

Gel aman,
Kaleden inişim iniş,
Yağlıyım dolu yemiş.
Yare yolladım yemiş,
Yar kendi gelsin demiş.

Gel aman,
Kaleden indi akrep,
Ağzında yeşil bayrak.
Gel sarılalım yatalım,
Sonumuz kara toprak.

Gel aman,
Siyah saçın örgüsü,
Yüreğimde sevgisi.
Ben arayıp bulamadım,
Bu da hüda vergisi.

Gel aman,
Mani mani ya kelam,
Benden yare çok selam.
Darılıp gücenmişsin,
Kavuşuruz bir zaman.

Gel aman,
Denize dalacağım,
Bir balık alacağım.
Sekiz çocuklu olsan,
Ben seni alacağım.

Gel aman,
Bugün ayın üçüdür,
Girme bostan içidir.
Senin yarin gül ise,
Benim ki fındık içidir.

Gel aman,
Ufacık iğnesine,
Mailem cilvesine.
Ben yarime kavuştum,
Darısı cümlemize.

Gel aman,
Ak buğdayım buğdayım,
Sereyim kurutayım.
Geçme kapunun önünden,
Ben seni unutayım.

Gel aman,
Kaleden indim düze,
Gül bağladım nergise.
Yedi yıl hizmet ettim,
Bir ela gözlü kıza.

Gel aman,
Lefge bir dağ içinde,
Gülü bardak içinde.
Yıkılsın viran olsun,
Yarım yoktur içinde.

Gel aman,
Lefgenin erikleri,
Şekerdir yedikleri.
Bir bir aklıma gelir,
Yarimin dedikleri.

Gel aman,
Minareden sesini aldım,
Eğildim fesini aldım,
Yüz bin arslan içinde.
Beğendim hasını aldım

Gel aman,
Top iğnem ulam ulam,
Yar seni nerde bulam.
Yüz bin arslan içinde,
Hilal kaşından bilem.

Gel aman,
Bir taş attım Lemze'ye,
Saçını atmış enseye.
Ben gurbete gidiyorum,
Gönlünü verme kimseye.

Gel aman,
Keten gömlek filfili,
Nerden aldın bu dili?
Bu dil buranın değil,
İstanbul'un bülbülü.

Gel aman,
Keten gömlek dize dek,
Gel gidelim bize dek.
Gel sarılalım yatalım,
İlk bahardan güze dek.

Gel aman,
Kuzu gördüm güzü gördüm,
Tüyünü kırmızı gördüm,
Şeftali pazarında,
Sevdiğim kızı gördüm.

Gel aman,
Çekmecemin kilidi,
İçimi kan bürüdü.
Sen orada ben burada,
Fidan ömrüm çürüdü.

Gel aman,
Kaya dibi saz olur,
Gül açılır yaz olur.
Ben yarime gül demem,
Gülün ömrü az olur.

Gel aman,
Ay doğar aşmak ister,
Gün doğar yaşmak ister.
Şu benim cahil gönlüm,
Yare kavuşmak ister.

Gel aman,
Kalenin ardı diken,
Yaktın beni gül iken.
Allah'da seni yaksın,
Üç günlük gelin iken.

Gel aman,
Kale kaleye karşı,
Kalenin ardı çarşı.
Gel sarılıp yatalım,
Dosta düşmana karşı.

Gel aman,
Benim güzel çiçeğim,
Nasıl yarden geçeyim.
Yeminle kasem ettim,
Yoluna öleceğim.

Gel aman,
Ata bindim piyade,
Aşkım bugün ziyade.
Bekarların sevgisi,
Evlilerden ziyade.

Gel aman,
Gidiyorum yoluma,
Şahin kondu koluma.
Eller ne derse desin,
Öleceğim yoluna.

Gel aman,
Evleri dıvar arası,
Kaşları kalem karası.
Yangınlık iyi derler,
Yangınlık baş belası.

Gel aman,
Ben güvercin olaydım,
Cadde yola konaydım.
Gelip geçen yolculardan,
Sevdiğimi soraydım.

Gel aman,
Devrandan gemi geldi,
Gönlümün gamı geldi.
Onun için ağlarım,
Ayrılık demi geldi.

Gel aman,
Kaşların kalem güzel,
Gel beni güldür güzel.
Aramız uzak ama,
Gönlümüz birdir güzel.

Gel aman,
Yar pencereden bakıyor,
Parmağa yüksük takıyor.
Çatık kaşın arası,
Ah ciğerimi yakıyor.

Gel aman,
Elim altın taş tutar,
Taşın dibi buz tutar.
Dışım arsız güler oynar,
İçim gizli yar tutar.

Gel aman,
Gül açar eğin eğin,
Aldırdım elimdeğin.
Her gelen halim sorar,
Hiç bilmez kalbimdekin.

Gel aman,
Dam üstünde damlarımız,
Çifte yanar mumlarımız.
Sen orada ben burada,
Nasıl olur halimiz?

Gel aman,
Ah benim mor çiçeğim,
Pek geldi göreceğim.
Sanma ki vazgeçem,
Aşkından öleceğim.

Gel aman,
Engin arı haşladım,
Dondurmaya başladım.
Yar aklıma gelince,
Ağlamaya başladım.

Gel aman,
Sevdiğimin şansı var,
Derumunda aşkı var.
Beni yare kavuşturanın,
Cennette on köşkü var.

Gel aman,
Çeşmenizde lüleyim,
Sen söyle beni güleyim.
Hakikatli yar isen,
Kucağında öleyim.

Gel aman,
Karanfil burcu burcu,
Açılır gonca gonca.
Senin dudu dillerin,
Soktu beni borca.

Gel aman,
Şu dağlar olmasaydı,
Lalesi solmasaydı.
Ölüm Allah'ın emri,
Ayrılık olmasaydı.

Gel aman,
Bahçelerde domata,
Sirke olur salata.
Deyyus baban vermezse,
Turşu kursun kerata.

Gel aman,
Ekin işler eşin ile,
Başı sırma terlik (Takke) ile,
Sen işle de ben sileyim.
Ucu sırma yağlık ile.

Gel aman,
Ezme ile ezme ile,
No'lur gurbet gezme ile.
Mezarımı derin kazın,
Altın saplı kazma ile.

Gel aman,
Mendilim deste deste,
Beni annemden iste.
Annem sana verirse,
Alda koynunda besle.

Gel aman,
Mendilim yeşil dallı,
Ucunda liram bağlı.
Duydum yar hastalanmış,
Acıdım vah zavallı.

9.14. Boş Zaman Faaliyetleri

İlimizde gençlerin boş zamanlarını değerlendirmeleri konusunda bir çok Kamu Kurum ve Kuruluşları faaliyet göstermektedir. Halk Eğitim Merkezlerince halk oyunları yabancı dil ve yazı kursları gibi faaliyetlerinin yanı sıra örgün eğitimden yararlanmamış ve yararlandığı halde boş zamanlarını olumlu bir şekilde değerlendirmek isteyen gençler el sanatları (Dikiş, biçki, nakış, halıcılık, trikotaj) dalında hem boş zamanlarını yararlı bir şekilde değerlendirmede hem ekonomiye katkıları bakımından çalışmalar yapmaktadırlar. Bunun yanında kültürel faaliyetler olarak Belediye Başkanlığının Türk Müziği Korusu, Selçuk Üniversitesi bünyesinde başta Akşehir olmak üzere çeşitli yörelere ait halk oyunları ekiplerinin çalışmaları, üniversite gençliği olmak üzere çeşitli kesimden gelen öğrenci ve özel istekliler boş zamanlarını burada değerlendirmektedirler.

Ayrıca ilimiz komple spor tesislerine sahip bir belde olması nedeniyle gençlerin büyük bir bölümü çeşitli branşlarda spor yapma imkanlarına da sahiptirler. Özellikle çeşitli yaş gruplarındaki çocuklar için açılan yaz spor okullarına büyük ilgi göstermektedir. Futbolun yanı sıra atletizm,

bisiklet, güreş, boks, yüzme, dağcılık ve tenis gibi branşlarda spor yapma imkanlarına sahip gençler, özellikle bisiklet, atletizm ve güreş dalında ülkemizde yurt dışında başarılı bir şekilde değerlendirmelerinin bir ürünüdür.

İlimizde kültür kurumları olarak İl Halk Kütüphanesi ve Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi kişilerin boş zamanlarını değerlendirme açısından önemli hizmet vermektedir.

9.15. Yerel Mimari zellikler

Konya Kalesi Surları (Kale-Cami-Han-eşme-Türbe-Köprü):

Alaaddin Keykubat I. tarafından yaptırılmasına karar verilen ve 1221'de bitirilen Konya surları, Selçuklu devrinin önemli yapılarındandır. Savaşlarda çok tahribe uğrayan surlar, Selçuklular, Karamanlılar ve Osmanlılar devrinde bunalım görmüş. Ancak Osmanlılar devrinde, önemini tamamen kaybetmiştir. XIX. yüzyılın ilk yarısında sağlam olduğu bilinen surlardan hiçbir iz yoktur. Ancak temel kalıntıları erozyon sebebi ile bugünkü seviyeden 6-10 metre derinlikte tesadüfen görülmektedir. Yazı kaynaklarına göre surların 10 metre cephe ve 8 metre derinliği olan 40'ar adım aralıklı 108 kulesi olduğu bilinmektedir.

Daha nceki çağlardan kalan heykel parçaları ve Selçukluların Orta Asya'dan getirdikleri İslam Dini ncesi gelenekleri yansıtan karışık varlıklar kabartmaları ve yazıtlar sur giriş kapılarına ve burçların dışa bakan yüzlerine yerleştirilmiştir. Bunlar bugün İnce Minare Taş ve Ahşap Eserler müzesinde sergilenen çift başlı kartal, kanatlı melek, ejder (dragon) simur veya anka kuşu, balık, gergedan, antilop, aslan ve insan fiğrleridir.

10. BÖLÜM

SARAYLAR – KERVANSARAYLAR

10.1. Alaaddin Köşkü

Kılıçarslan II (1126-1192) tarafından Alaaddin Tepesinin kuzey yamacında yaptırılmıştır. Alaaddin Keykubat devrinde onarıldığı için bu adı almıştır. Bugün yalnız Doğu yüzüne ait bir duvar kalıntısı vardır. Beton şemsiye ile korunmaktadır. Sarayın şekli, kalıntılardan ve eski resimlerden anlaşılmaktadır. Köşk, kule gibi bir yüksek kaide üzerine mukarnaslı bir konsollara dayalıdır. Bu konsollardan köşkün çepeçevre balkonla kuşatılmış olduğu anlaşılır. Sivri kemerli büyük pencerelere ve balkona açılmaktadır. Kalıntılardan sarayın sırlı tuğlalar ve resimli çinilerle süslü olduğu ortaya çıkmaktadır.

10.2. Zazadın Hanı

Sultan Alaaddin Keykubat devrinde (Hicri 633- Miladi 1236) Selçuklu emirlerinden Vezir Sadeddin Köpek tarafından yaptırıldı. Yazlık ve kışlık tiplerin birleşmesinden meydana gelmiş avlu tepeye yapılmıştır. Hanın boyu 1034 metre eni 62 metredir. Taş yapının dış duvarlarında gayri İslami devirlere ait eserlerden bazı parçalardan kullanılmıştır. Konya-Aksaray yolunun 25. km' sinde Tömek Bucağındadır.

10.3. Horozlu Han

1249 yılında bugünkü Konya-Aksaray asfaltının 8. km' sinde kışlık olarak yapılmıştır. 1957-1958-1963 yıllarında kısmen onarılmıştır. Avlusuz kervansaraylar tipinde yapılmıştır.

10.4. Kubad-Abad Sarayları

Beyşehir ilçesi Hoyran sınırları içinde Beyşehir Gölü kıyısında yer almaktadır. Sultan Alaaddin I. tarafından yaptırılan yazlık saray ve köşkler olduğu anlaşılmaktadır. Çıkarılan eserler Konya Karatay Çini Eserler Müzesinde sergilenmektedir.

10.5. Kızılviran Hanı

Konya Beyşehir yolu üzerinde, Konya'ya 44 km uzaklıkta olup, kışlık ve yazlık olmak üzere iki tipte yaptırılmıştır.

11. BÖLÜM

İL VE ÇEVRESİNİN TURİZM POTANSİYELİ

Konya, değişik kültür ve medeniyetleri bünyesinde toplamış, tarihi abideler ile İslam anlayışını yansıtan bir açık hava müzesidir. Selçuklu başşehri olarak yıllarca Türk Kültür hayatının en önemli şehir merkezlerinden olan Konya, görülmeye değer bir ilimizdir.

Tarihi ve turistik yönleriyle yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çeken anıtlar kenti olup, Konya'yı bir turizm merkezi haline getiren eserlerin başında Mevlana Müzesi gelir. Mevlana anma törenlerine yurdun her köşesinden ziyaretçiler geldiği gibi dünyanın her bir tarafından da bir çok turist gelmektedir. Mevlana Türbesini yılda yaklaşık yarım milyon insan ziyaret etmektedir. Bunun yüz binden fazlası yabancı turisttir. Ayrıca Akşehir'deki Nasrettin Hoca' nın türbesi yerli ve yabancı turistler tarafından en çok ziyaret edilen yerdir. İlimiz yurdumuzun kültürel, turizm ve dini turizmin merkezi durumundadır. Gelen yerli ve yabancı turistler ilimizin doğal güzellikleri karşısında hayran kalmaktadırlar. İlimiz merkezinde on tane turistik belgeli otel vardır. Bu otellerin yatak kapasitesi 1024'tür. İl ve ilçelerde Belediye belgeli yatak kapasitesi 3341'dir.

11.1. Ekonomik ve Sosyal Yapı

Türkiye'nin hububat ambarı olarak nitelenen ilimiz ekonomisinin temelini tarım oluşturur. İlimiz ülke genelinde tarımsal hasılat içinde en yüksek payı alan il durumundadır. İldeki tarım alanlarının % 94'ü tahıl tarımına, geri kalan kısmı da baklagiller ve endüstri bitkileri ekimine ayrılmıştır. Tarla bitkileri dışında, bağ, bahçe tarımı da önemlidir. Bir ziraat bölgesi olan ilimiz hayvancılığa da gereken önemi vermiştir. İlimizde hayvancılığın gelişmesine tesir eden başlıca faktörlerden birisi de geniş meralarının bulunmasıdır. Büyük ve küçük baş hayvanların yanı sıra kümes hayvanları ve son zamanlarda balıkçılık üretimi yapılmaktadır.

11.2. Sanayi

Konya'da imalat sanayisinin gelişmesi 1950'li yıllardan sonra başlar. İldeki ilk büyük iş yeri kamu kesimince 1937 yılında işletmeye açılan Sümerbank, Ereğli, Pamuklu müessesesidir. Başlıca sanayi kuruluşları Etibank' ın Konya cıva işletmesi (1969), Seydişehir alüminyum tesisleri (1974), Sümerbank' ın mağnezit fabrikası (1968), Konya Şeker fabrikası (1954), Konya çimento fabrikası (1957), Konya yem fabrikası (1958), Tumo sanayi dokuma fabrikası, Ilgın şeker fabrikası, Çumra seka kağıt, selüloz fabrikası, iktisadi kamu kurumlarıdır. Özel sektör tarafından da imalat sanayisine dönük bir çok fabrika vardır.

I.Organize Sanayi Bölgesinde;

102 işyeri bulunmakta olup, bu işyerinde; Tarım alet ve makineleri imalatı, otomotiv yan sanayi, döküm sanayi, gıda sanayi, plastik, temizlik maddeleri, tekstil, ambalaj, elektrik cihazları, asansör, İnşaat ve İş makineleri, inşaat malzemeleri, takım tezgahları vb.

II. Organize Sanayi Bölgesinde;

224 işyeri bulunmakta olup, bu işyerlerinden 135 adedi faaliyete geçmiş 89 adedinin bu yıl sonu itibariyle faaliyete geçmesi beklenilmektedir. Faaliyetteki bu işyerlerindeki.

Otomotiv Yan Sanayi (piston, Gronk, Gömlek, Conta, Balata, Rot, Rotil, Fitol vs.) başta olmak üzere Gıda (Un, makarna, İrmik, Ayçiçek yağı, Şeker ve şekerleme ve çikolata çeşitleri vb.), konfeksiyon ve tekstil, PVC Profil kapı, pencere, kimya, Ayakkabı, lastik, plastik, ısı cam, değirmen makineleri, dişli, kağıt ve baskı, mobilya teneke ve karton kutu, demir ve çelik mamulleri, madeni eşya, elektrikli ve elektriksiz makineler, tarım alet makineleri imatları yapılmaktadır.

III.Organize Sanayi Bölgesi;

Bu alanın tapusu yeni alınmış olup, parselasyon işlemleri devam etmektedir. Bölgede yaklaşık 275 sanayi parseli olacaktır.

11.3. El Sanatları

Konya el sanatlarında kendine özgü duygu ve düşünceleri yansıtmıştır. El sanatlarında halıcılık, kaşıkcılık, keçecilik, oya ve nakış işçiliği şeklinde gelişmiştir. İşlemiş oldukları şekiller, çizgiler, renkler belli bir düzen içerisinde kendini göstermektedir. İzleyenleri büyülemekte ve hayran bırakmaktadır. El sanatları ile uğraşan bir esnaf kesimi türemiş ve çarşılar kurulmuştur.

Halıcılık; halıcılık ilimizde XI. Yüzyıldan itibaren Büyük Selçuklular yolu ile girmiş ve Anadolu Selçukluları devrinde en iyi örneklerini vermiştir. 1271-1273 yıllarında Çin'e kadar seyahat eden Marko-Polo, Anadolu'da özellikle Konya'da dünyanın en iyi halılarının dokunmakta olduğunu seyahatnamesinde yazmıştır. İlimizde Ladik, Silile, Akşehir, Karapınar, Saray, Kozak ilçe köyleri önemli halı dokuyan merkezlerdir.

Konya'da kaşıklar daha ziyade şimşir, armut, gürgen, kavak gibi ağaçlardan yontularak yapılır. Kaşıklar, ressamlar tarafından boyanır ve motiflendirilir. Sonra SİR denilen reçineli ilaçlarla cilalanır ve kurumaya bırakılır. İyi cilalanmış kaşıklar yıllarca bozulmadan sofrada kullanılır. Turistik eşya olarak en çok pazarlanan el ürünleri arasında bulunmaktadır.

Keçeler ev döşemelerinde kullanıldıkları gibi seccade, yolluk olarak da kullanılır. Keçelerden kepenek denilen kışlık paltolar, külahlar yapılır. Binek ve koşum hayvanlarının eğer ve semerinde kullanılır. Keçenin imal edilmesi şu şekilde olur. Yünler temizlendikten sonra hasır döşeme üzerine renk isteniyorsa desenli bir şekilde düzgün olarak serpiştirilir, yünler tazyikle sıkıştırılır. Rulo haline getirilen hasır iki üç kişi tarafından ayak ile yerde yuvarlanır. Sonra keçeler hamamda sıcak su ile yıkanır ve keçeyle son şekli verilir.

Daha ziyade genç kızların ve kadınların yapmış oldukları oya ve nakış işleri turistik eşya satan işyerlerinde satılmaktadır. Kumaş ve dokuma bezleri üzerine gergef ve kasnak gibi el tezgahlarında yapılan çeşitli renk ve motiflerle süslenmiş bohça, peşkir, uçkur, çevre, mendil, örtü, yaşmak, kese, seccade, yastık yüzü işlenir. İğne işleri; Çin iğnesi, çapraz iğne, balık sırtı, ciğer deldi, mürver iğne işleri, şahmeran, mavilimuska gibi oyaları çok meşhurdur.

Konya iline bağlı Huğlu Kasabasında bugün dünyada adını duyurmuş elle yapılan av tüfekleri yapılmaktadır. Eski çifte veya süperpoze tipinde yapılan av tüfeklerinin kabza ve tetik tertibatının bulunduğu kısımlara av hayvanları motifleri işlenmektedir. Av tüfekleri düz oyma şeklinde yapıldığı gibi pirinç veya gümüş kaplama üzerine motif yapılarak satışa sunulmaktadır.

Üzümlü Kasabası Beyşehir ilçesine bağlı Toros Dağları üzerinde 10.000 nüfuslu bir beldedir. Beldede bulunan tüfek ustalarının ortak olduğu bir kooperatif kurulmuş bugün imalatın % 30'u el emeğine dayalı, çok kaliteli ve zarif av tüfekleri üretilmektedir. Yurt içinde 1.500 bayi kanalı ile ayrıca başta ABD olmak üzere Almanya, Fransa, Yeni Zellanda, Lübnan ve Kıbrıs'a ihracat yapılmaktadır. Elde edilen döviz girdisi 1.000.000 (bir milyon) dolardır. 1996 yılı itibariyle yıllık 40.000 adet av tüfeği üretilmektedir.

Konya iline bağlı Doğanhisar ilçesinde topraktan testiler, sırçalı kaplar, çiçek saksıları büyük bir ustalıkla üzeri çeşitli desen ve motiflerle işlenerek yapılır.

Konya ilimiz yazılı tarih öncesi dönemlere kadar uzanan tarihi, topraklarında yaşamış çeşitli devletlerin kültürlerine dayanan zengin kültür mirasına sahiptir.

Hitit ve İran'dan büyük ölçüde etkilenen kent Roma ve Bizans dönemlerinde Hristiyanlığın önemli merkezlerinden biri olmuştur. Konya en parlak devrini Anadolu Selçuklu Devleti'nin başkenti olduğu çağda yaşamıştır. Bu dönemde Anadolu'nun en önemli kültür merkezi olan kent, daha sonraları önemini korumuşsa da Selçuklu dönemindeki görkemine ulaşamamıştır.

Türk-İslam kültürünün oluşumunda, Türk Edebiyatının gelişmesinde ilimizin önemli bir yeri vardır. Sanat ürünlerinin donatıldığı bir uygarlığın merkezidir. Arapça'nın ve Farsça'nın etkisinde kalan Türk dilinin benliğini kazanması, devlet dili olması için ilk buyruk burada çıkarılmıştır. Karamanoğlu Mehmet Bey'in 15 Mayıs 1277 tarihli ünlü buyruğu şöyledir: "Bugünden sonra divanda, dergahta, barigahta, mecliste ve meydanda Türkçe'den başka dil kullanılmayacaktır" fermanı çıkarmıştır.

İlimizde yöresel halk edebiyatı, köklü bir kültürel birikimin izlerini taşır. Yörede yetişmiş halk ozanlarının çoğunda tasavvuf inancı hakimdir. Kimi de geleneksel konulara bağlı kalmıştır. Yörede ortak ürünlerin en yaygın türünü maniler oluşturur. Bunlarda sevdalar, ayrılıklar duyarlı bir dil ile anlatılır. Yöre atasöz ve deyimleri, yüzyılların süzgecinden geçmiş, deneyimleri dünya görüşünü özetler. Bilmece, tekerleme, söyleme geleneği günümüzde de canlılığını korumaktadır. Yörede ağıt İyakma geleneği de yaygındır. Konyalı halk ozanlarının başlıcaları şunlardır: Yunus Emre, Ümmi Sinan, Muhyi, Aşık Ömer, Aşık Şem'i, Aşık Rıza, Aşık Hikmet' tir.

12. BÖLÜM

KÜLTÜREL KURULUŞLAR

12.1.Kütüphaneler

a.İl Merkezindeki Kütüphaneler

İl Halk Kütüphanesi

Gerek kitap kapasitesi gerekse okuyucu kapasitesi bakımından Konya'nın en büyük kütüphanesidir. Bugün için eski Mevlana Tetkikler Enstitüsü binasında hizmet vermekte olan bu kütüphaneye bağlı bir de cilt atölyesi bulunmaktadır. Yılda ortalama 20.000 kitap ciltlenmektedir.

Kütüphane Şubeleri

1-Meram Kütüphanesi

2-Sille Kütüphanesi

3-Kızılören Kütüphanesi

Prof. Dr. Feridun Nafiz Uzluk Bölümü: 1979 yılında İl Halk Kütüphanesi binasında (Mevlana Tetkikler Enstitüsü) binası ayrı bir bölümde hizmete açılmıştır. Kütüphanede 6350 adet basma, 300 adet yazma eser bulunmaktadır. Ayrıca 120 adet Türk Hat Sanatı örneklerinden levhalar bulunmaktadır.

b.Çocuk Kütüphanesi

1-Atatürk Çocuk Kütüphanesi

2-Gazi Çocuk Kütüphanesi

3-Selçuklu Çocuk Kütüphanesi

4-Faik Sayman Çocuk Kütüphanesi

5-Ali Efendi Çocuk Kütüphanesi

c.Ödünç Verme Şubeleri

1-Vali İzzet Bey Ödünç Verme Şubesi

2-Garajlar Ödünç Verme Şubesi

3-Çarşı Ödünç Verme Şubesi

d.İlçe ve Taşra Kütüphanesi

- 1-Akşehir Kütüphanesi Müdürlüğü
- 2-Beyşehir Halk Kütüphanesi Müdürlüğü
- 3-Beyşehir Doğanbey Halk Kütüphanesi
- 4-Bozkır Halk Kütüphanesi
- 5-Cihanbeyli Çocuk Kütüphanesi
- 6-Çumra Halk Kütüphanesi Müdürlüğü
 - a.İçeri Çumra Halk Kütüphanesi
 - b.Karkın Halk Kütüphanesi
 - c.Alibey Höyüğü Halk Kütüphanesi
 - d.Karasınır Halk Kütüphanesi
 - e.Günaybağ Halk Kütüphanesi
- 7-Doğanhisar Halk Kütüphanesi
- 8-Ereğli Halk Kütüphanesi Müdürlüğü
- 9-Hadim Halk Kütüphanesi
 - a.Taşkent Halk Kütüphanesi
 - b.Afşar Kasabası Halk Kütüphanesi
- 10-Ilgın Halk Kütüphanesi Müdürlüğü
- 11-Kadınhanı Halk Kütüphanesi Müdürlüğü
- 12-Karapınar Halk Kütüphanesi Müdürlüğü
- 13-Kulu Halk Kütüphanesi
- 14-Sarayönü Halk Kütüphanesi Müdürlüğü
- 15-Seydişehir Halk Kütüphanesi
- 16-Yunak Halk Kütüphanesi

Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Müdürlüğü

Bölgemizdeki ata yadigarı ve kültür mirasımızın en nadide olanlarını teşkil eden yazma eserleri toplayıp, muhafaza, restorasyon ve tedavilerini yaparak yerli ve yabancı araştırmacıların hizmetine sunan kütüphanemiz Türkiye’de bu amaçla yapılmış ilk kütüphanedir. İstanbul Süleymaniye Kütüphanesinden sonra da ikinci sırayı almaktadır.

Güzel Sanatlar ve Galeri Müdürlüğü Gezici Kütüphane Hizmetleri

İlk Halk Kütüphanesine bağlı bir gezici otobüsümüz vardır. Gezici Kütüphane 1969 yılında satın alınmış ve o tarihten itibaren hizmet vermektedir. Her yıl aylık ve yıllık programlara hazırlanarak programa göre hizmet verir. Her ay 20 mahalleye kitap ulaştırılır. Kitap sayısı 4606 olup, her yıl ortalama 13.000-14.000 okuyucu istifade etmektedir.

Durakların seçiminde kütüphanelere uzaklık, okul çevresi, işçi çevresi veya basit kesit olduğu semtler dikkate alınmaktadır. Her durakta 15 gün seri ile aynı saatlerde uğrayarak duraktaki okuyucunun çocukluğuna göre 1,5-2 saat kalınmaktadır. Duraktaki kalış müddeti her seferinde aynı olmaktadır.

Gezici kütüphanenin hafta tatili Pazar ve Pazartesi günleridir. Hafta içinde bir gün öğleden sonra da temizlik ve bakıma ayrılmıştır.

12.2. Yüksek Öğrenim Kurumları

Konya'da en önemli ve kapsamlı yüksek öğrenim hizmeti veren Selçuk Üniversitesidir. Üniversitenin bölümleri ise şunlardır:

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Fakülteler

Tıp Fakültesi
Mühendislik Mimarlık Fakültesi
Eğitim Fakültesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Ziraat Fakültesi
Veteriner Fakültesi
İlahiyat Fakültesi
Dış Hekimliği Fakültesi
Hukuk Fakültesi
Karaman İktisadi ve İdari Fakültesi
Mesleki Eğitim Fakültesi
Devlet Konservatuarı

Yüksek Okullar

Akşehir Meslek Yüksekokulu
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Beyşehir Meslek Yüksekokulu
Bozkır Meslek Yüksekokulu
Çumra Meslek Yüksekokulu
Ereğli Meslek Yüksekokulu
Ermenek Meslek Yüksekokulu
Güneysınır Meslek Yüksekokulu
Huylu Meslek Yüksekokulu
Hadim Meslek Yüksekokulu

İlgın Meslek Yüksekokulu
Kadınhanı Meslek Yüksekokulu
Karaman Meslek Yüksekokulu
Karapınar Meslek Yüksekokulu
Kazım Karabekir Meslek Yüksekokulu
Kulu Meslek Yüksekokulu
Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
Sarayönü Meslek Yüksekokulu
Seydişehir Meslek Yüksekokulu
Silifke-Taşucu Meslek Yüksekokulu
Taşkent Meslek Yüksekokulu
Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu

13. BÖLÜM

KONYANIN İLÇELERİ

13.1. Selçuklu: Konya'nın tarihi ile bir bütün olan ilçe, Selçuklu dönemine ait yapıtlarıyla çağdaş mimarinin sentezinden oluşan modern bir kentleşme göstermektedir. İlçede 30 dolayında sanayi bölgesi, Selçuk Üniversitesi ve bağlı fakülteler, 14 lise, 3 kütüphane, 8 sağlık kuruluşu ve hastane, 30 Kur'an Kursu ve 154 camii, öğrenci yurtları yer almaktadır.

13.2. Karatay: İlçenin kuruluşu Prehistorik döneme kadar uzanmakta olup, tarihi yapılaşma daha çok Selçuklu, Doğu Roma, Karamanoğulları ve Osmanlı dönemlerinin karakteristik özelliklerini taşımaktadır. Karatay Medresesi, Selimiye Camii, Şerafettin Camii, Oburk Han ve Kervan Saraylarla bu özellik kendini göstermektedir. Mevlana Müzesi, Şemsi Tebrizinin mezarı ilçenin turizm değeri taşıyan önemli tarihi eserlerindendir.

13.3. Meram: 06.20.1997 günü T.B.M.M.'de kabul edilerek 06.07.1997 gün ve 19500 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 33399 sayılı kanun gereğince Konya il merkezinin büyükşehir hüviyetine kavuşturulup Karatay, Selçuklu ve Meram adıyla 3 ilçeye ayrılmasıyla birlikte Meram ilçesi kurulmuştur.

13.4. Ahırılı: İl merkezinin 134 km. güneybatısındadır. Toplam 10.573 nüfusa sahip olan ilçenin merkez nüfusu 3.037 olup 11 adet köy ve kasaba bulunmaktadır.

13.5. Akören: İl merkezinin 35 km. güneyindedir. 14.367 nüfusa sahip olan ilçenin merkez nüfusu 10.165 olup 8 adet köy ve kasaba bulunmaktadır. Zengin hüyük varlığına sahip olan, Osmanlılar döneminden kalma köprü doğal güzellikleriyle ilgi çekicidir.

13.6. Akşehir: İl merkezinin 132 km. batısındadır. 94.611 toplam nüfusa sahip olan ilçenin merkez nüfusu 51.746 olup, 35 adet köy ve kasaba bulunmaktadır. Türk ulusunun geleneksel hazır cevaplılığını güldürüleriyle yansıtan Nasreddin Hoca Türbesinin bulunduğu, ilçede Seyyit Mahmut Hayrani Türbesi, Garp Cephesi Müzesi, Taş Camii, Akşehir Gölü turistik yerlerindendir.

13.7. Altınekin: İl merkezinin 57 km. kuzeyindedir. Toplam 16.270 nüfusa sahip olan ilçenin merkez nüfusu 3.824 olup, 17 adet köy ve kasaba bulunmaktadır. Altınekin'e ismini veren Zıvarık Han, çeşitli mağara ve tekkeleri ile ilgi çekici av turizmi için zengin bir yöredir.

13.8. Beyşehir: İl merkezinin 92 km. batısındadır. Toplam 93.565 nüfusa sahip olan ilçenin merkez nüfusu 30.412 olup 52 adet köy ve kasaba bulunmaktadır. İlçe turizmine canlılık kazandıran Beyşehir Gölü bir milli park hüviyetindedir. Göl üzerinde 30'a yakın ada, 13 çeşit balık vardır. Eşrefoğlu Camii ve Türbesi, Taş Medrese, Bedesten ve Beyşehir Köprüsü önemli tarihi ve turistik yerleridir. Ayrıca Eflatun Pınar ve Fasıllar Anıtı dünyaca tanınan yerlerdir.

13.9. Bozkır: İl merkezinin 119 km. güneyindedir. Toplam nüfus 54.653'tür. Merkez nüfusu 9472'dir. 56 tane köy ve kasabası bulunmaktadır. Zengibar Kale Kalıntısı, Kaya Mezarları,

Osmanlı Devri Bozkır Camii bulunmaktadır. Yayla ve dağ turizmine yönelik alanlarıyla tanınmaktadır.

13.10. Cihanbeyli: İl merkezinin 97 km. kuzeyindedir. Toplam nüfus 69952 nüfusa sahiptir. Merkez nüfus 15071'tir. 41 adet köy ve kasabası bulunmaktadır. Her türlü otomobil sporlarının yapılacabileceği ve akşam güneşinin ayrı bir güzellik sergilediği Tuz gölü ve peribacaları oluşumları ile ilgi çekicidir.

13.11. Çeltik: İl merkezinin 219 km. kuzeybatısındadır. Toplam nüfus 17201 nüfusa sahiptir. Merkez nüfus 4266'dır. 10 adet köy ve kasabası bulunmaktadır. En önemli tarihi eseri Merkez Camii'dir.

13.12. Çumra: İl merkezinin 48 km. güneydoğusundadır. Toplam nüfus 74040, 37 adet köy ve kasabası bulunmaktadır. Zengin hüyük varlığı ve sit alanlarıyla ilgi çekicidir.

13.13. Derbent: İl merkezinin 80 km. batısındadır. Toplam nüfus 2211, merkez nüfus 6469'dır. 10 adet köy ve kasabası bulunmaktadır. Yaylaları ile ilgi çekicidir.

13.14. Derebucak: İl merkezinin 140 km. batısındadır. Toplam nüfus 16067, merkez nüfus 5115'dir. 9 adet köy ve kasabası bulunmaktadır. Yayla, dağ ve mağaralar ile ilgi çekici bir ilçedir.

13.15. Doğanhisar: İl merkezinin 122 km. batısındadır. Toplam nüfus 24078, merkez nüfus 8478'dir. 15 adet köy ve kasabası bulunmaktadır. Turizme yönelik yöreleriyle tanınan ilçe, Yunus Emre ve Taptuk Emre mezarı, camiiler, tarihi kalıntılar ve doğal güzellikleriyle eşsiz bir yöredir.

13.16. Emirgazi: İl merkezinin 136 km. doğusundadır. Toplam nüfus 16348, merkez nüfus 8589'dır. 9 adet köy ve kasabası bulunmaktadır. İn ve kale kalıntılarının bulunduğu yeni ilçedir.

13.17. Ereğli: İl merkezinin 145 km. doğusundadır. Toplam nüfus 116847, merkez nüfus 74283'dir. 47 adet köy ve kasabası bulunmaktadır. Ulucamii ve Rüstem Paşa Kervansarayı önemli tarihi eserlerindendir. İlçe ayrıca yayla, dağ ve av turizmine yönelik yöreleriyle tanınmaktadır. Akhüyük kükürtlü suyu, traverten oluşumlarıyla ilgi çekicidir.

13.18. Güneysınır: İl merkezinin 76 km. güneyindedir. Toplam nüfus 13283, merkez nüfus 7404'dır. 9 adet köy ve kasabası bulunmaktadır. Yayla turizmine yönelik şirin bir ilçedir. Bağları ve tabiat güzellikleriyle tanınır.

13.19. Hadim: İl merkezinin 120 km. güneyindedir. Toplam nüfus 36725, merkez nüfus 877'dir. 32 adet köy ve kasabası bulunmaktadır. İlçeye adını veren Hz. Hadimi Türbesi, bir doğa harikası olan Yerköprü Şelalesi, Bolat Yaylası ve Bolat deresindeki antik kalıntılar, Kaya mezarları, mağaraları ve yaylalarıyla turizme yönelik bir ilçedir.

13.20. Halkapınar: İl merkezinin 168 km. doğusundadır. Toplam nüfus 7101, merkez nüfus 1847'dir. 14 adet köy ve kasaba bulunmaktadır. İvriz kaya kabartması dünyadaki ilk tarım anıtıdır.

13.21. Hüyük: İl merkezinin 127 km. batısındadır. Toplam nüfus 24203, merkez nüfus 4387'dir. 20 adet köy ve kasabası bulunmaktadır. Sağlık turizmine yönelik kaplıca ve içmeleriyle, tarihi camiileri bulunan bir ilçedir.

13.22. Iğın: İl merkezinin 87 km. kuzeybatısındadır. Toplam nüfus 75890, merkez nüfus 25032'dir. 41 adet köy ve kasabası bulunmaktadır. Sağlık turizmine yönelik Roma devrinden kalan kaplıca ve içmelerin bulunduğu ilçede, tarihi camiiler ve bedestenler bulunmaktadır.

13.23. Kadınhanı: İl merkezinin 60 km. kuzeybatısındadır. Toplam nüfus 45168, merkez nüfus 15907'dir. 39 adet köy ve kasaba bulunmaktadır. İlçeye adını veren Raziye Sultan Han ve camiiler bulunmaktadır. Ayrıca mağaraları, Kestel Kalesi ve astım hastalarına iyi geldiği bilinen Kestel Ormanları ve şifalı içme suyu ile ünlüdür.

13.24. Karapınar: İl merkezinin 96 km. doğusundadır. Toplam nüfus 44254, merkez nüfus 26489'dur. 20 adet köy ve kasaba bulunmaktadır. Selimiye Külliyesi, doğa harikası olan Meke Krater Gölü ve gölde yaşayan meke kuşları, Acıgöl, antik bir şehir kalıntısı içeren Çıralı Göl, Meyil Gölü önemli yerleridir.

13.25. Kulu: İl merkezinin 149 km. kuzeyindedir. Toplam nüfus 56712, merkez nüfus 17425'dir. 35 adet köy ve kasabası bulunmaktadır. Mağaraları ve 186 çeşit kuşun yaşadığı Düden Gölü ile turistik bir yöredir.

13.26. Sarayönü: İl merkezinin 50 km. kuzeybatısındadır. Toplam nüfus 24850, merkez nüfus 10721'dir. 17 adet köy ve kasabası bulunmaktadır. Dünyaca ünlü ladik halıları, tarihi çeşme ve camiileri, henüz açılmış yer altı şehri ile tanınan bir ilçedir.

13.27. Seydişehir: İl merkezinin 134 km. güneybatısındadır. Toplam nüfus 83218, merkez nüfus 42737'dir. 38 adet köy ve kasabası bulunmaktadır. Türkiye'nin en büyük alüminyum tesisleri buradadır.

13.28. Taşkent: İl merkezinin 134 km. güneyindedir. Toplam nüfus 29750, merkez nüfus 8767'dir. 9 adet köy ve kasabası bulunmaktadır. Dağ ve yayla turizmine açık bir ilçedir.

13.29. Tuzlukçu: İl merkezinin 160 km. kuzeybatısındadır. Toplam nüfus 10710, merkez nüfus 5474'dir. 11 adet köy ve kasabası bulunmaktadır. İpek halıcılığı ile ünlü bir ilçedir.

13.30. Yahhüyük: İl merkezinin 166 km. güneybatısındadır. Toplam nüfus 4248, merkez nüfus 3948'dir. 2 adet köy ve kasaba bulunmaktadır. Dağ ve yayla turizmine açıktır.

13.31. Yunak: İl merkezine 189 km. kuzeybatısındadır. Toplam nüfus 39419, merkez nüfus 10499'dir. 32 adet köy ve kasaba bulunmaktadır. Henüz açılmamış yer altı şehri ve tarihi kalıntıları, mağalarıyla tanınan bir ilçedir.

ÖZGEÇMİŞ

27.02.1974 Aksaray Karataş Köyü doğumluyum. Aksaray merkezde ikamet etmekteyim. İlk öğrenimimi Aksaray'da tamamladım. Orta ve Lise öğrenimimi Konya İmam Hatip Lisesi ve Konya Selçuklu Lisesi'nde yaptım.

Türk Dili ve Edebiyatına olan ilgimden dolayı ÖYS'de Yakın Doğu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü tercih ettim ve bu amacıma da ulaştım.

Bölüm Dekanımız ve diğer hocalarımızın katkısıyla edebiyat sahasında iyi bir öğrenim aldım. Gelecekte Türk Dili ve Edebiyatını çok iyi öğrenen ve öğreten bilinçli bireyler yetiştirmeye gayret edeceğim.

Hasan Hüseyin İÇLİ

BİBLİYOGRAFYA (KAYNAKÇA)

- 1) Odabaşı Sefa, A. "20. Yüzyıl Başlarında Konya'nın Görünümü", Konya, arı ofset matbaacılık, 1998.
- 2) Önder, M. Mevlana Şehri Konya, tarihi kılavuz, Ankara, 1971.
- 3) Konyalı, İ. H. Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi, Konya, 1964.
- 4) Soyman, F. Tangur, İ. Konya Eski Eserler Kılavuzu, Konya, 1944.
- 5) Baykara, Tüncer. "Türkiye Selçukluları Devrinde Konya" Konya, 2.baskı, 1998.
- 6) Es, Selçuk, Konya Türküleri, Konya, 1998.
- 7) Halıcı, Mehdi. Konya Sazı ve Türküleri, İstanbul, 1985.
- 8) Küçükbezirci, Konya Folklor Araştırmaları, Yeni Meram, 10 Ocak 1985-5 Mayıs 1985.
- 9) Sakman, E, Sakman, Mazhar, El Yazma Defter.
- 10) Sakman, E, Notalarıyla Konya Türküleri, Şehir Postası, 12 Mart 1963-14 Haziran 1963.
- 11) Sakman, Mehmet Tahir; "Türkülerdeki Konya", Yeni Meram, Ağustos, 1985.
- 12) Odabaşı Sefa, A. Düünden Bugüne Konya Türküleri, Konya, 1999.
- 13) T. C. Konya Valiliği İl Turizm Müdürlüğü Konya İli Turizm Envanteri, Konya, 1997.